

COLUMN

Coöperatief asteblief

Structuur en mensen

Structuren of personen? Deze column schrijf ik vanuit Nieuw-Zeeland. Ik maak er intensieve dagen door.

Fonterra-leden stemden enkele dagen geleden over een nieuwe financieringsstructuur. De grootste zuivelcoöperatie brengt haar eigendom in gevaar. Zo vrezen veel verontruste boeren hier. Een grote groep bestuursgetrouwe leden gelooft dat dit zo’n vaart niet zal lopen. En er is een groep die vooral kijkt naar de waarde-ontwikkeling van hun investeringen. Hoe balanceer je al deze verschillende krachten?

In november verwacht het bestuur de nieuwe structuur te kunnen invoeren. Gaat dat de coöperatie veranderen? Of zijn het uiteindelijk toch de mensen zelf die het verschil maken? Zoals men de Rabobank wel eens een ‘olietanker op volle zee’ noemt: een eenling zal de koers niet snel veranderen.

Een derde van de Fonterra-stemmen was tegen. Dat is een heleboel. Niet genoeg blijkbaar om de structuraanpassing te blokkeren. Maar misschien wel om bestuurlijke veranderingen af te dwingen. Zo stemt het bestuur binnenkort over de nieuwe voorzitter. Sir Henry van der Heyden treedt in november af, na 20 jaar bestuurslidmaatschap, waarvan 12 jaar als voorzitter.

Een structuur is vaak een weerslag van een feitelijke situatie. Een structuurverandering is dan een inhaalslag voor een situatie die al eerder evolueerde. In het Fonterra-bestuur domineert al een aantal jaren het investerdersdenken. De recente asverschuiving van waardecreatie uit melk richting rendement op investeringen, is zo’n inhaalslag.

Er heerst onvrede bij een derde van de uitgebrachte stemmen. Vanuit hun positie kijkend: wat is dan slim om te doen? Aan de bestuurstafel een plaats claimen? Of ‘onafhankelijk’ blijven zodat je kritisch kunt toetsen en de verantwoordelijke personen scherp kunt houden? Ik denk voorlopig dat laatste. Niet onmiddellijk zelf de brokken opruimen die een ander creëert. Maar formuleer duidelijk je eisen waaraan de volgende voorzitter moet voldoen.

De goede mensen kunnen met een slechte structuur wel overweg. Met de verkeerde voorzitter heb je een probleem, ook al zijn je structuren nog zo mooi.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Franse coöperaties proberen Groupe Doux te redden

Parijs – Vrijwel alle grote Franse landbouwcoöperaties zijn betrokken bij pogingen om kippenbedrijf Groupe Doux te redden. Dat blijkt uit een toelichting van Philippe Mangin, voorzitter van de overkoepelende organisatie Coop de France. “We kunnen als coöperaties een rol spelen en we zijn dan ook nauw betrokken bij dit moeilijke dossier. Het wegvalen van de productie bij Doux heeft ernstige gevolgen, vooral voor de pluimveehouders. Daarom is ook hun bond, de Confédération française de l’aviculture bij alle overleg aanwezig.”

Eerder werd het Nederlandse bedrijf Plukon als mogelijke kandidaat genoemd voor één of meerdere onderdelen van het op 1 juni failliet verklaarde Group Doux. Het Nederlandse bedrijf doet geen mededelingen over een eventuele overname van de Franse

kippenverwerker Groupe Doux. In dit verband worden ook als mogelijke belangstellenden onder meer de coöperaties Terrena, Triskalia, Maisadour, Agrial en Uneal genoemd. Ook circuleert de naam van het kippenbedrijf Duc.

Mangin: “We werken aan overname van de groep. De bewindvoerders hebben ons de tijd gegeven tot 2 juli en dat is kort dag. De situatie is ook zo ernstig en zo moeilijk dat de regering eist dat de risico's voor de werkgelegenheid zo klein mogelijk blijven.”

Wel is nu een klein onderdeel van Groupe Doux verkocht. Het gaat om Stanven, een fabrikant van huisdierenvoeding in Plouray. De koper is Saria, een Europese onderneming op het gebied van diervoeding en biomassa die eigendom is van het Duitse Rethmann.

‘Formuleer je eisen waaraan een volgende voorzitter moet voldoen’

Rabobank: marktaandeel huismerken verdubbelt

Utrecht – Rabobank verwacht dat het marktaandeel van huismerken wereldwijd voor 2025 zal verdubbelen tot 50 procent.

Waar A-merken als Friesland Campina of HAK nog een kans maken zich met hun producten te onderscheiden, vreest de bank dat de druk op B-merken scherp zal toenemen en uiteindelijk de keuze rest tussen het ontdekken van een niche of puur produceren in opdracht van de supermarkt.

Producenten van B-merken zien in het schap de komende jaren hun marktaandeel afnemen omdat huismerken het middensegment qua prijs toenemend invullen. Ze kunnen kiezen voor schaalvergroting, waarbij naast de productie van het eigen merk nieuwe productielijnen voor huismerken worden opgezet. Analis-

ten van de Rabobank komen tot de conclusie dat pure huismerkproducenten financieel net zoveel verdienen als bedrijven die voor huismerken en eigen B-merken produceren. Naarmate B-merken aan marktaandeel verliezen, slaat de balans door naar producenten van huismerken.

De oorzaak van mindere resultaten bij producenten van zowel B-merken als huismerken ligt volgens de bank in de onderhandelingspositie. Die is sterker naarmate de afnemer niet weet hoeveel kosten de producent maakt, hoe prijzen worden opgebouwd en welke nieuwe producten eraan komen. Huismerkproducenten delen hun kostenstructuur en pijplijn meer met hun afnemer dan merkproducenten, waardoor de supermarkt beter in staat is de marge omlaag te dwingen.

Merkproducenten richten zich op de ontwikkeling van nieuwe producten. Bij productie voor huismerken staat de klant van de betreffende supermarkt centraal en ligt de focus op het produceren tegen een zo laag mogelijke prijs. Het spotten van trends in de supermarkt krijgt hierbij een meer prominente positie dan nieuwe productontwikkeling.

De twee bedrijfsculturen en verdienmodellen zijn moeilijk te verenigen, aldus de rapporteurs. Veel kleinere spelers gaan daarom op zoek naar een niche en proberen hun merken uit te bouwen, waar anderen de productie volledig in dienst van huismerken stellen. Risico's zijn dat supermarkten van leverancier veranderen of de productlijn schrappen. De marges bij produceren voor huismerken liggen lager.

Nieuwe subsidieregelingen opengesteld

Den Haag – Landbouwondernemers die willen investeren in machines en installaties voor de bewerking/verwerking van dierlijke mest of in precisielandbouw, kunnen weer subsidie aanvragen bij Dienst Regelingen. De subsidieregeling is opengesteld van 2 juli tot en met 27 juli 2012.

Ondernemers kunnen voor beide investeringscategorieën een

aanvraag indienen, maar ook binnen één categorie voor meerdere machines en installaties subsidie aanvragen. Budget is 7,5 miljoen euro. De provincie Utrecht stelt verder 315.000 euro beschikbaar voor investeringen in categorie 1 mestbewerking en -verwerking.

Loting onder de ingediende aanvragen bepaalt wie subsidie krijgt toegewezen. Heeft een on-

dernemer in 2010 of 2011 al subsidie toegewezen gekregen vanuit deze regeling, dan komt hij nu niet in aanmerking voor subsidie.

Van 1 tot en met 30 november 2012 kunnen ondernemers die willen investeren in mestsilo's, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie subsidie aanvragen vanuit de regeling: andere investeringscategorieën.

Coöperatie windenergie biedt stroom gebundeld aan

Rotterdam – De coöperatie van windmoleneigenaars, Windunie, lanceert de Windunie Tender om voor windmoleneigenaren stroom gebundeld te gaan verkopen. Dat meldt directeur Rense van Dijk.

De Windunie heeft in de coöperatie de belangen gebundeld van ongeveer 250 leden, eigenaren van windmolens verspreid over het land. Het gaat om agrariërs, die een eigen windmolen op het bedrijf hebben staan.

Directeur Van Dijk zegt dat windmoleneigenaren vaak het onderspit delven in onderhandelingen met grote stroomafnemers. Met de Windunie Tender wil de coöperatie één pakket op de markt aanbieden, waardoor een betere prijs wordt gerealiseerd.

“Zo kunnen we gebruik maken van onze kracht als collectief en een betere prijs en goede leveringsvoorwaarden voor onze leden afdwingen.” Windunie hoopt op deze manier ook oudere windmolens, die niet meer in aanmerking komen voor subsidies, rendabel te houden.

De coöperatie biedt de stroom aan voor de jaren 2013 en 2014. In het contract wordt een minimumprijs afgesproken. Volgens directeur Van Dijk heeft de Windunie nooit eerder een tender zo groot opgezet. “We vegen als het ware alle molenaars in Noord Nederland met een aflopend contract bij elkaar.”

De coöperatie hoopt ook niet-leden te interesseren die zich bij het collectief aansluiten.

Duitse bank staakt investeringen in grondstoffen

Stuttgart – De Duitse bank LBBW (Landesbank Baden-Württemberg) stopt met het investeren in landbouwgrondstoffen. De twee investeringsfondsen die daarin speculeerden houden daarmee op en steken alleen nog geld in grondstoffen die niet voor voedingsdoeleinden worden benut.

De bank volgt het voorbeeld van concurrent Dekabank, die al in april een soortgelijk initiatief nam. Reden is het maatschappelijke protest tegen speculatie met basisvoedsel. Dat protest kwam van de consumentenorganisatie Foodwatch. Volgens Foodwatch zijn investeringen in agrarische grondstoffen schadelijk omdat de voedselprijzen daarmee onnodig worden opgedreven.

VANDAAG

ZW 3

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	14/23	11/21	11/21	10/24	12/24	13/22	12/21
Wind in Bft.	ZW 3	ZW 3	W 2	Z 3	Z 3	ZW 3	ZW 3
Neerslagkans	45%	40%	30%	25%	50%	40%	65%
Neerslag in mm.	0-2	0-1	<0.5	<0.5	0-2	2-8	3-10
Verdamping in mm.	3	4	3	4	4	3	3

INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

NEERSLAG OCHTEND MIDDAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

NEEM EEN ABONNEMENT OP AGROACTUEEL.nl

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Kapitalistische coöperaties

Een coöperatie is een puur kapitalistische ondernemingsvorm. Het gaat gewoon over zoveel mogelijk geld verdienen, voor een groep mensen in plaats van voor een individu. Dit is de enige echte bestaansreden voor coöperatie. De meeste leden verliezen dit uit het oog. Ze gaan de coöperatie zien als een soort familie waar je graag bij wilt horen. Daar gaat het helemaal niet om."

Woorden van deze strekking hoorde ik tijdens een discussie met een lid van de Fonterra-coöperatieraad. Tijdens het VN-Coöperatiejaar met als motto 'Coöperatieve ondernemingen bouwen aan een betere wereld' kwamen ze me wat kil over. Mocht de coöperatie niet juist een alternatief zijn voor het graai-kapitalisme? Niet volgens deze dame.

Ik moet ook denken aan Agrifirm-voorzitter Theo Koekoek. Ik kan me geen presentatie van hem herinneren zonder de nadruk op 'Welbegrepen Eigenbelang'. Ofschoon dat waar is, geeft het me toch een gevoel van onbehagen: is de wereld niet veel te groot om naar eigenbelang te kijken? Er was toch ook 'Draag Elkanders Last' enzo?

Toch waren deze woorden in de Nieuw-Zeelandse context wel heel raak. Sommige boeren hebben er een enorme focus. Ik liep op een bedrijf rond waarvan de eigenaresse – weer een vrouw – tien jaar geleden vanuit de stad als 'sharemilker' in de melkveehouderij begon en inmiddels 3.000 koeien melkt. Dat wil zeggen: laat melken. Over een jaar wil ze helemaal onafhankelijk zijn en een jaar naar Ierland kunnen.

Op dezelfde manier kijkt men naar de coöperatie: je kunt alleen zó ondernemen in de aanwezigheid van een sterke coöperatie. En dus was zij de grootste tegenstander van een nieuwe financieringsstructuur die de focus zou verleggen van zoveel mogelijk dollars uit gras halen (voor producenten) naar: rendement op investeringen (voor leden en externe investeerders). Het verbreekt het gezamenlijke doel.

Kapitalistisch of niet, een laserscherpe focus - daar draait het om. Ze maken in Nieuw-Zeeland onderscheid tussen waardecreatie en waardeverdeling. De coöperatie is keihard nodig voor waardecreatie, zodat je die vervolgens binnen de gemeenschap kunt verdelen. Mij spreekt het aan.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Oude groenterassen mogen markt op zonder toelating

Luxemburg – De verkoop en distributie van zaad van oude rassen, die niet op de officiële rassenlijst staan, is niet strijdig met de Europese regels. Dat stelt het Europese Hof van Justitie in een zaak die was voorgelegd door een Franse rechtbank.

De zaak gaat over een conflict tussen zaadhandelsbedrijf (Graines Baumaux) en een vereniging die zich inzet voor de instandhouding van oude rassen (Kokopelli).

Het bedrijf vindt dat de vereniging zich schuldig maakt aan oneerlijke concurrentie door oude rassen op de markt te brengen die niet voldoen aan de eisen van de rassenlijst. Het hof zegt dat er geen sprake is van oneerlijke concurrentie. De Europese regels voor toelating van groentezaden laat de mogelijkheid open om niet-toegelaten rassen op de markt te brengen bijvoorbeeld om ze in stand te houden.

Carrefour verliest omzet in Zuid-Europa

Parijs – Het Franse supermarktc concern Carrefour heeft in het tweede kwartaal 2012 veel last gehad van de economische malaise in Zuid-Europa. De omzet in Spanje en Italië daalde met ruim 5 procent. In eigen land liepen de inkomsten met 0,7 procent terug.

Dat maakte Carrefour gisteren bekend. Het bedrijf behaalde een totale omzet van 21,7 miljard euro, 0,3 procent minder dan een jaar eerder. In opkomende markten, zoals Zuid-Amerika en Azië, groeiden de inkomsten nog wel.

ANP

Grote veranderingen in sierteeltbranche

Amsterdam – Het aantal siertelers neemt de komende acht jaar met 25 procent af door schaalvergroting. Dit stelt ING Economisch Bureau in een studie over de afzet in de sierteeltbranche.

Voor de komende jaren verwacht ING grote veranderingen in de sierteelt. "Telers lopen aan tegen de grenzen van productiviteitsgroei per vierkante meter en rendabele kostprijsverhoudingen. De rek is eruit en telers gaan meer en meer op zoek naar nieuwe verdienmodellen en productcombinaties", stellen sectorspecialisten Martin van Wirdum en Henk van den Brink.

Voor een krachtige sierteeltke-

ten zijn meer integratie, samenwerking en een transparante uitwisseling van informatie van belang. Voor telers zelf zijn uniformiteit in het assortiment en schaalgrootte essentieel. Deze marktgerichte vernieuwing is volgens de onderzoekers de voorwaarde om in 2020 nog steeds op het huidige niveau te staan.

Voor de siertelers is een betere communicatie met afnemers ook een groot verbeterpunt. Op die manier kunnen vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd. "Hierbij moeten marketing en promotie een grotere rol gaan spelen", stelt Van Wirdum. "De inzet van social media vangt daarbij de traditionele en

vaak duurdere PR-campagnes."

ING verwacht een afnemende rol voor de veiling, omdat de teler in het veilingstelsel geen informatie terugkrijgt van de afnemer of de consument. "Die informatie is belangrijk, dus is een samenwerkingsverband met de doorgegaans wel goed geïnformeerde handelaar de eerste stap."

Het areaal voor siergewassen in Nederland is bijna 50.000 hectare. De helft hiervan is bestemd voor de bloembollenteelt. Het areaal bloembollen is sinds 2000 met 7 procent toegenomen tot 24.130 hectare. Nederland is nog altijd de grootste producent van bollen. De exportwaarde bedraagt 600 miljoen euro.

Temperatuurcontrole in vers hooi

Elst – Het wisselvallige weer is de afgelopen weken niet gunstig geweest voor de hooibouw. Op veel plaatsen moest het hooi tussen de buien door worden binnengehaald. Reden voor verzekeraar Achmea/Interpolis om extra te controleren op hooibroei. De verzekeraar denkt op die manier jaarlijks zo'n dertig hooibranden te kunnen voorkomen.

Foto Vodiphot

Tennet houdt tempo in Duitsland niet bij

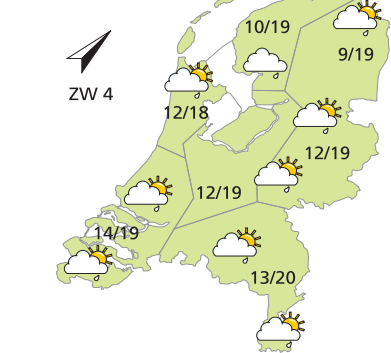
Frankfurt – De ommezwaai naar duurzame energie in Duitsland stelt het Duitse deel van stroomnetbeheerder Tennet voor problemen. Het bedrijf heeft moeite om mee te gaan in het hoge tempo dat de Duitse overheid vereist, zei een woordvoerder naar aanleiding van berichtgeving van de Duitse krant Handelsblatt.

Het Duitse deel van Tennet moet de aansluiting verzorgen tussen toekomstige windparken op de Noordzee en het Duitse hoogspanningsnet. Tennet investeert hierin de komende jaren 8 miljard. Om te kunnen voldoen aan de eisen van de Duitse overheid is meer nodig, maar dat ziet Tennet momenteel niet zitten.

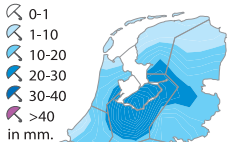
Handelsblatt concludeert dat Tennet in financiële nood zit. Volgens de woordvoerder is daarvan echter geen sprake. "We zijn gezond en kunnen de huidige investeringen aan. We maken nu een pas op de plaats en willen in overleg bekijken hoe de verdere lasten over meer schouders kunnen worden verdeeld."

ANP

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

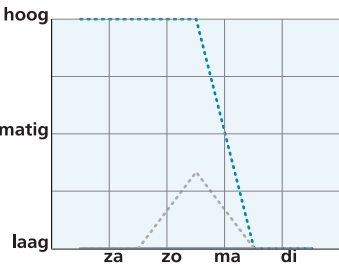
WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	12/19	11/18	10/18	13/19	13/21	12/20	12/19
Wind in Bft.	W 3	W 3	W 3	W 3	ZW 3	ZW 3	W 3
Neerslagkans	90%	85%	55%	60%	60%	70%	75%
Neerslag in mm.	4-12	5-14	1-4	2-7	3-11	4-11	5-13
Verdamping in mm.	2	2	3	3	3	2	3

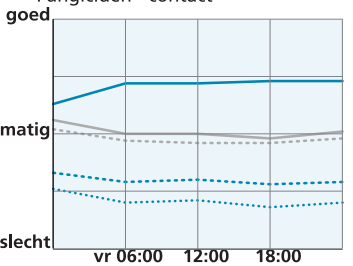
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Inclusieve coöperaties

Veel Nederlandse coöperaties zijn exclusief: iedereen mag lid worden mits je tot een bepaalde sector behoort. Iedereen mag lid worden, binnen Nederlandse landsgrenzen. De gedachte daarachter is wel begrijpelijk: het gemeenschappelijke doel verbindt.

Diffuus eigendom komt de besluitvorming niet ten goede. Bij meerdere eigenaren verwatert het resultaat. De kracht van het Nederlandse coöperatiemodel is de duidelijke focus. Dit in tegenstelling tot veel Franse multi-purpose-coöperaties die niemand écht tevreden stellen. Tegelijkertijd kun je je afvragen: als het coöperatieve model werkt, kun je dat dan voor meer mensen beschikbaar maken?

Veel coöperaties 'zijn' er voor de leden en doen daarnaast zaken met niet-leden. Denk aan de voercoöperaties en de Rabobanken. Of aan de AB-coöperaties in de agrarische bedrijfsverzorging, die personeel leveren ver buiten de agrarische sector. Door met een bredere klantengroep zaken te doen, spreid je kosten en ontwikkel je meer professionaliteit.

Let er wel op hoe een en ander zich terugvertaalt in meerwaarde voor het lid. 'Dunne' coöperaties waar die meerwaarde nauwelijks meer aanwijsbaar is, kunnen uiteindelijk twee kanten op: een ledenprogramma herintroduceren of de poet verdelen. Beide zie je gebeuren. Diverse coöperaties doen in het buitenland zaken met boeren, puur als klanten en vaak al coöperatief. Er is een enorme ontwikkeling denkbaar in het exporteren van het Nederlandse coöperatiemodel dat internationaal een voorbeeldfunctie vervult. Zo kun je in internationale expansie profiteren van lokale (investerings)kracht, zodat je buitenlandactiviteiten je minder snel in de handen van externe geldschietters jagen.

Is solidariteit met buitenlandse vakgenoten denkbaar, die nieuwe wegen voor de coöperatie opent? Kun je dezelfde warmte in je contact met leden overbrengen naar een bredere klantengroep? Buiten de landbouw ontpoppen zich nieuwe coöperaties als broedplaatsen voor maatschappelijke innovatie, op zoek naar nieuwe verbindingen. Door partijen met uiteenlopende specialismen te bundelen, ontstaat een som die groter is dan de delen.

Onno van Bakkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

'Nederlands coöperatiemodel is voorbeeld voor het buitenland'

Unilever verrast met sterke verkopen in eerste halfjaar

Rotterdam – De omzet van Unilever is in het eerste halfjaar van 2012 met 11,5 procent gestegen tot 25,4 miljard euro. De groei was in Azië en op het Amerikaanse continent aanmerkelijk groter dan in Europa, dat gebukt gaat onder de eurocrisis.

De nettowinst bedroeg 2,4 miljard, een plus van 1 procent. De groei is vooral het gevolg van sterke verkopen van persoonlijke verzorgingsproducten. De divisie voedingsmiddelen, ijs en dranken (Ola en Ben & Jerry's) blijft hierbij achter; de verkoopvolumes daalden het afgelopen kwartaal. Dat werd wel iets gecompenseerd door hogere prijzen.

Unilever probeert tegenvallen de verkopen in Europa te compenseren met de introductie van bijvoorbeeld Magnum-ijs in China en Pakistan. Topman Paul Pol-

man: "Er is sprake van solide en consistente resultaten. Daarbij realiseerde Unilever wederom volumegroei die beter was dan onze markten in wereldwijd verslechterende economische omstandigheden en een aanhoudend sterk concurrerende omgeving."

In Europa was het laatste kwartaal sprake van een daling van de omzetgroei, maar dat werd ruim gecompenseerd door de Amerikaanse en vooral Aziatische activiteiten. Over de eerste zes maanden steeg de (onderliggende) omzet in Europa. De operationele winstmarge ging wel omlaag door stijgende grondstofprijzen. Financieel topman Jean-Marc Huët zei tevreden te zijn over de Europese resultaten. Hij wees op het slechte weer, waardoor er weinig ijsjes over de toonbank gingen. Unilever verwacht een licht hogere winstmarge voor 2012.

Export agrofood zakt in ondanks groei Azië

Amsterdam – Het eerste halfjaar van 2012 is de export van groente en fruit gekrompen. Van zuivel en vlees groeit de uitvoerwaarde nog wel, maar gematigd. Dat stelt het Economisch Bureau van de ING.

Sinds 1996 is de exportwaarde van Agrofood jaarlijks met gemiddeld 4,2 procent gegroeid, maar die groei wordt in 2012 niet gehaald. De directe export in deze sectoren is goed voor bijna 50 miljard euro.

Traditioneel is Duitsland de belangrijkste handelspartner met 11,5 miljard euro, gevolgd door

België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, die elk voor meer dan 4 miljard aan Nederlands agrofood importeren.

De onstuimige exportgroei naar China en India draagt in steeds grotere mate bij aan de totale export van bijna 50 miljard euro. Deze export is in vijftien jaar vertienvoudigd.

Chinezen halen vooral melk en melkproducten, vis, verwerkte cacao en voedingsmiddelen uit Nederland. India heeft sterke behoefte aan chocolade, verwerkte cacao, groente en bereide voeding.

In het eerste halfjaar van 2012

staan de buitenlandse omzetten onder druk.

Van zuivel en vlees groeit de uitvoerwaarde nog wel, maar vooral de waarde van groente en fruit, de grootste exportcategorie, krimpt. Daarnaast kunnen de gestegen grondstofprijzen, indien doorberekend aan consumenten, in het tweede deel van het jaar voor krimp zorgen.

De oriëntatie van exporteurs van voedingsmiddelen is minder mondiaal dan in de maakindustrie of chemie. Maar ook zij zetten in op groei in opkomend Europa (Rusland, Polen en Turkije) en Azië.

Brand in schuur en voedersilo's Kilder

Kilder – Bij een grote brand in Kilder bij Doetinchem zijn woensdagnacht een schuur en 16 silo's van veevoederbedrijf Horsting afgebrand. De brand ontstond rond 23.30 uur in de schuur en sloeg over naar de silo's.

"Toen we de brand ontdekten, was het al een uitslaande brand", vertelt Annemieke Horsting. De brandweer wist te voorkomen dat het vuur oversloeg naar de winkel en de woning.

De bewoners van twee huizen moesten hun huis uit vanwege de dikke rook. Bewoners van enkele woningen in de omgeving moesten ramen en deuren sluiten. Er zijn geen gevaarlijke stoffen gemeten. De brandweer gaf om 3.00 uur het sein brand meester, maar was nog de hele dag bezig met nablussen. De winkel blijft geopend. Binnen een paar dagen denkt Horsting te weten hoe het verder moet met de voerproductie

Om één uur 's nachts stort het silogebouw in elkaar. De brandweer blust de smeulende resten (inzet).

Foto's Tjerk Hermesen en Lex Aalders

Agrarische tak BASF doet eerste halfjaar goede zaken

Ludwigshafen – De agrarische tak van het chemieconcern BASF heeft een goed eerste halfjaar gedraaid. Volgens de verslaglegging verliepen de zaken zeer succesvol, door een grote vraag, vooral naar schimmelbestrijders.

Hogere verkoopprijzen (plus 2 procent ten opzichte van de eerste zes maanden van 2011) en positieve wisselkoerseffecten zorgden voor een flinke omzetplus van 15 procent ten opzichte van de eerste

half van vorig jaar. De omzet steeg naar krap 2,8 miljard euro.

Het afzetvolume pluste met 14 procent. Een en ander werkte ook door in de resultaatontwikkeling. Voor belasting, rentekosten en eenmalige mee- en tegenvallers steeg de winst naar 833 miljoen euro.

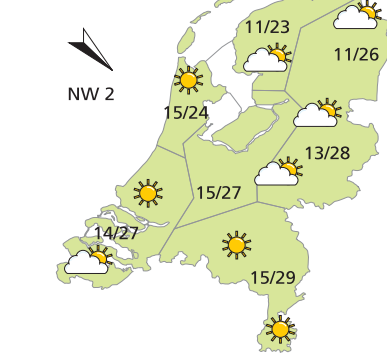
De cijfers over het eerste halfjaar zijn gunstiger dan over heel 2011, toen het overeenkomstige cijfer 810 miljoen euro aangaf.

Potashcorp boekt meer volume en minder winst

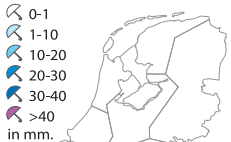
Saskatoon – Potashcorp heeft over het afgelopen kwartaal een nettowinst geboekt van 522 miljoen dollar (424 miljoen euro), 38 procent minder dan een jaar geleden. Het Canadese kunstmestbedrijf wijt de winstdaling aan opgelopen kosten en mindere verkopen van fosfaat.

De verkoop van de kunstmeststof kali steeg naar een kwartaalrecord van 2 miljoen ton.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

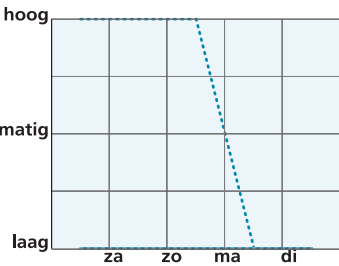
weeronline.nl Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	17/22	10/20	11/19	10/19	11/19	12/21	12/20
Wind in bft.	NW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3
Neerslagkans	90%	70%	80%	75%	75%	80%	75%
Neerslag in mm.	6-17	0-1	3-8	4-10	8-20	6-17	5-14
Verdamping in mm.	2	3	2	2	2	2	2

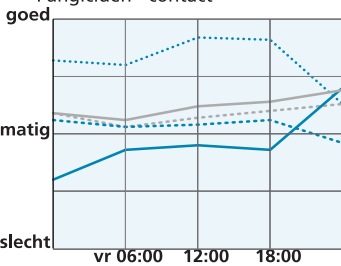
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Kloppend hart van coöperatie

De leden zijn het kloppend hart van de coöperatie. Niet het boerenbestuur, niet de directie, niet de machines in de fabriek. De leden. Een goede coöperatie kenmerkt zich door betrokken, trouwe leden. De beste ondernemers met passie voor hun bedrijf, een goed product en een verantwoord productieproces. Bereid te investeren. Betrokken bij de ontwikkelingen. Trots op de club. Ik vind boeren en tuinders mooie mensen. Klinkt een beetje raar: nog echte 'mensen'. Beide benen op de grond, gehard, blanke pit. Niet zo van dat complexe allemaal. Van die mensen waar je het graag voor doet.

Coöperatief word je niet geboren, ook niet als boer. Het kan een rationele strategie zijn: een kansberekening op voordeel. Het kan een overtuiging zijn: het is beter om dingen samen te doen. Of zelfs een ideaal: 'coöperaties bouwen een betere wereld'. Vaak is het ook opvoeding: je leert het, je krijgt het mee.

Feit is: de werkelijkheid van het boerenbestaan moedigt coöperatie aan. Samen schaalvoordelen realiseren en risico's delen. Samen investeren in je sector, in je markten, in je toekomst.

De coöperatie is zich steeds meer op de markt gaan richten. Het is een zaak van grote ondernemingen geworden. Zakelijker, niet alleen als in 'professioneler' maar ook als 'afstandelijker'. Het boerenbestuur staat op afstand van die onderneming en ergens daarachter verscholen zijn honderden of zelfs duizenden leden.

De consument koopt gewoon een product. Ziet niet het hart dat daarin klopt, het kloppende hart van de coöperatie. Weet niet dat het dubbelkje dat hij te veel betaalt ten goede komt aan eerlijke, samenwerkende ondernemers, hun gezinnen en gemeenschappen. En betaalt dat dubbelkje dan dus ook niet.

De claim die geen enkel beursgenoteerd of particulier bedrijf kan maken, namelijk dat zij ten principale werken in het belang van boer of tuinder, nut de coöperatie niet uit! Het coöperatieve verhaal vertelt men niet. Ook niet in 2012, het VN-coöperatiejaar.

Een verhaal dat ook andere burgers en ondernemers zou inspireren om mee te bouwen aan die 'betere wereld'.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Inflatie hoger, ook voeding duurder dan vorig jaar

Den Haag – De inflatie is in juli gestegen naar 2,3 procent. Dat is 0,2 procentpunt hoger dan in juni. Voedingsmiddelen zijn 1,3 procent duurder dan een jaar geleden. De prijsstijging op jaarbasis was in juni nog 1,5 procent. Dit blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bij voeding zijn duidelijke verschillen te zien. Zo zijn vlees en melk, kaas en eieren duurder dan vorig jaar. Vlees steeg met 2,5 procent en melk, kaas en eieren 1,6 procent. Ook de prijs van brood en graanproducten steeg, met 1,5 procent. In juni van dit jaar was de prijs voor brood en graanproducten nog met 2,1 procent gestegen ten opzichte van juni 2011. Groete en aardappelen zijn echter 1,1 procent goedkoper geworden. Dat is een procentpunt minder dan in juni. Toen was de prijs 2,1 procent lager dan in juni 2011.

Ook de prijs van olie, boter en margarine daalde, met 2,4 procent. In juni was de prijs nog 1,1 procent hoger dan in juni 2011. Het gebruik van energie werd ook duurder afgelopen jaar. Aardgas werd 5,1 procent duurder en de prijs van elektriciteit nam met 3,4 procent toe. Het CBS constateert wel dat de inflatiegroei afgelopen maand enigszins is afgeremd door de prijsontwikkeling van aardgas. De toename van de inflatie is volgens het CBS vooral te wijten aan de huurprijzen van veel woningen, die in de maand juli traditioneel worden verhoogd. In de eurozone als geheel bedroeg de inflatie in juni 2,4 procent en is daarmee onveranderd ten opzichte van juni. De Europese Centrale Bank (ECB) streeft naar een inflatie van ongeveer 2 procent.

Profijt Nestlé van groei opkomende economieën

Vevey – Nestlé heeft de eerste helft van 2012 geprofiteerd van prijsverhogingen en een sterke voetafdruk in opkomende economieën. Het voedingsbedrijf zag de omzet exclusief overnames met 7,5 procent toenemen tot 36,7 miljard euro (44,1 miljard Zwitserse francs).

De winst nam met 400 miljoen euro toe tot 4,2 miljard euro (5,1 miljard Zwitserse francs). Het verkoopvolume steeg met 3 procent. Topman Paul Bulcke verwacht dat de omzetgroei over heel 2012 5 tot 6 procent bedraagt.

Nestlé zag in alle productgroepen de omzet stijgen. De omzet steeg het meest (11 procent) met dranken en koffie. De verkopen van zuivel en ijs namen 6,7 procent toe. De omzet met water steeg 5,6 procent terwijl de omzet met maaltijden en kruidenierswaarde 1,5 procent toenam. In Europa nam de omzet voor Nestlé toe met 2,4 procent, ongeveer het inflatieniveau. In Noorden Zuid-Amerika bedroeg de groei 5,7 procent. Volgens analisten zit de groei vooral in Zuid-Amerika en verliest Nestlé in de VS. Financieel directeur Wan

Ling Martello ziet consumenten in rijke landen de handen op de knip houden. "Productinnovatie zal de sleutel zijn voor groei." De omzet in de divisie die verantwoordelijk is voor verkopen in Azië, Afrika en Oceanië, nam toe met 12 procent. Nestlé heeft nog meer dan de concurrentie bedrijven in China, India en Zuid-Amerika. De cijfers van Nestlé liggen in lijn met de concurrentie. Eerder rapporteerde Unilever in het eerste halfjaar 7 procent groei. De belangrijkste concurrent voor Nestlé bij zuivel, Danone, boekte 5,9 procent groei.

Nieuw-Zeelandse boeren pessimistischer

Wellington – Boeren in Nieuw-Zeeland zijn volgens de Rabobank deze zomer door de wisselkoers pessimistischer dan in maart. Uit een peiling onder 450 boeren blijkt dat 25 procent denkt dat de agrarische economie de komende twaalf maanden zal verslechteren, tegen 10 procent in maart. Het is het vierde kwartaal op rij dat de boeren negatiever werden. Een oorzaak ligt volgens de Rabobank in pragmatisme: de boeren zijn zich ervan bewust dat toppen in bijvoorbeeld de graanprijzen en melkprijs geen stand kunnen houden, terwijl ze vrezen dat de hoge waarde van de 'kiwi-dollar' de export in de weg zit. Een euro kost nu 1,5 Nieuw-Zeelandse dollar, tegen 1,9 dollar vorig jaar. In Nieuw-Zeeland is de export van landbouwproducten goed voor de helft van de totale export-omzet van 48 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (31,7 miljard euro).

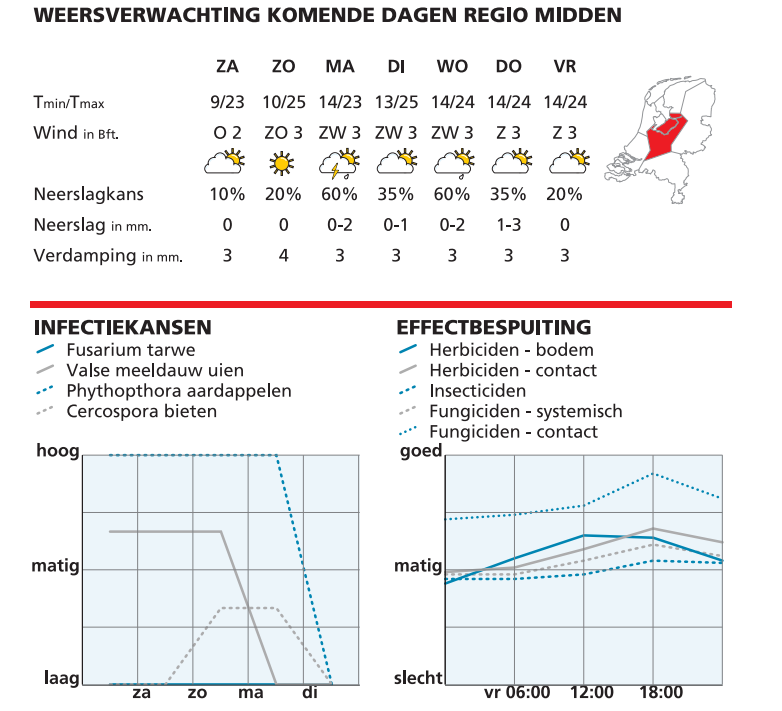
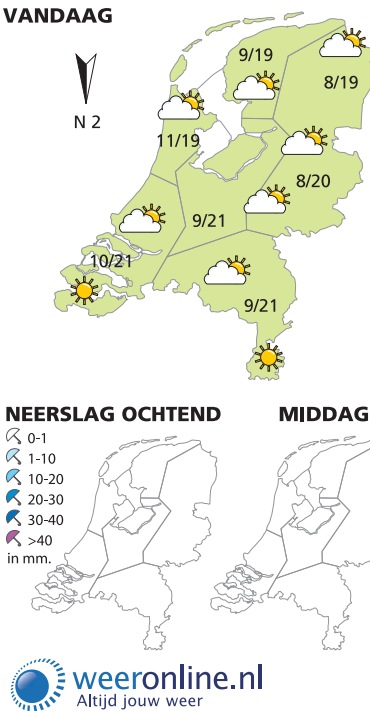
Zuivel is een belangrijk exportproduct voor Nieuw-Zeeland. Foto Fonterra

Deens agroconcern DLG wil naar 8 miljard omzet

Kopenhagen – De Deense agrohandels- en -dienstverleningscoöperatie DLG zet na een aantal jaren stilstand de koers weer op groei. Over drie jaar moet volgens de nieuwe bedrijfsstrategie de omzet zijn opgekrikt van 5,5 miljard naar 8 miljard euro, zo heeft DLG laten weten. "De groei willen we primair bereiken op de Duitse, Franse en Poolse markt. Tevens willen we onze activiteiten op gebied van mineralen- en vitaminevoer de komende drie tot vijf jaar verdubbelen", licht bestuursvoorzitter Niels Densgø Jensen toe. Een andere activiteit waarin het concern brood ziet, is gewasveredeling, onder andere van pootgoed. DLG is in Denemarken marktleide en heeft daarnaast een sterke positie in Duitsland via dochterbedrijf Hage Kiel. Dit bedrijf staat op de vijfde plaats op ranglijst van grootste Duitse mengvoerbabrikanten van varkenshoudersorganisatie ISN. Corr

Duitse bank staakt grondstofhandel

Frankfurt am Main – De Duitse Commerzbank volgt het voorbeeld van een paar andere grote bankiers en stapt uit de handel met fondsen die beleggen in landbouwgrondstoffen. Dat meldt consumentenorganisatie Foodwatch. Reden voor de maatregel van Commerzbank is dat de speculatie met agrarische grondstoffen tot voedselcrises kan leiden. Concurrent Deutsche Bank studeert nog op de zaak, stelt de consumentenorganisatie. Corr

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Ledendemocratie te grabbel?

Ik vind het merkwaardig wat er gebeurt bij de Ierse zuivelcoöperatie Glanbia. Men herformuleert een eerder afgestemd bestuursvoorstel nu zo dat nog maar 50 procent van de stemmen vereist is in plaats van 75 procent, zoals bij het oude voorstel. Wordt het een trend zo met de ledendemocratie om te gaan?

In 1989 gingen zuivelcoöperaties Avonmore en Waterford Foods naar de beurs om extern vermogen op te halen. In 1997 fuseerden ze tot Glanbia Plc. Sinds die jaren investeert men fors in Amerikaanse kaasverwerking. Die is inmiddels groter dan de Ierse zuivel-tak en veel rendabeler. Nog lucratiever zijn de investeringen in voedingssupplementen van de afgelopen vijf jaar. De coöperatie Glanbia bezit nog ruim 54 procent van de Plc-aandelen, terwijl de leden privé nog eens een procent of 20 vasthouden.

De beurs – en dus de directie – wil af van de Ierse zuiveltak. En eigenlijk ook van die grote boerenaan-deelhouder die vervelend doet over die grote Ierse kostenpost, namelijk de melkprijs. Bovendien: hoe meer aandelen vrij verhandelbaar zijn, hoe beter de aandelenkoers.

Onder boeren heerst al lang onvrede over de melkprijs. De verwachte 40 procent productiegroei(!) na de quotering versterkt dit enorm. Ze willen grote investeringen in Ierse fabrieken, waar de beursinvesteerders niet blij mee zijn. Kortom, van beide kanten een wens tot scheiding.

Geen probleem, zou je denken. In mei 2010 mochten de boeren stemmen over dit voorstel: uitkoop voor 340 miljoen euro, te betalen uit verkoop van 34 procent van de aandelen. De prijs was goed voor de beurs, maar niet voor de boeren, vonden de boeren.

Onlangs presenteerden bestuur en directie een nieuw voorstel: een joint venture. De onderneming houdt 40 procent in eigendom, beheerd door de coöperatie. Kosten voor de coöp 45 miljoen euro, oftewel 3 procent van de Plc-aandelen. Geen majeure verandering oordeelt het bestuur, daarom is 50 procent van de stemmen genoeg. Slim. Bij Fonterra vond men laatst 50 procent ook ‘genoeg’. Dit triggert iets bij mij: hoeveel mag je spelen met de ledendemocratie tussen de 50 en 75 procent? In november oordelen de Glanbia-leden. Ben benieuwd.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Topvrouw Peterson van Bayer Cropscience stapt op

Leverkusen – Bestuursvoorzitter Sandra Peterson van Bayer Cropscience verlaat het bedrijf per 30 november 2012. Haar contract liep door tot de zomer van 2013, maar de raad van toezicht-houders heeft gisteren besloten een verzoek van Peterson eerder op te stappen goedgekeurd.

Topman Marijn Dekkers van moederbedrijf Bayer zegt dat Pe-

terson met haar ervaring en toewijding een significante bijdrage heeft geleverd aan de sterke zakelijke prestaties van Bayer Cropscience in de twee jaar dat ze leiding gaf. De Amerikaanse werkte voorheen onder meer bij voedingsgigant Nabisco en bij het farmaceutische concern Merck-Medco. Bayer Cropscience blonk de laatste jaren uit bij Bayer.

Recordaantal trekkers verkocht in Polen

Warschau – Er zijn dit jaar ongeveer 14.000 trekkers verkocht in Polen, een record. Dat meldt persbureau Agra Europe op basis van cijfers van Martin & Jacob, een onderzoeksbureau in de mechanisatie. De verkopen liggen 23 procent hoger dan een jaar geleden.

Het bedrijf verwacht dat in totaal 19.000 machines worden ver-

kocht aan Poolse boeren. Polen investeren meer omdat de prijzen voor agrarische producten oplopen en de EU subsidies verleent bij bepaalde investeringsprojecten. New Holland verkocht dit jaar vooralsnog de meeste trekkers in Polen, gevolgd door John Deere en het kleine Tsjechische merk Zetor.

‘Kortom: van beide kanten een wens tot scheiding’

Hoge voerkosten raken vleesreus Rusland niet

Moskou – Cherkizovo heeft ondanks hoge voerprijzen de laatste 6 maanden een nettowinst geboekt van 96 miljoen dollar (75 miljoen euro), 46 procent meer dan een jaar geleden. De omzet van het Russische vleesconcern is in dollartermen 9 procent toegenomen tot 749 miljoen dollar (580 miljoen euro).

Cherkizovo investeert onder meer in de eigen voervoorziening. Foto RB

Cherkizovo is de laatste jaren uitgegroeid tot het grootste vleesbedrijven in Oost-Europa. Het bedrijf, onderdeel van een ware vleesrevolutie in Rusland, zoekt verdere groei door meer vlees te verwerken in producten met een hogere prijs zoals gerookte worst.

De groei is deels gefinancierd door een beursgang in Londen, die een investering van 1 miljard dollar in moderne varkenshouderijen, pluimveehouderijen en slachterijen mogelijk maakte. Recent heeft de integratie ook groot geïnvesteerd in de teelt van granen voor de voervoorziening.

Volgens topman Sergei Mikhailov helpt deze laatste keuze het bedrijf nu enorm. De prijs van voertarwe is volgens het Russische analistenbureau SovEcon in Rusland opgelopen tot 7900 roebel (195 euro) per ton. De vrees bestaat dat de prijs van voertarwe nog verder oploopt wanneer de oogst op het zuidelijk halfrond tegenvalt. Mikhailov denkt dat in een dergelijk scenario de bedrijfsresultaten begin 2013 wel geraakt zullen worden.

Cherkizovo profiteert zeker ook

van de koersdaling van de roebel. Braziliaanse slachterijen klagen juist over de hogere waarde van de real. Cherkizovo vergrootte in eigen land tevens het marktaandeel omdat de centrale overheid de import van Europees en Braziliaans varkensvlees en rundvlees in maart stillegde.

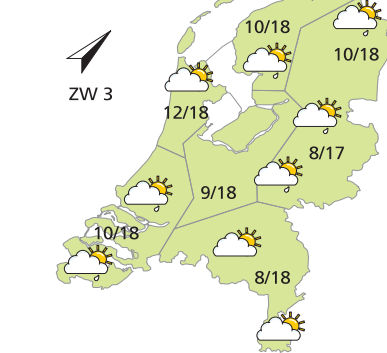
Het aandeel van Cherkizovo staat niettemin onder druk in Londen, vooral doordat wordt gespeculeerd over gevolgen van de recente Russische toetreding tot de WTO. Rusland heeft invoerrechten voor de import van varkens verlaagd en de Europese handelscommissaris Karel de Gucht heeft aangekondigd dat als Rusland niet snel meer afgesproken liberaliseringsstappen zet, de EU zaak zal maken bij de EU. Niettemin verklaart Cherkizovo te verwachten dat de regering van president Poetin bepaalde steunmaatregelen zoals een vrijstelling van winstbelasting voor vleesconcerns in stand houdt.

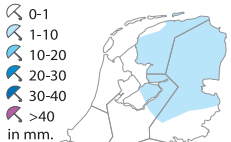
Koninklijk bezoek voor Venco Groep

Eersel – Prins Willem Alexander bezocht gisteren de Venco Campus, het nieuwe eivormige hoofdkantoor van de Venco Groep. Door het indrukken van een knop werd een beeld van een aardbol met een kuikentje onthuld. Naast de driehonderd werknemers van de producent van pluimveehouderijsystemen waren ook tweehonderd gasten aanwezig waaronder staatssecretaris Henk Bleker, directeur Frank Dales van de Dierenbescherming en ZLTO-voorzitter Hans Huijbers. Eigenaar Cor van de Ven benadrukte in een toespraak dat duurzaamheid geen verkooptruc moet zijn maar een wijze waarop het hele bedrijf denkt en doet. > Pagina Weekend 16,17 Foto ANP

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

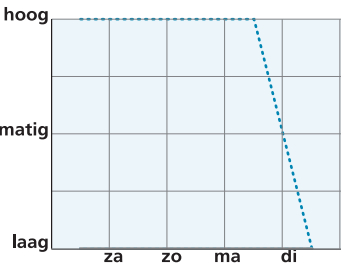
weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	10/19	9/21	11/19	9/19	9/17	9/16	8/16
Wind in bft.	W 2	ZW 3	W 3	ZW 3	W 3	NW 4	W 3
Neerslagkans	15%	30%	50%	65%	65%	70%	55%
Neerslag in mm.	0	<0.5	0-2	1-3	4-12	3-9	2-8
Verdamping in mm.	2	2	2	2	2	2	2

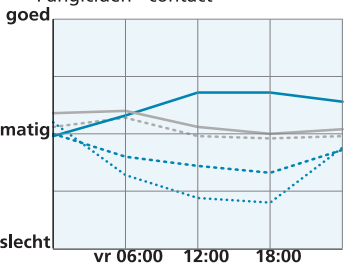
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Coöperatieve Energie

Mijn teller van energiecoöperaties in Nederland staat op 93. Elke week worden er nieuwe opgericht. Indrukwekkend: burgers in het hele land verenigen zich, met gemeenten, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties voor lokale energie. Samen kopen ze zonnepanelen in of groene stroom, plaatsen windmolens en wekken op andere manieren lokaal energie op. Een enorme drang tot zelforganisatie. Je zou denken: daar springen ook de geoliede machines van de agrarische coöperaties bovenop. Als je mengvoer kunt leveren, kunstmest kunt inkopen en soms zelfs brandstoffen voor 10.000 leden, waarom dan niet ook zonnepanelen of groene energie samen regelen voor het boeren- en de coöperatieve onderneming? Maar nee, er schiet me eigenlijk maar eentje te binnen: CAV Agrotheek, die in juni een zonnepanelenactie voor particulieren aankondigde.

Men probeert het wel. Coöperatieve samenwerking vanuit de hoek van de warmtekrachtcentrales bleek lastig. HortiKracht kwam niet tot succes. Het prominente initiatief van de Tuinders Coöperatie Bergerden ging in 2008 failliet. Energiecoöperatie Greenhouse Energy houdt in Bemmelen nu de missie levend. In de biogering ging Biogreen Heeten uit Salland failliet. De biogasinstallaties van Vion (Ecoson) en Cosun zijn wel succesverhalen. Coöperatie DEP doet het ook goed met de kippenmest. Moeizaam blijft, na het 'syndroom' van ProMest twintig jaar geleden, de verwerking van varkensmest. Varkenshouders zijn – heel lokaal – actief bij onder meer Comiva, Kumac (Deurne) en in Elsendorp. Je ziet boeren-windmolenaars samenwerken in coöperatie Windunie.

Samenvattend: een moeizame strijd met maar weinig grote successen. Initiatief van boeren en tuinders genoeg, lijkt het. Kunnen de besturen van de grote coöperaties zich aan hen en aan elkaar verbinden? Er is nog heel veel te doen op weg naar een energie-zelfvoorzienend coöperatief agro-Nederland. Te beginnen met samen groene stroom inkopen bijvoorbeeld. Met een NCR-windpark op de Noordzee als ander uiterste. Toen ik laatst een boereninitiatiefnemer voor een mooi energieproject vroeg naar zijn keuze voor de BV, reageerde hij: "De coop is niet flexibel en slagvaardig genoeg." Wie pakt die handschoenen op?

'Wie pakt de handschoenen op om de coop slagvaardig te maken?'

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Deense bankier schrijft flink af op kredieten landbouw

Lemvig – Opnieuw is een Deense bank gedwongen fors af te schrijven op uitstaande kredieten bij klanten uit de landbouwsector. Het gaat om de Vestjysk Bank, nummer 9 op de ranglijst. Het bedrijf moet dit jaar aanzienlijk meer afschrijven dan enkele maanden eerder was voorzien. Het gaat om 1 miljard kroon

(134 miljoen euro). "De onzekerheid over de ontwikkeling in delen van de agrarische bedrijfstak kan gevolgen krijgen in de vorm van een nog grotere afschrijvingsbehoefte", licht een woordvoerder van de Vestjysk Bank toe. Vestjysk Bank ziet vooral problemen in de melkveehouderij. Corr

> Pagina 8

Brazilië vreest weer wisselkoersoorlog

Brasilia – De export van Brazilië maar ook van andere opkomende landen wordt gehinderd door een 'wisselkoersoorlog' die rijke landen stilaan voeren. Brazilië wil daarom tijdelijk importtarieven opvoeren. Dat heeft minister van financiële zaken Guido Mantega gezegd in reactie op het voornemen van de Amerikaanse centrale bank-

problemleningen van banken op te kopen om de eigen economie weer in groeimodus te krijgen. Onlangs kondigde de voorzitter van de Federal Reserve Ben Bernanke een derde periode van "monetaire verzuiming" aan. Dat betekent dat er dollars in de economie worden gepompt en de waarde van de dollar onder druk kan komen te staan.

De fermentatiekamer van DSM in Delft. Het concern wil verder investeren in de voedingsmarkt. Foto ANP

DSM stapt in China en zoekt nog bestemming voor 1 miljard

ACHTERGROND

DOOR JAN CEES BRON

Met de investering in China Environment Fund wil DSM toegang krijgen tot "belangrijke investeringsstromen in de levenswetenschappen in China", zegt DSM-directeur Pieter Wolters. DSM Venturing is een relatief klein investeringsonderdeel van de chemiereus uit Heerlen. Het onderdeel streeft rendement na, maar wil door het ontdekken en investeren in kleine biotechnologiebedrijven ook een vinger aan de pols houden en partnerschappen sluiten. Grote bedrijven kennen vaker dergelijke constructies om logheid in de organisatie te voorkomen. Tsing Capital is in het jaar 2001 opgericht en heeft volgens een persverklaring van DSM "een stevig netwerk in de industrie en een sterke merknaam in Azië opgebouwd." Het fonds investeert in grote maar duurzame agrarische bedrijven, voedselbereiding, agrarische grondstoffen en hernieuwbare energie. Het is voor DSM de eerste participatie in een Aziatisch investeringsfonds. DSM leert door deze

DSM heeft voor een onbekend bedrag een belang genomen in het China Environment Fund, een fonds voor landbouw en schone energie van het in Hongkong gevestigde Tsing Capital. Daarnaast reserveert DSM een miljard euro voor directe overnames, vooral in de voedingsbusiness.

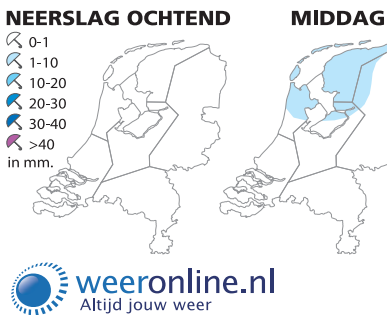
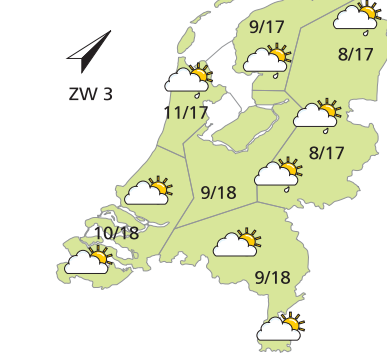
stap investeerders in Azië kennen. China en diens burgers hebben net als bijvoorbeeld Japan enorme financiële reserves. In China wordt traditioneel zo'n 25 tot 30 procent van het inkomen gespaard. Net als in de jaren 80 in Japan, wordt het spaargeld toenemend "aan het werk gezet" door buitenlandse investeringen, die vaak door de overheid worden

chemische producten waaronder gewasbeschermingsmiddelen en materialen voor de auto-industrie, maar heeft van de divisie Nutrition (voeding) een speerpunt gemaakt. DSM ontwikkelt onder meer voedingssupplementen, premixen en speciaalvoer. Nutrition is op dit moment goed voor de helft van de 9 miljard euro jaaromzet en meer dan de helft van de brutowinst. Recent nam DSM voor 465 miljoen euro de Braziliaanse veevoerproducent Tortuga over, maar financieel directeur Rolf Schwab deelde deze week investeerders mede dat de oorlogskas nog altijd met 1 miljard euro is gevuld. Daarbij zei Schwab het onwaarschijnlijk te achten dat DSM een enorme slag slaat en waar- schuwde hij voor de risico's die het overnemen van enkele tientallen kleine spelers met zich brengt. De integratiekosten lopen dan relatief snel op.

'Tsing heeft een sterke merknaam in Azië opgebouwd'

gecoördineerd. Zo werd al veel Chinees spaargeld richting de internationale kunstmestconcerns gebracht. De investering in China is een teken dat Azië belangrijker wordt voor DSM. Mogelijk wordt de deal opgevolgd door directe overnames. DSM produceert allerlei

VANDAAG

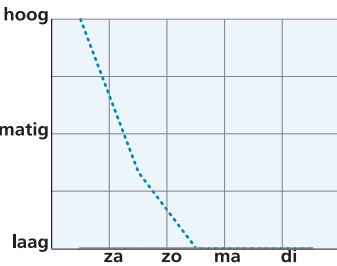

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	10/16	5/17	8/18	9/18	10/18	10/19	10/18
Wind in bft.	W 3	ZW 3	ZW 3	Z 3	ZW 3	ZW 3	Z 3
Neerslagkans	70%	40%	30%	50%	65%	55%	35%
Neerslag in mm.	0-1	<0,5	<0,5	<0,5	2-7	2-6	1-5
Verdamping in mm.	1	2	2	1	2	1	2

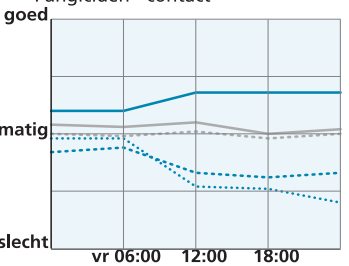
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Coöperatief Nederland ontwaakt

Misschien wat laat, maar coöperatief Nederland ontwaakt nu toch echt voor het VN-Coöperatiejaar 2012. De laatste weken vielen er diverse congresuitnodigingen in de bus. Hoe wordt de 'handshake' van de 'oude' coöperatie met een samenleving die nieuwe samenwerkingsmodellen zoekt?

De reeks evenementen begon al op 3 oktober met het SER-NCR symposium over 'De kracht van de coöperatie'. Deze week was er in Canada de Internationale Coöperatieve Summit over 'De verbazingwekkende kracht van coöperaties'. Er volgt tot de Coöperatiedag van de NCR eind november nog een handvol andere congressen. Van coöperatieve afstemming lijkt nog weinig sprake. Hoe dan ook: de gevestigde orde toont graag haar kracht en biedt een podium voor nieuwe coöperatieve initiatieven.

Die nieuwe initiatieven zijn er. Op de scheidslijn van samenleving en economie is men naarstig op zoek naar nieuwe modellen voor samenwerking. Een groep trendwatchers publiceerde onlangs de 'Trendrede 2013' (www.trendrede.nl). Coöperatie komt en de crisis gaat – zo bekreep mij een warm gevoel tijdens het lezen. Coöperatie als één van de trends van deze tijd. De kleinste schakels gaan zich de komende jaren anders verbinden, stelt de trendrede. Dat vindt men passen bij een heroriëntatie 'van individuele macht naar gebundelde kracht' en 'van het ik naar het gelegenheidswij'. Burgers, ondernemers en organisaties omarmen intussen, ook juridisch, de coöperatie voor bijvoorbeeld zorg, energie, leefbaarheid in dorpen en wijken, gebiedsontwikkeling en inkoop. Op Twitter (@onnovanbekkum) toont de lijst van 'Coöperaties vd Dag' het bonte pallet.

En nu komen die twee werelden bij elkaar: Enerzijds de 'coming out' van oude, niet meer zo heel schuchtere coöperaties en anderzijds burgers en ondernemers op zoek naar een alternatief voor het conflictmodel. Ik ben wel benieuwd: Gaat men elkaar echt vinden? Ook als het gaat om 'macht' binnen de oude coöperatie, om flexibiliteit van structuren of openheid naar maatschappelijke behoeften? Het wordt een boeiende periode voor coöperatievernieuwing.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

'De kleinste schakels gaan zich de komende jaren anders verbinden'

Ifpri: twintig landen kennen honger van extreem niveau

Washington – Er zijn twintig landen waar honger een extreem alarmerend niveau bereikt heeft. Dat meldt het International Food Policy Research Institute (Ifpri), dat vorig jaar 26 probleemlanden telde en in 1990 43.

Burundi, Eritrea en Haïti staan er volgens de organisatie het slechtst voor. Om de honger nog verder te bestrijden moet op een

slimmere manier worden omgegaan met land, water en energie, aldus het Ifpri. Mogelijk heerst in 21 landen extreme honger want voor Congo kon de situatie niet objectief worden vastgesteld, stelt Ifpri. De meeste hongerlanden liggen in Afrika bezuiden de Sahara en in Zuid-Azië. Volgens Ifpri zorgen vooral hogere voedselprijzen voor problemen.

Zuid-Europese afzet Carrefour daalt

Parijs – Het Franse Carrefour, het op één na grootste winkelbedrijf ter wereld, heeft de omzet in het derde kwartaal met 2,1 procent zien toenemen naar 22,6 miljard euro. Dat is vooral te danken aan resultaten in Zuid-Amerika.

In Frankrijk ging de omzet met 1,2 procent omhoog, maar de rest van Europa noteerde door proble-

men in de zuidelijke landen een daling van 2,2 procent.

Carrefour haalt bijna 10 miljard omzet uit het thuisland. Vooral de groei bij kleinere zaken bleef laag. Carrefour gaat in Frankrijk in snel tempo door met drive-in vestigingen waar de klant zijn via internet bestelde boodschappen zelf kan ophalen.

Nu de Britten ook voor hun dagelijks brood in hun portemonnee worden geraakt, neemt de bezorgdheid over de voedselinflatie toe. Foto Reuters

Britten steeds bezorgder over stijgende voedselprijzen

ACHTERGROND

DOOR RUUD PEUS

Een half brood kostte vorige week 70 pence, zeg 87 eurocent, maar is nu al 80 pence. Een prijsverhoging van 14 procent dus. Spaghetti en andere pasta zijn net zoveel duurder geworden. Ook de prijzen van melk, tomaten, komkommers en veel groenten liggen veel hoger dan vorig jaar, om maar niet te praten over aardappelen die meer dan twee keer zoveel kosten als een jaar geleden.

Winkeliers, boeren en zeker consumenten maken zich in Groot-Brittannië zorgen om de dagelijkse boodschappen, een probleem dat deze week ruimschoots tot de media is doorgedrongen. "En het wordt de komende weken nog veel erger, de voedselinflatie rijst de pan uit", waarschuwen de National Farmers Union (NFU) en het British Retail Consortium (BRC) in koor.

Grote boosdoener is de slechte zomer waardoor de oogsten sterk zijn tegengevallen. De NFU schatte deze week dat de graanoogst zo'n 15 procent kleiner is uitgevallen. Wat er wel is binnengehaald, voldoet vaak niet aan de

Winkeliers, boeren en zeker consumenten in Groot-Brittannië maken zich steeds meer zorgen over de stijgende kosten voor de dagelijkse boodschappen. De prijs van een half brood is in een week tijd met 14 procent gestegen.

specificaties van de meelbedrijven die dus ook al op het buitenland zijn aangewezen. Bij aardappelen ligt de opbrengst per hectare tientallen procenten onder die van de vorige jaren, waardoor de oogst de kleinste in 35 jaar dreigt te worden. Hetzelfde verhaal geldt voor vollegrondsgroenten zoals doperwtten waar een kwart minder van is binnengehaald. "Het is voor veel boeren een absoluut rampjaar aan het worden," zegt NFU-voorzitter Peter Kendall.

'Oogst dreigt de kleinste in 35 jaar tijd te worden'

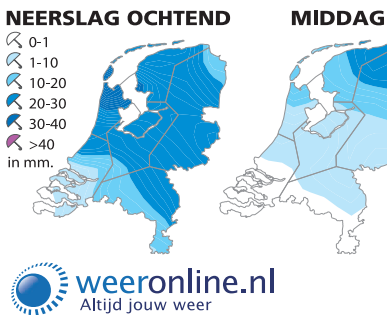
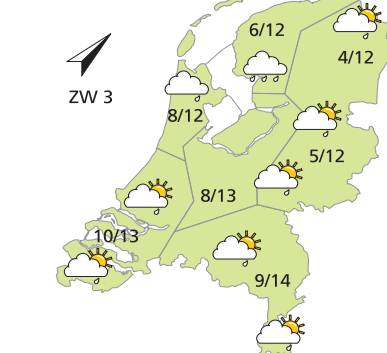
Zijn dat nog de éigen Britse problemen; de door de droogte in de VS en Rusland sterk opgelopen voerprijzen treffen net zozeer de Britse veehouders als hun collega's elders. Na acties eerder deze zomer is de melkprijs voor de boer flink omhoog ge-

gaan, wat nu te merken valt in het winkelschap. De National Pig Association waarschuwt in dat kader ook al tijdens dat voor bacon meer betaald zal moeten worden "omdat de winkels anders straks nee moeten verkopen".

Ook de winkeliers luiden de alarmklok: "Veel typische wintergroenten zoals spruiten, broccoli, worteltjes en kool, en daarnaast ook appels en ander fruit, zullen meer gaan kosten – als het al te krijgen is. Door de slechte oogsten in eigen land moeten we veel meer uit het buitenland aanvoeren en dat kost geld. Bovendien zal de consument soms tevreden moeten zijn met wat minder ogende producten, kromme worteltjes of minder gladde appels," zegt topman Justin King van supermarkt Sainsbury's.

Directeur voeding bij het British Retail Consortium, de Britse winkeliersorganisatie, vult aan: "De winkeliers doen er alles aan om de prijsstijgingen zelf op te vangen, maar een deel ervan zal uiteindelijk toch doorberekend moeten worden."

VANDAAG

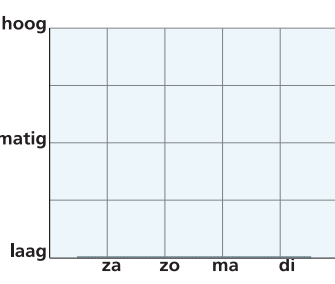
weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	6/12	4/13	5/13	6/13	8/14	8/14	6/13
Wind in Bft.	Z 3	Z 3	W 2	Z 3	Z 3	Z 4	Z 3
Neerslagkans	85%	75%	55%	35%	45%	55%	50%
Neerslag in mm.	4-9	2-6	1-4	0-2	2-7	2-6	2-6
Verdamping in mm.	1	1	1	1	1	1	1

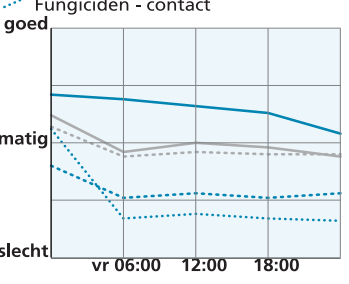
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

8 miljoen voor coöperatiedirecteur

Her en der fronste men de wenkbrauwen toen bekend werd dat Piet Moerland (Rabobank) en Cees 't Hart (FrieslandCampina) beiden meer dan 1 miljoen euro verdienen. Scheidend Fonterra-directeur Ferrier kreeg bij vertrek 8 miljoen dollar mee, zo kwam onlangs naar buiten. Het is waar: een goede directeur is goud waard, verdient zichzelf dubbel en dwars terug. Zo iemand binnen krijgen en binnen houden, kost wat. Mag dan ook wat kosten. En dus betalen ook de coöperaties 'marktconforme' salarissen.

Aandelen hebben de coöperaties meestal niet. Aantrekkelijke aandelenopties dus al helemaal niet. Je werkt in een boeiende omgeving, de vaste salaris-component is goed en een variabel salarisdeel hoort er meestal ook bij. Het blijft boerengeld en zuinigheid is/was een coöperatieve waarde.

Inmiddels doen we er niet moeilijk over: een goede directeur die de gestelde doelstellingen behaalt, kan – ook binnen de coöperatie – een prima salaris verdienen. En laten we eerlijk wezen: wie kan serieus klagen over de prestaties van de Rabobank en FrieslandCampina van de afgelopen twee jaar? En dus werd er wat gemompeld en gemord en ging men over tot de orde van de dag. Stilletjes zijn 'we' er best een beetje trots op dat 'onze' coöperaties ook wat dit betreft volwaardig zijn.

Maar dan Nieuw-Zeeland. Fonterra beleefde ook twee, inmiddels drie, topjaren. En daar zal de Canadees (en inmiddels ook Kiwi) Andrew Ferrier echt zijn bijdrage aan geleverd hebben. Maar 8 miljoen dollar – waar gaat dát nog over? Als dat in de publiciteit komt, denk je, breken er rellen uit. Stroomt er melk door de straten van Auckland. Nee. Eigenlijk niet. Zijn de boeren er zo vermurwd dat ze nergens meer voor op de bres springen?

In Nederland zou zo iets nooit gebeuren. Dit soort excessieve bonussen niet en ook dat de boeren het zomaar laten gebeuren. Je ziet hier wel eens een coöperatie waar het voor management en andere medewerkers ook mogelijk is om deel te nemen in het vermogen. Maar, nee, dit soort vormen zal het bij ons nooit aannemen. Toch?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Unilever: teleurstellende verkopen in voedingsmarkt

Rotterdam – De voedingsomzet van Unilever is in het derde kwartaal licht gedaald tot 3,6 miljard euro. Daarmee blijft de divisie achter bij het totale levensmiddelenconcern, dat vooral door aantrekkende verkopen van verzorgingsproducten in Azië de omzet zag toenemen met 5,9 procent tot 13,4 miljard euro. De cijfers vallen analisten overwegend mee. De voedingsdivisie maakt onder meer margarine, ijs, worst en pindakaas in de Benelux. De divisie kampt met opgelopen grondstofkosten en gebrek aan consumentenvertrouwen in met name Europa en de VS. Daarbuiten introduceert Unilever nog in vrij hoog tempo nieuwe producten en wordt ondanks hevige concurrentie groei geboekt. Financieel directeur Jean Marc Huet zei dat de afzet in China in alle categorieën een vlucht neemt.

Opkomende economieën waren goed voor 12 procent omzetgroei en 55 procent van de totale omzet. Unilever en Nestlé profiteert van een sterke aanwezigheid in opkomende economieën, waar de Franse concurrent Danone en het Amerikaanse Procter & Gamble minder sterk staan. Nestlé, 's werelds grootste voedingsbedrijf, verklaarde onlangs dat groei in China begint te vertragen. ABN Amro schreef deze week dat de economische groei uitkomt op 7,5 procent, waar eerder werd uitgegaan van 8 procent. Voor volgend jaar verwacht de bank een vergelijkbare groei en een aantrekkende consumptie. Unilever verkocht in deze periode 3,4 procent veel meer dan waarop analisten hadden gerekend. De verkopen namen toe ondanks een gemiddelde prijsverhoging van 2,4 procent.

BASF boekt groei met gewasbescherming

Ludwigshafen – De omzet van BASF met gewasbeschermingsmiddelen en planttechnologie is in het derde kwartaal uitgekomen op ruim 1 miljard euro. Daarmee liggen de verkopen van de divisie Agricultural Solutions 11 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. De winst voor belastingen en afschrijvingen is 49 procent toegenomen tot 204 miljoen euro.

Landbouw is voor BASF een lichtpuntje in moeilijke tijden. De nettowinst van het totale concern, actief van petrochemie tot autoverf, daalde 21 procent ten opzichte van een jaar eerder tot 946 miljoen euro. Het bedrijf heeft last van een teruglopende wereld-economie, aldus algemeen directeur Kurt Bock, wat met name de afzet aan de industrie raakt. BASF spreekt binnen de agrarische sector van goede herfstverkopen in Europa. Er zijn met name meer fungiciden en herbiciden voor de koolzaadteelt verkocht in West-Europa. De omzet in Amerika valt zowel door grotere verkoopvolumes en positieve wisselkoerseffecten hoger uit. Door droogte in het Middenwesten in de VS is de verkoop

van fungiciden wat tegengevallen. BASF spreekt van een sterk begin van het zaaizeizoen op het zuidelijk halfrond en dan vooral in Zuid-Amerika. De insecticiden op basis van het actieve ingrediënt Fipronil doen het volgens BASF goed in de markt, evenals de fungicide F-500, die met name werkt tegen roest in de sojateelt. Mede vanwege het succes van F-500 investeert BASF 200 miljoen

euro in de uitbreiding van de productie voor fungiciden in Schwarzhede en Ludwigshafen. De sojateelt is goeddeels geconcentreerd in Brazilië en Argentinië. Arealen namen toe uit omdat betrekkelijk lage voorraden de sojaprijzen tot dichtbij record-niveaus heeft gestuwd. Droog weer in zuidelijk Azië drukte de afzet in deze regio maar in China neemt de vraag naar agrochemicaliën toe.

BASF spreekt van goede herfstverkopen van gewasbeschermingsmiddelen in Europa. Foto BASF

CSM ziet winst en omzet toenemen door overnames

Diemen – De winst en omzet van CSM zijn in het derde kwartaal toegenomen. De producent van bakkerij-ingrediënten en melkzuur haalde een winst exclusief eenmalige posten van 40,4 miljoen euro. Dat is een stijging van 10,1 miljoen euro of 33,3 procent op jaarbasis. De omzet steeg van 784,8 miljoen euro tot 834,2 miljoen euro. Wisselkoerseffecten droegen 8 procent bij aan de omzetgroei en

overnames 0,9 procent. Zonder wisselkoersen en overnames daalde de omzet met 2,7 procent. CSM zegt goed op weg te zijn de bakkerijdivisie te verkopen. Een kleine groep potentiële kopers krijgt inzage in de boeken. CSM wil zich volledig toeleggen op Purac, het onderdeel dat melkzuur produceert, en op het Amerikaanse Caravan Ingredients dat speciale ingrediënten en voedseltoevoegingen maakt.

Slechte maisoogst VS treft Deense enzymenmaker

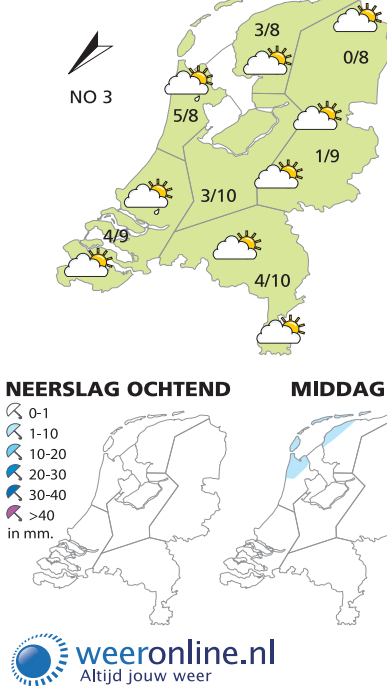
Kopenhagen – Enzymenfabrikant Novozymes heeft de afzet in het bio-ethanolsegment in de eerste negen maanden zien teruglopen. Oorzaak is de als uitvloeisel van de slechte maisoogst geslonken bio-ethanolproductie in de Verenigde Staten. In de overige enzymenmarktsegmenten, waaronder voedsel en dranken, bleef Novozymes wel op groeikoers. Directietopman Steen Riisgaard van het Deense concern meent bovendien dat de gevolgen van de droogte op de Amerikaanse maisoogst fors worden overdreven. "De oogst was altijd nog de op zeven na grootste ooit," stelt hij vast. Het resultaat voor belastingen en rentekosten steeg in de eerste negen maanden in vergelijking met dezelfde periode van vorig jaar met 12 procent naar een kleine 280 miljoen euro. De omzet pluste met 6 procent naar 1,13 miljard euro. Corr

Handelshuis Reesink boekt meer omzet

Apeldoorn – De omzet van handelshuis Reesink lag in het derde kwartaal 7 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. Exclusief overnames is de omzet 2 procent gegroeid. In het groene segment nam het resultaat licht toe maar de puur agrarische ondernemingen bleven achter. Eerder waren agrari-

sche dochters als Kamps de Wild, Reesink Technische Handel en Packo Agri juist winstmakers, mede doordat hoge melkprijzen leidden tot meer investeringen. De bedrijven in het industriële segment hebben last van de economie. Het resultaat daalde vooral door herstructurering van staalbedrijven met 16 procent.

VANDAAG

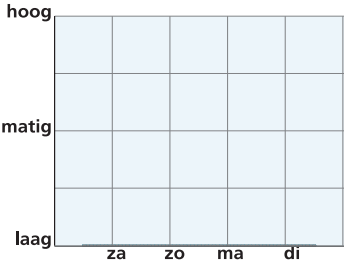

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	0/10	-2/10	2/9	2/10	2/9	3/10	4/10
Wind in Bft.	N 3	Z 3	Z 3	Z 2	Z 3	ZW 3	ZW 3
Neerslagkans	40%	45%	30%	35%	35%	65%	50%
Neerslag in mm.	1-3	<0.5	<0.5	0-1	<0.5	3-9	2-8
Verdamping in mm.	1	1	1	1	1	1	1

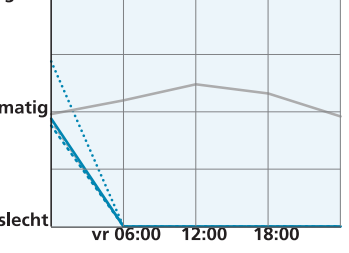
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

De juiste coöperatievoorzitter?

Kreeg een mailtje uit Nieuw-Zeeland. Of het hier ook kan gebeuren dat externe bestuursleden een nieuwe voorzitter ‘kapen’. Nee. Toch vraag ik me af of we hier wel altijd de juiste persoon op de voorzittersstoel hebben zitten.

De coöperatie waar het om ging, is Fonterra; de club die deze week begonnen is met de beurshandel in stemloze aandelen en die met A-Ware een nieuwe kaas-waifabriek gaat neerzetten in het werkgebied van DOC.

Fonterra heeft een krachtige en sympathieke voorzitter, Henry van der Heyden (tweede generatie Nederlander). Hij is twaalf jaar voorzitter. Een jaar geleden kondigde hij zijn vertrek aan. In augustus stemde het bestuur voor zijn opvolging tussen twee kandidaten. De stemmen staakten. Eén kreeg steun van de externe bestuursleden en de andere van de boerenleden. De stem van de voorzitter gaf de doorslag, waardoor de boerenbestuursleden het feitelijk aflegden tegen de externe leden.

Redelijk extreem, maar boeiend en leerzaam. In december stemmen de leden, volgens hun driejaarlijks rotatieschema, nog over de nieuwe bestuurs termijn van de kandidaat-voorzitter. Het zou een revolutie zijn als deze man niet tot het bestuur herkozen zou worden.

In Nederland gaat het allemaal heel anders. Hier poldert men, ondersteund door een benoemingscommissie, totdat iedereen het eens is over één kandidaat. Afhankelijk van het bestuursmodel hebben externe bestuursleden/ commissarissen daarbij ook een stem, maar die zijn altijd in de minderheid. Soms moet de ledenraad ook nog instemmen. In Nederland wordt het voorzitterschap niet snel ‘gekaapt’.

Bij ons gebeurt er iets anders. Bij coöperaties met het populaire ‘directiemodel’ (directie bestuurt de coöperatie, boerenbestuur is slechts toezichhouder) is de directeur de formele voorzitter van de coöperatie. Dat geeft soms uitdagende situaties, zoals bleek tijdens de crises bij AB Oost (verliezen en ontslag directeur), Agrico (verkoop frites-aardappelpoot aan Aviko) en DOC (wegstemmen DMK-fusie). De directeur bestuurt dan formeel zijn eigen aandeelhouder, terwijl leden in zo’n situatie eigenlijk hun gekozen ‘boerenbestuur’ willen aanspreken. Een onnatuurlijke situatie. Helemaal oké dat de directie de onderneming bestuurt. Maar waarom zou je als leden het bestuur van de vereniging, als eigenaar van de onderneming, ook uit handen geven?

‘Opvolging bij Fonterra is extreem maar boeiend’

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Kaas en boter remmen prijsstijging van voeding

Den Haag – Dalende prijzen voor kaas en boter remmen de prijsstijging bij voedingsmiddelen voor de Nederlandse consument. Dat valt op te maken uit de consumentenprijsindex die Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) donderdag heeft gepubliceerd.

Kaas is volgens de prijsmeting van het CBS 2,8 procent goedkoper dan een jaar geleden. De boterprijzen in de Nederlandse supermarkten liggen zelfs bijna 6 procent lager dan vorig jaar. De melkprijzen liggen 1,3 procent boven het niveau van oktober 2011.

Daarmee heeft het zuivelpakket een remmend effect op de prijsstijging van het totale voedingsmiddelenpakket. Voeding was in het algemeen 2,5 procent duurder dan een jaar geleden. Daarmee blijft de prijsontwikkeling bij voedingsmiddelen nog steeds achter bij de inflatie die in oktober is

toegenomen tot 2,9 procent.

Rundvlees, eieren, vers fruit en tafelaardappelen zijn daarentegen relatief sterk in prijs gestegen. Rundvlees is meer dan 4 procent in prijs gestegen.

‘Melkveehouders werken met oud businessmodel’

Maassluis – Het huidige verdienmodel van de melkveehouderij voldoet niet meer. Dat zegt topman Alexander van der Lely van Lely Industries. “Boeren hebben een tweede inkomstenbron nodig, willen ze een rendabele bedrijfsvoering blijven houden.”

Melk blijft weliswaar een belangrijke inkomstenbron van een melkveehouder, maar onvoldoende om het verdienmodel van de veehouderij op te kunnen blijven baseren. Van der Lely wil dat melkveehouders de beschikbare natuurlijke energiebronnen gaan benutten om de huidige bedrijfsvoering rendabeler te maken. Van der Lely, bestuursvoorzitter van Lely Group dat wereldwijd melkrobots en landbouwmachines afzet: “Wind, zon en mest heeft de boer gratis ter beschikking. Wind- en zonne-energie zullen een veebedrijf energieneutraal gaan maken. In 2020 kan een boer ook daadwerkelijk een tweede inkomen als energieproducent gaan krijgen. Mest is nu nog een kostenpost, maar een product dat we willen gaan verwaarden.”

Van der Lely voorspelt echter dat de melkprijs steeds grilliger wordt en daarom een te onzekere

Van der Lely: “Melkprijzen zullen meer gaan fluctueren.”

Foto ANP

factor om als boer alleen van afhankelijk te zijn. “Enerzijds groeit de behoefte aan melk als gevolg van groeiende bevolking en veranderend eetpatroon. Anderzijds zien wij dat het kostenpatroon van de veehouder en dan met name zijn voerkosten, door schaarste ook toeneemt. Door het wegvallen van het melkquotum, zullen de melkprijzen in de toekomst meer fluctueren”, verklaart Van der Lely. De marges in de veehouderij komen daardoor onder druk te staan door de toenemende voerkosten. Daarom is

volgens de machinefabrikant een tweede inkomstenbron nodig. “Het huidige businessmodel van een gemiddeld melkveebedrijf voldoet in de toekomst niet meer”, stelt hij in weekblad Boerderij van aanstaande dinsdag.

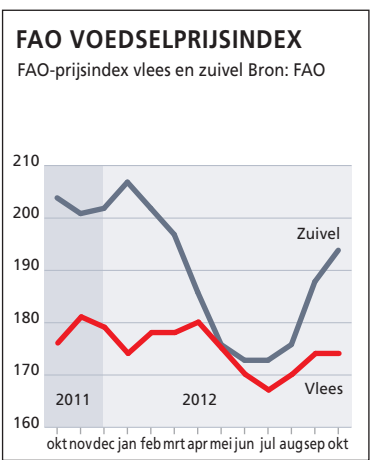
Van der Lely maakt zich ook zorgen over de continuïteit van het familiebedrijf. In Nederland zal het familiebedrijf de standaard blijven. In de VS is de beschikbaarheid van arbeid het grootste risico. Ook in Oost-Europa speelt de beschikbaarheid van arbeid een rol.

FAO: voedselprijzen gemiddeld iets omlaag, wereld heeft meer graan nodig

Rome – De wereldvoedselprijzen zijn in oktober 1 procent gedaald ten opzichte van september. Dat blijkt uit de laatste voedselprijsindex van wereldvoedselorganisatie FAO. De daling is vooral gevolg van lagere graanprijzen die prijsstijgingen voor suiker en zuivel compenseerde. De vleesprijs bleef gelijk.

Over de eerste 10 maanden van 2012 waren voedselprijzen gemiddeld 8 procent lager dan in dezelfde periode een jaar eerder. Toch bleven prijzen dichtbij niveaus die in 2008 nog leidden tot voedselrellen in ontwikkelingslanden.

De FAO verwacht voor volgend jaar een gelijkblijvend tot uitgebreid graanareaal in het seizoen 2012/2013. De wereld heeft ook meer graan nodig om een ‘uitbraak’ van de graanprijzen tot gevaarlijke niveaus te voorkomen, aldus FAO-analist Abdolreza Abbassian. “Alles minder dan een significante stijging van de

graanproductie betekent een beroep op voorraden, wat leidt tot kritiek lage voorraadniveaus en hogere prijzen.”

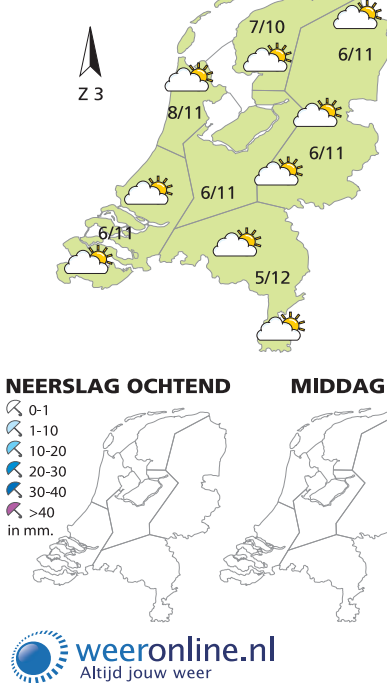
In oktober is de graanprijsindex 1,2 procent gedaald ten opzichte van september, vooral door lagere prijzen voor tarwe en mais.

Bij mais ligt de prijs wat lager door vraaguitval vanuit de industrie en veevoersector. De tarweprijs is verminderd doordat wereldwijd minder verhandeld wordt. De index van oliën en vetten is 8 procent gedaald door met name een grote productie van palmolie in Zuidoost-Azië.

De zuivelprijsindex is 3 procent toegenomen tot 174 punten, het hoogste niveau sinds maart. In alle categorieën is de prijs toegenomen, variërend van een prijsstijging van 2,3 procent voor magermelkpoeder en caseïne tot 3,3 procent voor vollemelkpoeder en 4 procent voor kaas. Deels hangt de prijsstijging samen met een seizoensgebonden productieval. Over de eerste tien maanden lag de index evenwel aanzienlijk lager dan in 2011.

De vleesprijsindex bleef gelijk. In de Verenigde Staten daalden varkensprijzen, in Europa en Brazilië pakte de prijs juist hoger uit.

VANDAAG

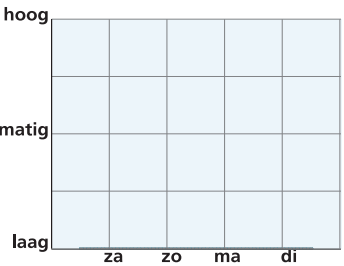

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	7/11	6/10	4/10	6/10	5/10	5/13	7/11
Wind in bft.	Z 3	ZW 3	ZW 3	Z 3	Z 3	ZO 3	Z 3
Neerslagkans	90%	60%	55%	55%	50%	55%	50%
Neerslag in mm.	4-11	<0.5	0-1	0-1	1-4	1-4	1-4
Verdamping in mm.	0	1	1	0	0	0	0

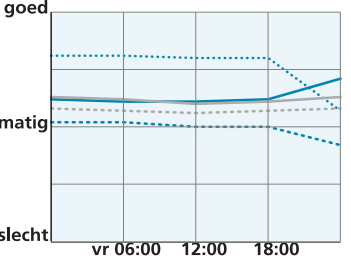
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Grote particulier of coöperatie?

Coöperatievoorzitter van Forfarmers Bert-Jan Ruumpol maakte deze week bekend dat het bedrijf uiterlijk in 2016 naar de beurs wil. Onverwacht? Ik heb sinds 2006 openlijk vraagtekens gezet bij wat het plan 'Vermogen om te delen' zou betekenen voor de continuïteit van de coöperatie. Je komt erdoor onder invloed van interne en externe krachten die uiteindelijk tot één ding dwingen: cashen. "Nee hoor, niets daarvan", was de uitleg.

Inmiddels lijkt het dat er aan het hele project niets 'ongeplands' was. Daar had men opener en eerlijker over kunnen zijn. Einde oefening coöperatie – en nog steeds nauwelijks een boer die daar naar kraait. Maar wie zit hier nog coöperatief met 'schone' handen in? Destijds stemde 97 procent vóór het plan en beursgang levert voor iedereen het meeste op, toch?

Het vraagstuk 'grote particulier of coöperatie?' speelt ook in Oeganda. Ik was er onlangs voor een Agriterra-missie, een haalbaarheidstudie naar de boerenbetrokkenheid bij een groot partnerschap in de vleesketen. De economie en vooral de bevolking groeien hard in Oeganda. Gelukkig hebben ze er goede landbouwgrond, zon en regen genoeg. Investeren in de landbouw als motor voor ontwikkeling is erg belangrijk. Vion, ZLTO, Agrifirm en Rabobank willen daar graag aan bijdragen. Eerdere missies brachten een mooie kans aan het licht: verwaard de perskoek van de lokale, grote oliezadenfabriek (Mukwano) tot kippenvoer en laat boeren kippen produceren voor een vleesverwerker (Fresh Cuts) met goede groei mogelijkheden.

Na vijf dagen praten over een groot coöperatiemodel met boeren, coöperaties en andere partijen waren we erg positief. Toen bleek opeens: een Indiër had zich gemeld. Die gaat vanaf april maandelijks 70.000 kippen produceren, toewerkend naar 30.000 per dag. We waren dus al ingehaald door de markt. Hoe kun je op tegen zo'n grootschaligheid? Een enorm gemiste kans voor al die gezinnen.

In Nederland bleef het gezinsbedrijf behouden door coöperaties. Terwijl we voor Oeganda werken aan een 'plan B' hoop je dat de boerengezinnen hier zich misschien nog een keer bedenken voor ze zelf zo'n grote particulier in de markt zetten.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

‘Investeren in de landbouw als motor voor ontwikkeling is erg belangrijk’

‘Maak coöperatie zichtbaar om jongeren te bereiken’

Bussum –Vaak worden bij coöperaties al snel kroonprinsen voor hoge functies aangewezen, terwijl een groot deel van het talent nauwelijks bereikt wordt. De meeste jongeren hebben geen idee wat een coöperatie is, terwijl zij die dat wel doen op een ouderwetse manier worden benaderd. Dat zegt Huub Nelis van Youngworks, een bureau voor marktonderzoek en communicatie. Volgens Nelis is de coöperatie nauwelijks zichtbaar bij jongeren. "Uit onderzoek onder MBO en HBO-leerlingen blijkt dat ze denken aan termen als saai, onbetrouwbaar, ingewikkeld of het concept verwarren met corporaties, dus inhilige ondernemingen. Universitair studenten weten ook niet wat het is. Er is een wereld aan talent te winnen binnen en buiten de coöperatie." Eigenlijk sluit de coöperatie

uitstekend aan bij kenmerken van jongerencultuur. "Mensen die zijn geboren tussen 1980 en 2000 houden van slim organiseren en netwerken. Ze vinden dat je niet alles hoeft te bezitten om er toch toegang toe te hebben en waarden transparantie en zijn best realistisch. Op de vraag 'wat wil je worden' scoort 'succesvol in het bedrijfsleven' nog steeds hoger dan topsporter of zanger." Jongeren hebben volgens Nelis doorgaans echter minder geduld en zijn op zichzelf gericht: ze willen direct weten wat een bepaalde organisatie of vergadering kan betekenen voor hun bedrijf. "Ze koppelen een enorme ambitie en zelfvertrouwen, het is echt de applauss-generatie, met gemakzucht. Probeer ze als coöperatie te bereiken door jongeren zelf inspraak te laten organiseren. Jongeren zoeken en bereiken jongeren."

'Coöperaties Nederland te weinig ideologisch'

Bussum – In Nederland worden coöperaties toenemend gezien als ondernemingsvorm en winstmachine; de ideologie erachter is vergeten. Hierdoor neemt het risico toe dat leden zich te veel op afstand laten zetten door het door groeigedachten gedreven management.

Dat zegt universitair docent Jos Bijman van Wageningen Universiteit op de coöperatiedag van de Nationale Coöperatieve Raad voor land- en tuinbouw (NCR). Bijman verwacht verdere internationalisering van coöperaties, al kiezen ze zelden voor het bestaan van buitenlands lidmaatschap. "Er ontstaat een gevaar dat buitenlandse leveranciers een tweederangspositie ervaren. Als coöperaties vanwege ingewikkelde structuren geen buitenlandse leden kunnen toestaan, moeten ze op een andere manier coöperatieve solidariteit tonen." Bijman is ook geen fan van de opkomst van hybride bedrijfsvormen, zoals bij Südzucker. "De invloed van de Duitse bietenteler op het bedrijf is door de gedeeltelijke beursgang klein of in elk geval onduidelijk. Je ziet hetzelfde bij de varkensvleescoöperatie Hakskan, waar de macht van de

Coöperaties als FrieslandCampina zijn groot, internationaal en dus complex geworden, aldus Jos Bijman. Foto Ton Kasternans

Finse varkenshouders wordt gedeeld met een Zweedse coöperatie en aandeelhouders. Voor wie werkt het management?" Coöperaties als FrieslandCampina zijn groot, internationaal en dus complex geworden, aldus Bijman. "Een goede coöperatie kiest voor een sterke algemeen directeur die het bedrijf verder wil en kan brengen. Ze dreigen vaak iets te ver te gaan en daarom moet daar ook een sterke, goed opgeleide voorzitter tegenover staan. Nu is dat nog het geval, maar het

blijft een punt van zorg." Bijman verwacht dat in navolging van voerconcern Forfarmers meer aankooporganisaties de coöperatie loskoppelen van het bedrijf en vervolgens zelfs particulier worden of naar de beurs gaan. "Het is een tak van sport waar volumes tellen en dus groei wordt nagestreefd. Hiervoor is kapitaal nodig. De band van leden met 'hun' aankooporganisatie is niet erg sterk en de bedrijven willen door. Het is een logische, vaak terechte ontwikkeling."

Oxfam Novib strijdt tegen energieteelt

ACHTERGROND

DOOR JAN BRAAKMAN

Grote bedrijven en overheden pikken het land van arme boeren in om er energiegewassen op te verbouwen. En dat terwijl een op de acht mensen in de wereld honger heeft. Dat is de boodschap die ontwikkelingsorganisatie Oxfam Novib met een nieuwe reclamecampagne de wereld in gooit. Het idee dat het klimaatprobleem kan worden ondervangen door fossiele brandstoffen te vervangen door duurzame energie uit landbouwgewassen verliest langzaam aan populariteit. CDA-kamerlid Agnes Mulder liet deze week tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Infrastructuur en Milieu horen dat voedselgewassen taboe moeten zijn bij de productie van

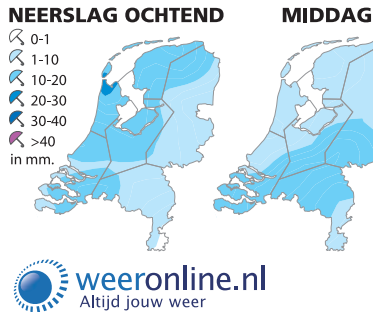
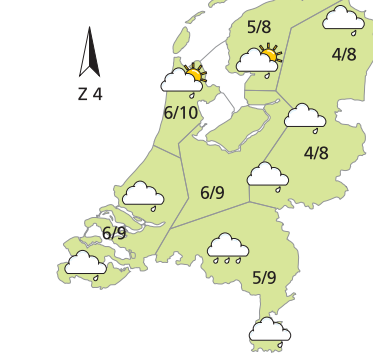

Mais voor voeding maakt vaak plaats voor energiemais. Foto ANP

energie. Dat betekent dat geen mais meer verwerkt zou kunnen worden in biogasinstallaties. Oxfam Novib heeft eerder berekend dat de EU elk jaar 30 euro per inwoner aan subsidie verstrekt om biobrandstoffen te promoten. Die worden voor een deel geteeld op grond in landen die weinig bescherming bieden aan de lokale bevolking. Een deel van de grond die eerder werd aangevend voor tarwe- en maisteelt wordt nu gebruikt voor energiegewassen. De voedselvoorziening

van 127 miljoen mensen per jaar gaat erdoor verloren, aldus de ontwikkelingsorganisatie. De lidstaten van de Europese Unie spraken in 2009 af dat 10 procent van de transportbrandstoffen duurzaam moeten zijn in 2020. De manier waarop dit wordt bereikt is voornamelijk via de teelt van energiegewassen. De Europese maatregelen, in combinatie met maatregelen van landen buiten de EU, heeft geleid tot een verschuiving in de teelt van voedsel- naar energiegewassen. Oxfam Novib stelt dat de sterk verhoogde voedselprijzen in de afgelopen jaren daar direct mee te maken hebben. De ontwikkelingsorganisatie staat daar niet alleen in: ook het IMF en de Wereldbank hebben dat verband gelegd. Als het aan Oxfam ligt, wordt direct een eind gemaakt aan de energiedoelstelling van Europa. Tegelijk moet er volgens de organisatie een eind komen aan subsidie op biobrandstoffen.

VANDAAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

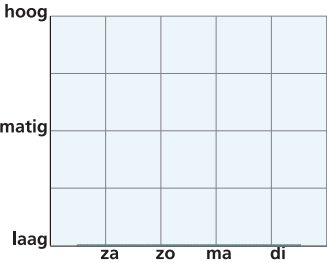
WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	5/8	7/11	5/10	7/9	5/8	3/8	2/6
Wind in Bft.	ZO 3	Z 3	ZO 3	Z 3	ZW 2	NW 3	NW 3
Neerslagkans	75%	75%	75%	75%	70%	80%	70%
Neerslag in mm.	0-1	2-4	2-6	2-6	2-5	3-7	3-8
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

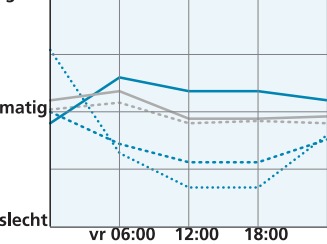
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Coöperatieve leegloop uit Zweden

Onlangs was ik in Zweden. Ik was bij hun 'Coöperatiedag' uitgenodigd voor een presentatie over internationalisering van coöperaties. In de tien jaar sinds hun vorige coöperatiedag zijn daar veel coöperaties verdwenen. Deels door consolidatie uit nood, deels door internationalisering. Het wordt de komende jaren ook voor Nederland spannender: welke sectoren houden we coöperatief gezien binnen landsgrenzen?

Eens even de balans opmaken: in 2001 fuseerde het Zweedse Arla met het Deense Arla Foods. Men creëerde één coöperatie onder Deense wetgeving en vestigde daar ook het hoofdkantoor. In 2004 ging de noodlijdende eiercoöperatie Kronägg op in het Deense Danæg. In 2006 verkocht vleescoöperatie Swedish Meats zichzelf aan de Finse beursgenoteerde coöperatie HKScan middels een aandelenruil. De Zweden zijn nog steeds 12 procent aandeelhouder. In 2008 kwam voercoöperatie Svensk Foder via een omweg langs sectorgenoot Lantmännen definitief in handen van de Deense aanvoercoöperatie DLG. Ook in 2008 fuseerden de rundveefokkerij-organisaties hun business Svensk Avel met het Deense Dansire tot de coöperatie Viking Genetics, waarbij in 2010 het Finse Faba ook aansloot. Drie landelijke coöperatieve eigenaarorganisaties verzorgen nu nog de verkoop en distributie. Eind 2010 kwamen de Zweedse pootaardappelactiviteiten vanuit Lantmännen in handen van 'ons' Agrico. Intussen ging het met Arla Foods goed en met de kleinere zusters dus slecht. In 2011 legde zuivelcoöperatie Milko de handen in de schoot en bracht de boel in bij Arla. Een half jaar later, in januari van dit jaar, verkocht Skåne-mejerier zichzelf aan familiebedrijf Lactalis.

Hetgeen nog echt 'lokaal' resteert in Zweden is de grote aanvoer- en foodcoöperatie Lantmännen en bosbouwcoöperatie Södra, enkele zuivelcoöperaties in het Noorden en wat kleinere houtcoöperaties. Voor de rest haakte men elders aan. Markten worden steeds internationaler. Hoe ga je - ook internationaal - coöperatief samenwerken zó dat je Nederlandse eigenheid kunt bewaren? Ik zie kansen voor internationale netwerken rondom Nederlandse coöperaties. Daar is nog wel een ander denken voor nodig.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

'In Zweden zijn in tien jaar tijd veel coöperaties verdwenen'

Kritiek op handelsbeleid Russen zwelt opnieuw aan

Brussel – De Russische toetreding tot de WTO heeft nog vrijwel niet geleid tot het oplossen van een serie handelsconflicten met de EU, die vooral de landbouw tref

fen. Dat heeft de handelscommissaris van de EU Karel De Gucht gezegd. De laatste weken daalt een werkelijke barrage van kritiek op het Russische handelsbeleid neer en zowel de EU als VS zeggen zonder diplomatiek perspectief naar de WTO te stappen.

De Gucht haalt in een toespraak voor Europarlementariërs aan al in september tijdens een bijeenkomst in Helsinki de Russen te hebben gewaarschuwd. "Drie maanden zijn nu voorbij gegaan en ik moet zeggen dat het plaatje er minder veelbelovend uitziet dan toen", aldus de Vlaamse boerenzoon. De Gucht wijst erop dat 10 procent van de landbouwex

porten van de EU naar Rusland gaat.

De Gucht noemt specifiek het Russische importverbod op levende dieren uit de EU als "overduidelijke" overtreding van de WTO-regels, gericht op het beschermen van eigen boeren in plaats van de Russische consument. Rusland verdedigt zich door te wijzen op de aanwezigheid van het Schmallenberg-virus, hoewel het land ook dreigt de import van fokvee uit de EU aan banden te leggen.

Eerder deze week uitte handelsvertegenwoordiger Ron Kirk van de VS niet voor het eerst zijn onvrede over de Russische onwil de import van Amerikaans vlees toe te staan. De Amerikaanse Senaat koppelt het behandelen van Rusland als WTO-lidstaat aan het verbeteren van mensenrechten, een zaak die de Russen aanvechten.

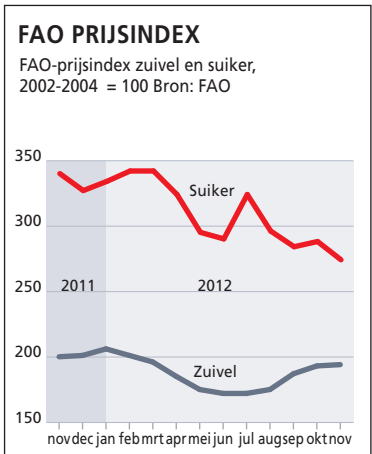
FAO: forse schommeling voedselprijzen op komst

Rome – Prijzen voor voedsel zijn in oktober en november gemiddeld gedaald, maar vanaf februari kunnen lage graanvoorraden zorgen voor forse schommelingen.

Dat meldt chef-marktvorser Abdolreza Abbassian van wereldvoedselorganisatie FAO bij de publicatie van de maandelijkse voedselprijsindex.

De prijsindex voor suiker daalde met 5 procent in november het hardst. Sinds vorig jaar november is de index zelfs 20 procent gedaald. De prijsdalingen zijn gevolg van nieuwe suikeroogstramingen die erop lijken te duiden dat met name in Brazilië grote hoeveelheden suiker in het seizoen 2012/2013 beschikbaar komen voor export.

Brazilië geldt als belangrijkste exporteur van suiker. De index had nog verder kunnen dalen, ware het niet dat landen de lage

prijzen aangrijpen om voorraden aan te leggen. Wanneer de voorraden op het gewenste peil gebracht zijn, kan de prijs van suiker in december en januari mogelijk nog verder omlaag. De graanprijsindex daalde in

november 1,5 procent maar de prijzen liggen nog altijd 12 procent hoger dan in november 2011. De maisprijs liep verder op, maar de prijzen voor rijst en tarwe staan wat onder druk. De rijst-oogst is eenvoudigweg groter dan eerder gedacht. Lage voorraden maken de markt onvoorspelbaar en vanwege de spilfunctie van graan kan de krapte ook bij andere producten leiden tot beweeglijke prijzen.

Opvallend is dat de zuivelprijs als enige categorie is gestegen, zij het met een beperkte 0,5 procent. De wereldmarkt blijft forse zuivelvolumes vragen, maar de productiegroei op het zuidelijk halfrond maakt dat prijzen stabiliseren, nadat ze eerder fors stegen na een dip halverwege het jaar. Vleesprijzen daalden in november 0,7 procent en blijven 3,5 procent achter bij het niveau twaalf maanden geleden.

CBS: brood en graanproducten iets goedkoper

Voorburg – De consumentenprijzen voor brood en graanproducten zijn vorige maand in Nederland iets gedaald ten opzichte van oktober. Dat blijkt uit prijsmetingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Op grond van sterk stijgende graanprijzen werd afgelopen zomer gewaarschuwd dat de broodprijzen voor de consument fors omhoog zouden gaan. Vooralsnog is dit voor de consument niet of nauwelijks merkbaar. In september en oktober zijn de prijzen voor brood en graanproducten licht gestegen, maar vorige maand zakten de prijzen weer iets. Het resultaat daarvan is dat de prijsstijging sinds augustus minder dan 1 procent bedraagt.

Het totale voedingsmiddelenpakket is sinds augustus ook maar iets in prijs gestegen. Opvallende uitschieters daarin zijn eieren, boter en aardappelen. De prijzen van eieren zijn de afgelopen maanden verder gestegen. Het gemiddelde prijsniveau ligt volgens het CBS inmiddels 8 procent boven het niveau van een jaar geleden. Boter wordt daarentegen steeds goedkoper, voor dit product betaalt de consument nu 9 procent minder dan in 2011.

Ammoniumsulfaat is voornaamste grondstof in kunstmest. Foto Hans Prinsen

Orascom neemt rechten kunstmestgrondstof over

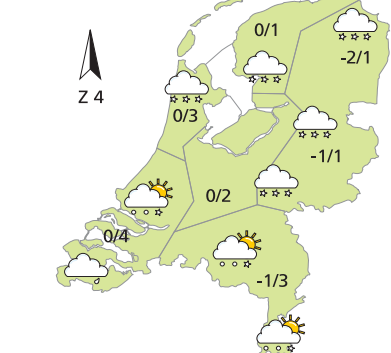
Geleen – De kunstmestafdeling van Orascom (OCI) heeft de distributierechten van 1,2 miljoen ton ammoniumsulfaat overgenomen van het Duitse Fertiva. Ammoniumsulfaat is de voornaamste grondstof in kunstmestproducten voor kleigronden.

Het betreft 1 miljoen ton gekristalliseerd ammoniumsulfaat dat vooral voor de Zuid-Amerikaanse landbouw interessant is. Verder betreft het rechten voor de vermarkting van 200.000 ton gegranuleerde ammoniumsulfaat dat

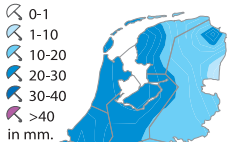
als korrelproduct in Europa populair is. Het Egyptische maar ook in Nederland sterk aanwezige OCI is ook met stikstof en fosfaatproducten in een strijd verwikkeld met onder meer het Noorse Yara en Duitse K+S. De marges op kunstmest staan dit jaar onder druk.

Fertiva is een dochteronderneming van het Russische kunstmestconcern Eurochem. De ondernemingen maken niet bekend waarom Fertiva niet zelf de distributierechten houdt.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

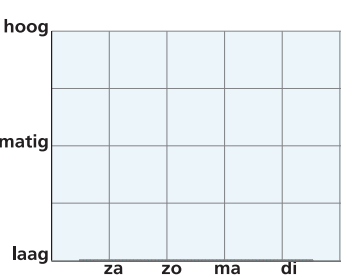
weeronline.nl Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	-4/0	-5/3	2/4	0/4	-1/2	-2/1	-3/2
Wind in Bft.	NO 3	ZW 3	NW 3	NO 2	N 2	Z 3	ZO 3
Neerslagkans	20%	90%	85%	65%	65%	65%	65%
Neerslag in mm.	0	4-11	2-5	0-2	0-2	1-4	1-4
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

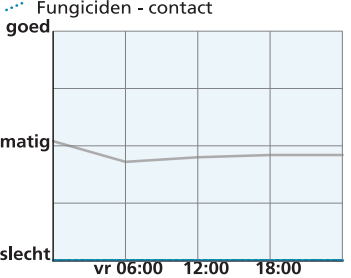
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Einde van de coöperatie?

Hoe coöperatief de Maya's waren, weet ik niet zeker. Maar hun keuze voor het einde der tijden in het Coöperatiejaar 2012 is beroerd. Ik verwacht van niet, maar vandaag, 21-12-2012, kon het wel eens helemaal afgelopen zijn met de coöperatie. Met zeven uur tijdsverschil (wij lopen voor) is de kans groot dat u mijn laatste column van het Coöperatiejaar, en misschien van de geschiedenis, nog beleeft.

Een nare gedachte overigens: geen coöperaties meer. Al moest ik de laatste weken diverse keren aanhoren dat organisaties als de Rabobank, FrieslandCampina en ForFarmers al helemaal geen coöperaties meer zijn. Ik blijf denken: zeg maar hoe de Nederlandse zuivelsector eruit ziet zonder een coöperatief FrieslandCampina. Zeg maar hoe de crisis er in Nederland uit zou zien zonder een coöperatieve Rabobank.

Als ik reflecteer op de markante gebeurtenissen van het Coöperatiejaar, moeten we beginnen niet te vergeten dat deze partijen er elke dag weer zijn geweest. Dat de 3.000 Nederlandse coöperaties met 111 miljard euro omzet, 165.000 man personeel, even zoveel ledenondernemers, met ook weer hun personeel, de stille kracht vormen van de Nederlandse economie. Dat elke meerderjarige Nederlander gemiddeld lid is van 1,8 coöperaties, zonder dat hij/zij het zelf door heeft – een schone taak voor veel coöperaties om écht invulling en uitdrukking te geven aan het lidmaatschap.

Dagelijks hoogtepunt voor mij was het kiezen van een 'Coöperatie vd Dag' (Twitter: @onnovanbekkum). Zo'n 170 mooie voorbeelden van coöperatieve dynamie, binnen en ver buiten de land- en tuinbouw. Vanuit burgers en zelfstandigen bloeit er heel wat moois op in het land!Minpunten vond ik de quasi-beursgang van Fonterra (NZ), de voor-verkoop van Glanbia International (Ierland) en toch ook de beurs-aankondiging van ForFarmers. Mochten we de nacht niet halen: het was me een eer en een genoegen me voor u als coöperatoren in te mogen zetten. Samen ten onder gaan is ook coöperatief. En anders zien we elkaar gewoon weer in 2013: samen bouwen aan coöperatieve kampioenen.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Investeringsbeleid Australië frustreert Chinezen

Canberra – Chinese investeerders zijn bezorgd dat investeringen die zij willen doen in de Australische landbouw gefrustreerd worden door regels en onwil. Australië zou steeds vijandiger staan tegenover de toestroom van buitenlandse geld. Het land zou Chinese investeerders, die vaak worden gesteund door de Chinese overheid, benadelen ten opzichte van andere buitenlandse investeerders.

Dat staat in een gezamenlijke studie van de Australische en Chinese overheid. Het rapport is donderdag gepresenteerd door de Australische handelsminister Craig Emerson. Volgens de studie kan met Chinees geld het nog goeddeels onontgonnen noorden van Australië een bloeiende rundvlees- en schapenvleessector ontstaan.

China ontpopt zich tot een gro-

te investeerder in de landbouw wereldwijd, aldus de studie, omdat de regering de voedselzekerheid wil veiligstellen voor haar 1,3 miljard inwoners. Australië toetst echter elke investering in de landbouw aan het nationaal belang, vinden ondervraagde Chinezen.

Chinese investeringen in de Australische landbouw zijn in Australië voorpaginanieuws. Vorige maand kreeg Shanghai Zhongfu nog toestemming om 728 miljoen dollar te investeren in nieuwe suikerrietplantages in het noorden van de deelstaat Western-Australia.

De Chinese investeringen in Australië zijn nog altijd kleiner dan investeringen van Japanse, Amerikaanse en Canadese ondernemingen, maar worden volgens het onderzoek meer gewantrouwd.

'Nederlandse coöperaties zijn de stille kracht van de economie'

'Grondstoffenbeurs ICE wil Liffe overnemen'

Atlanta – Grondstoffenbeurs ICE wil de beurs van New York, de NYSE Euronext, overnemen. Dat melden verschillende Amerikaanse media.

Door de deal zou ICE ook de agrarische termijnhandel Liffe in handen krijgen en beter de concurrentie met CME Group aankunnen. Laatstgenoemde runt de termijnmarkt voor agrarische grondstoffen in Chicago.

ICE deed twee jaar geleden samen met de beurs voor technologiebedrijven Nasdaq een bod op NYSE Euronext, maar de overname werd door mededingingsautoriteiten afgekeurd. Ook de Duitse beurs bood destijds op NYSE Euronext, maar deze werd ook niet toegestaan. NYSE Euronext is interessant omdat zakendoen door

verschillende landen door reguleringsinstanties lastiger wordt gemaakt vanwege de onzichtbaarheid en hoge risico's.

De NYSE Euronext is eigenaar van de grootste effectenbeurs ter wereld in New York maar is ook eigenaar van de agrarische Liffebeurzen in Londen en Parijs. In Parijs wordt onder meer maaltarwe, brouwergerst, mais, koolzaad en mageremelkpoeder verhandeld. Vanuit Londen wordt de handel in witsuiker, voertarwe, cacao en koffie vorm gegeven.

Liffe is het echte doel, aldus bronnen in de markt, ook omdat Eurex te duur en lastig zou zijn. Eurex is eigendom van Deutsche Börse, dat het onderdeel nooit apart zal verkopen. Eurex wordt vanuit Frankfurt geleid en kent contracten voor melkpoeder, bo-

ter, wei, varkens, biggen en aardappelen.

ICE is van oudsher sterk in de handel in olie, gas, CO²-emissierechten, metalen en suiker en in mindere mate gerst en katoen. ICE lanceerde in 2012 in de VS termijncontracten tarwe, mais en soja die qua voorwaarden vrijwel identiek zijn aan contracten in Chicago. Het handelsvolume bleef tot nu toe echter enorm achter bij de concurrentie. CME Group deed een tegenaanval door de opening van een agrarische termijnmarkt in Londen voor te bereiden.

ICE waardeert NYSE Euronext op 33 dollar per aandeel, een premie van meer dan 33 procent op de eindkoers woensdag. Het overnamebod zou daarmee 8 miljard dollar (6 miljard euro) waard zijn.

Drukke handel op de beursvloer in Chicago.

Foto ANP

JBS trekt proces tegen Greenpeace in

Sao Paulo – JBS heeft een proces tegen Greenpeace ingetrokken. Het grootste vleesconcern ter wereld heeft opnieuw beloofd alleen vee te kopen uit gebieden in Brazilië waar de veeteelt niet ten koste van het milieu of inheemse stammen gaat. Greenpeace beschuldigde JBS in juni ervan dieren zonder achtung voor ethiek in te kopen.

Greenpeace stelde dat JBS afspraken uit 2009 heeft geschonden. Toen sloot JBS net als andere vleesconcerns een akkoord met milieu-organisaties over het te-

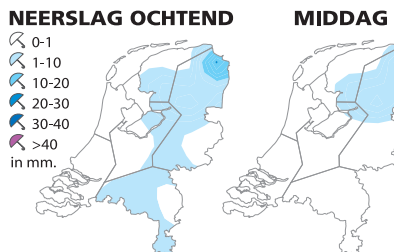
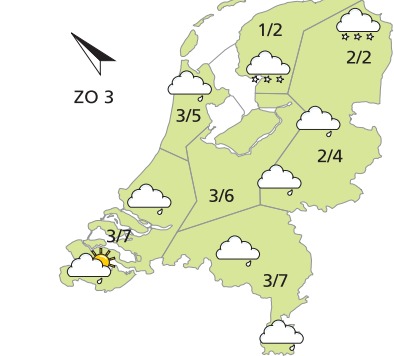
gengaan van de ontbossing in de Amazone. Ook zou JBS niet langer vee kopen van boerderijen die zijn veroordeeld voor het gebruik van inheemse stamleden als slaven.

JBS startte vervolgens een proces omdat Greenpeace onterecht de reputatie en uiteindelijk de afzet van de slachter zou schaden. Greenpeace wees erop dat concurrenten van JBS in de Braziliaanse rundvleesmarkt, zoals Marfrig en Minerva, er wel in slagen de keten goed in kaart te krijgen.

JBS is met Greenpeace overeengekomen een systeem op te zetten waarmee vanaf 2014 van alle vee uit de Amazone-regio kan worden onderzocht of de productie ten koste is gegaan van het oerwoud. JBS claimt al sinds 2010 een systeem te hebben waarbij met behulp van satellietbeelden en inzicht in rechtbankverslagen goede leveranciers kunnen worden gekozen.

Brazilië is er in de laatste tien jaar in geslaagd het tempo van ontbossing drastisch omlaag te krijgen.

VANDAAG

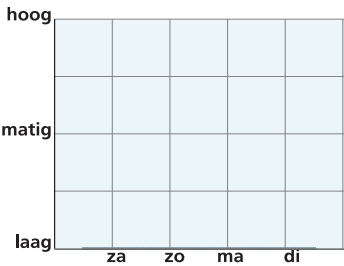
weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	3/6	5/9	8/10	5/9	4/6	2/6	3/6
Wind in Bft.	ZO 3	ZW 4	Z 3	ZW 3	ZW 3	W 4	ZW 4
Neerslagkans	90%	90%	85%	80%	80%	75%	80%
Neerslag in mm.	8-20	15-40	9-25	2-6	2-7	9-24	15-40
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

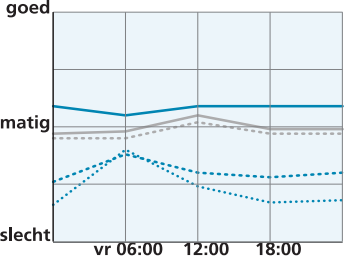
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Vrije ruimte voor coöperatie

Als afsluiting van het professionele jaar 2012 was ik bij een ‘feest van de vrije ruimte’. Een inspirerende bijeenkomst. Het creëren van ‘vrije ruimte’ is een moderne kreet. Ik probeer te begrijpen wat het voor mij betekent en dus ook voor de coöperatie. ‘Vrije ruimte’ ontstaat, zegt men, door persoonlijke belemmeringen los te laten. Denk aan vooroordelen, vooraf ingenomen standpunten, gerichtheid op eigenbelang, streven naar ‘succes’, negatieve meningen over jezelf en anderen, enzovoort.

De Brusselse politiek is voor mij een toonbeeld van beperkte ‘vrije ruimte’. Als je de beperkingen loslaat, ontstaat ruimte om samen nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. ‘Coöperatie’ is nagenoeg synoniem aan werken binnen een vrije ruimte. Bij een coöperatie in zuivere vorm verbindt je het ondernemerschap van leden aan de professionele kwaliteiten van directie en personeel en zet je samen iets moois in de wereld. Innovatieve en smakelijke producten met een hoge voedingswaarde en uitstekende kwaliteit, vanuit aandacht voor mens, productiemiddelen en natuur. Je kiest jaarlijks je bestuurlijke vertegenwoordigers om de kwaliteit en snelheid van het benutten van ‘vrije ruimte’ te optimaliseren.

Maar het loslaten van dit soort persoonlijke belemmeringen is niet gemakkelijk, zo blijkt ook in de coöperatieve praktijk. De voorzitter die de ledenraadsvergadering monddood maakt om een bestuursvoorstel er doorheen te drukken. De directeur die ‘strategisch’ omgaat met informatie om zijn raad van commissarissen op afstand te houden. Medewerkers die hun sales targets voor ogen hebben en niet het ledenbelang centraal stellen. Een bestuur dat ledeninvloed wil beperken. Allemaal voorbeelden van beheersdrang, eigenbelang, angst voor de bijdrage van anderen.

Het creëren van vrije ruimte vraagt om een andere benadering, om een cultuur van nieuwsgierigheid en de wens tot verbinding. Een cultuur van rechtvaardigheid: recht willen doen aan de vermogens van allen. Diverse nieuwe coöperaties buiten de landbouw ontstaan vanuit zo’n soort sfeer. Moge de blanco agenda 2013 alle coöperaties inspireren tot het innemen van hun eigen vrije ruimte.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

‘Creëren vrije ruimte vraagt om andere benadering’

Agrotechniek: ‘vlakke verkopen trekkers in 2013’

Nieuwegein – De Federatie Agrotechniek verwacht dat in 2013 zo’n 3.000 trekkers worden verkocht, net zoveel als in 2012. De vraag naar machines neemt vanuit de melkveehouderij waarschijnlijk wel wat af vanwege druk op marges. Dit wordt gecompenseerd door een grotere vraag naar zware machines in de akkerbouw. Branchemanager Theo Vulink spreekt van een ‘voorzichtige markt’. In de laatste tien jaar werden gemiddeld 3.500 machines per jaar afgezet. In 2007 en 2008 piekte de branche met verkopen boven de 4.000 stuks, maar in 2009 en 2010 daalden de aantallen tot respectievelijk 2.985 en 2.782 machines. Na een korte opleving in 2011, toen bijna 3.400 machines werden verkocht, normaliseert de markt, aldus Vulink. Nederland is daarmee geen uitzondering, maar volgt het Euro-

pese beeld. Agco, het bedrijf achter grote merken als Fendt, Massey Ferguson en Valtra, verwacht voor geheel Europa in 2013 gelijke tot 5 procent dalende verkopen. Het blijven volgens Vulink lastige tijden voor de verkoop door dat financieringsproblemen door de hele keten heen sijpelen. “De boer betaalt later, dan de dealer en de importeur. Tenslotte krijgt de fabrikant later uitbetaald. Op termijn kan dat zorgwekkend zijn, maar vooralsnog wordt er professioneel mee omgegaan.” Dealers en importeurs snijden in de kosten door voorraadbeheer anders te organiseren. Soms kiezen partijen voor minder maar grotere professionele dealers die op hun beurt de kleinere dealers mede aansturen. “Ik verwacht dat deze ontwikkeling autonoom van de economische situatie in de branche zal doorzetten.”

Omzet supermarkten nauwelijks gestegen

Dongen – In 2012 is de omzet van de supermarkten met 1,1 procent gestegen van 32,2 miljard naar 32,6 miljard euro. Het betreft de laagste omzetgroei sinds in 2004 de prijzenoorlog van Albert Heijn in volle omvang losbarstte. Dat blijkt uit cijfers van marktonderzoeksbureau GfK Panel Services.

De stijging is veroorzaakt doordat consumenten vaker de supermarkt bezochten. Per bezoek gaf de consument een fractie minder uit. Het feit dat consumenten 2,3 procent vaker de supermarkt bezoeken, noemt directeur Joop Holla van GfK een hoopvol teken. In de detailhandel gaat het nog altijd slecht, maar consumenten blijven vanwege de crisis restau-

rants en cafés verruilen voor de supermarkt. De omzetgroei komt wel lager uit dan de prijsinflatie. Volgens de jongste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek waren producten afgelopen november gemiddeld 2,8 procent duurder dan in dezelfde maand in 2011. De vergelijking is niet 100 procent zuiver, stelt Holla, omdat de cijfers niet tonen of consumenten ook verschuiven van bijvoorbeeld duurdere naar goedkope kaas. Hoe breed de marges van supermarkten zijn, wil Holla niet schatten. “Feit is dat inkooprijzen zijn opgelopen en dat de promotiedruk hoog blijft. Zo’n 17 procent van de afzet wordt onder korting gerealiseerd. In 2013 zal de pro-

motiedruk aanvankelijk niet minder zijn en zal de druk op met name leveranciers van A-merken hoog blijven.” Albert Heijn en de combinatie Jumbo/C1000, samen goed voor meer dan 50 procent van de omzet, hebben in januari druk op leveranciers en prijzen aangekondigd. Holla noemt het “een gebruikelijk ritueel”. Wanneer Jumbo honderd winkels ombouwt, daalt de promotiedruk tijdelijk, aldus Holla. “Jumbo garandeert de laagste prijs, waardoor de basisprijs die de keten betaalt wel kan dalen.” Supermarkten proberen in 2013 het marktaandeel van huismerken uit te breiden, stelt Holla. “Nu ligt het percentage tussen de 25 en 40 procent en de opmars zet door.”

Amerikaanse Farmers Union noemt compromis over Farm Bill ‘rampzalig’

Washington – Amerika is net niet in de begrotingsafgrond gestort, maar de deal van de Republikeinse en Democratische partij pakt voor boeren slecht uit. Dat vinden Amerikaanse boerenorganisaties. De landbouwwet of ‘Farm Bill’ die vorig jaar afliep, is in afgeslankte vorm tot september 2013 verlengd, maar boeren kijken uit naar nieuwe regelingen. De regering-Obama had weinig keuze. Zonder compromis zou het landbouwbeleid per 1 januari 2013 zijn teruggeworpen tot de landbouwwet van 1949. Gevolg daarvan zou zijn dat de melkprijs in de supermarkten in januari zou kunnen verdubbelen. In de loop van het jaar zou de impact ook op andere landbouwproducten doorwerken. Voorzitter Roger Johnson van de National Farmers Union (NFU) noemt het compromis ‘kortzichtig’. “Het levert tijdelijk lapwerk, maar geen adequate oplossingen. De aangenomen wetgeving voorziet niet in voldoende noodsteun of steun voor de zuivelindustrie, maar zet de onverdedigbare directe betalingen door.” De National Sustainable Agriculture Coalition (NSAC) noemt het compromis “een ramp voor boeren en het Amerikaanse volk”. De organisatie beklaagt zich over de volgens haar aanhoudend ruime subsidies voor graantelers en sojatelers, terwijl de zuivelsector en fruitsector relatief veel min-

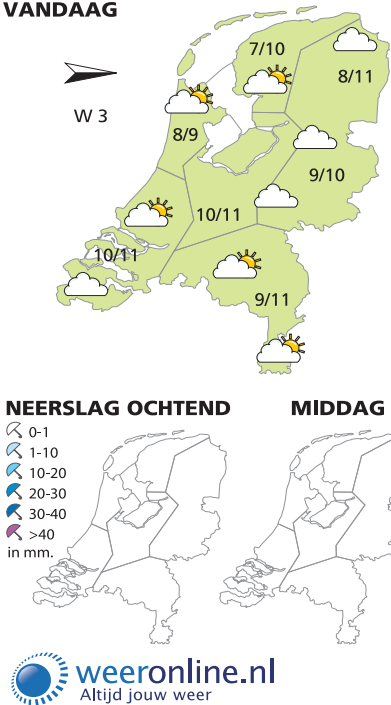

President Obama was 1 januari opgelucht na omzeilen van ‘fiscal cliff’. Foto ANP

der steun krijgen. Zowel de NFU als NSAC willen snel een nieuwe Farm Bill, maar de kans hierop lijkt klein. Het afgelopen jaar zijn daarover wel onderhandelingen gevoerd, maar het lukte niet een wet

te formuleren die een meerderheid haalt in zowel de Senaat als het Huis van Afgevaardigden. Landbouwminister Tom Vilsack waarschuwde voor onrust en verwarring in de agrarische sector, als er geen oplossing zou komen.

VANDAAG

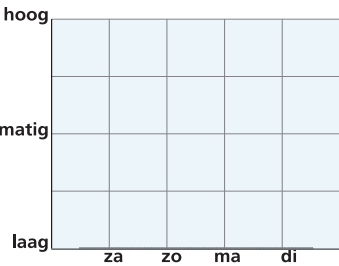

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	6/10	5/9	4/8	4/8	4/7	3/6	3/6
Wind in bft.	W 2	W 2	ZW 2	ZW 3	W 3	ZW 3	W 3
Neerslagkans	15%	20%	25%	40%	55%	65%	65%
Neerslag in mm.	0	0	<0.5	<0.5	0-2	1-4	2-5
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

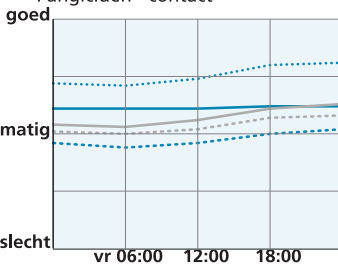
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

De activistische Ledenraad

De ledenraad heeft het nog niet zo gemakkelijk binnen de wereld van het coöperatieve besturen. Ik hoorde laatst een voorzitter zeggen dat veel ledenraden toch wel wat ‘verweesd’ zijn. Terwijl ze zo’n enorme verantwoordelijkheid hebben: waken over de continuïteit van de coöperatie. En dat is best lastig: jaarlijks kom je maar een paar keer bij elkaar en dan moet je ‘het’ doen. Soms in een klein gezelschap (28 leden bij Coforta/The Greenery), soms in een heus ‘parlement’ (FrieslandCampina: 210). Daar zit je dan: vergadering van twee uur. De voorzitter opent. Er zijn wat mededelingen over de markt en gang van zaken binnen de onderneming. Dan acht agendapunten waaronder diverse ‘formaliteiten’: benoemingen, jaarstukken, winstbestemming, decharge verlenen, statuutaanpassingen en wat productiezaaken. En één of twee ‘serieuze’ onderwerpen waar dan nog een uur voor ‘over’ is. Een directeur zet de kwestie uiteen en bespreekt de keuzeopties. De voorzitter verduidelijkt het bestuursstandpunt. Nog een half uur over voor ‘echte’ reacties, vragen en antwoorden en discussie. Gedeeld door twee, want antwoorden duren minstens zo lang als vragen. Een kwartier netto spreektijd. Gedeeld door 28 of, als je pech hebt, 210. Een paar ‘ouwen’ berijden hun stokpaardjes. Resteren tien minuten voor een paar heel duidelijke statements: de ‘minuten van de waarheid’.

Dit is wanneer een ledenraad er staat of niet staat. Is het een applausmachine van ja-knikkers die later genadeloos gecorrigeerd worden door hun achterban? Of is het een activistische groep die de boel op scherp houdt? De sleutel is: weten wat er onder de leden speelt en gebruik maken van hun kwaliteiten. Daar ligt de kracht van coöperatie in deze 21e eeuw. En laten daar nou eens hartstikke mooie tooltjes voor zijn! In Nieuw-Zeeland ontwikkelt een groep ex-‘occupiers’ en ICT-fanaten ‘Loomio’, een tool voor besluitvorming in grote groepen. Want laten we eerlijk wezen: het kan allemaal véél effectiever. Ik mag hun beta-versie laten testen in Nederland. Wie niet wil ‘verwezen’ in deze 21e eeuw mag contact opnemen. Zin?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

ING: regionale producten winnen aan populariteit

Amsterdam – Regionale producten krijgen een belangrijker positie in het aanbod van foodservice groothandels. Dat meldt het economisch bureau van de ING in een sectorvisie over de zogenoemde foodservice sector, die zich richt op de consumptie buitenshuis.

De foodservice groothandels en outlets merken dat de consument minder besteedt aan eten buiten de deur en tegelijk ook minder frequent buiten huis gaat eten. Er is over het geheel sprake van een dalende trend, aldus de ING. Marktleider Sligro zegt dat de omzet in de markt in de eerste helft van het vorig jaar met 2 procent is gedaald. De concurrentie is groot en daarbij komt dat de supermarkten proberen een deel van de markt over te nemen met gemaksoeding.

De omzet in de groothandel be-

droeg vorig jaar naar schatting 6,77 miljard euro. Dat is 110 miljoen minder dan het voorgaande jaar. ING gaat uit dat de krimp zich dit jaar voortzet. Alleen de markt van de gemaksoeding (3,3 miljard) zal zich dit jaar naar verwachting stabiliseren.

Niet alle partijen gaan mee in de strijd om macht, lage prijzen en winstmaximalisatie. "Sommige bedrijven maken de keuze dat ze hier niet in mee willen of kunnen", constateert ING. "Door persoonlijke overtuiging en door maatschappelijke ontwikkelingen leggen bedrijven als La Place, Willem & Drees, Scelta en Kopert Cress meer de nadruk op samenwerking, maatschappij en consument en de lange relatie met partijen in die keten." Volgens het economisch bureau van de ING is er ruimte voor dat type bedrijven in de markt.

‘De sleutel is: weten wat er onder de leden speelt’

Hernieuwbare energie wint het van olieprijs

Abu Dhabi – De kostprijs van hernieuwbare energie daalt snel en wordt in landen over de hele wereld concurrerend met die van olie en gas. Dat blijkt uit een rapport van het Internationaal Agentschap voor Hernieuwbare Energie (Irena).

Het agentschap noemt het rapport een ‘wake up call’ voor beleidsmakers wereldwijd. Uit het rapport blijkt dat hernieuwbare energie nu al de goedkoopste manier is om elektriciteit te produceren voor honderden miljoenen mensen die nog niet zijn aangesloten op het elektriciteitsnet.

Op plaatsen met veel hernieuwbaar potentieel is het ook al de minst dure optie om meer stroom

op het net te brengen. Waterkracht is daarbij de absolute kampioen: een flink stuk goedkoper dan fossiele brandstoffen, maar ook biomassa is bijzonder aantrekkelijk. In regio’s met veel afval uit de land- of bosbouw kan stroom worden geproduceerd voor amper 4,5 eurocent per kilowattuur.

Geconcentreerde zonne-energie door middel van spiegels levert nu al stroom op voor zo’n 10 eurocent per kilowatt-uur. Voor zonnepanelen, die ook in Europa aan een sterke opmars bezig zijn, liggen de kosten tussen de 12 tot 27 eurocent. De meest efficiënte windmolens op land kosten amper 3 eurocent per kilowatt-uur. Ter vergelijking: elektriciteit op-

wekken uit fossiele brandstoffen kost in een doorsnee centrale tussen 4,5 en 9 eurocent.

“Er komt een energierevolutie aan”, zegt Dolf Gielen, directeur Innovatie bij Irena. bij het internationale agentschap. “In de voorbije jaren zagen we consistente, soms zelfs dramatische vermindering van de kosten van elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen.”

“De boodschap is duidelijk: hernieuwbare energie is vandaag al vaak de goedkoopste oplossing om aan de vraag naar elektriciteit te voldoen, zelfs zonder subsidies,” stelt Gielen. “Het is ook gezonder en beter voor het milieu en er zijn nog meer kostenverlagingen in het vooruitzicht.” IPS

Hogere waardering organen van karkas

Utrecht – Dierlijke bijproducten, zoals organen, huid en botten, bepalen in steeds grotere mate de waarde van het karkas. Dit zegt de Rabobank in een rapport over de terugkomst van ‘vijfde kwartier-producten’.

In de afgelopen jaren is de waardering van het dierlijke karkas verschoven van alleen vlees, naar verwerkte vleesproducten en de zogenoemde ‘vijfde kwartier-producten’. Oorzaak is de veranderende vraag van consumenten voor verwerkte producten, snel stijgende welvaart en voorkeur voor dierlijke bijproducten in Azië. Daarnaast speelt ook nieuwe toepassingen voor dierlijke bijproducten en de afname van de beschikbaarheid van zeugenvlees een rol in die verschuiving.

Veranderende vraag beïnvloedt het verwerken van karkassen. Foto RB

Volgens de Rabobank blijven dierlijke producten een belangrijke rol spelen in het verwaarden van karkassen. Dat heeft invloed op de businessmodellen van alle spelers in de vleesindustrie in de wereld. Volgens Albert Vernooij,

analist bij de Rabobank, betekent dit dat slachthuizen zich meer zullen focussen op het verwaarden van vijfde kwartier-producten en worden deze activiteiten geïntegreerd in de bedrijven.

Uit het verleden blijkt dat de vraag naar dierlijke bijproducten afneemt als de welvaart stijgt. Dit omdat consumenten bij een toenemende welvaart eerder een duurder stukje vlees kan veroorloven. Met dit in het achterhoofd zou het dus eigenlijk moeten betekenen dat na zo’n tien jaar de Aziaten veel minder bijproducten gaan afnemen. Dit gaat volgens de Rabobank niet gebeuren, omdat de meeste dierlijke bijproducten een delicatess zijn in Azië. Er zal een aanhoudende sterke vraag blijven naar deze producten.

Voermengwagen Siloking nu marktleider in Duitsland

Viersen – Siloking was vorig jaar in Duitsland de meest verkochte voermengwagen. Dat blijkt uit een enquête van landbouwmarkt-onderzoeksbureau Agridirect.

Siloking haalde daarin een marktaandeel van 22 procent en nam daarmee de leidende positie over van Trioliet. Dit merk leverde ten opzichte van 2011 7 procent van zijn marktaandeel in daalde zodoende naar 16 procent. Op de derde en vierde plaats staan in dit onderzoek Strautmann en BVL

Van Lengerich met 15 procent en 9 procent.

Agridirect constateert verder dat het aantal melkveehouders is gestegen dat hun investeringsplannen voor voermengwagens in 2012 ook daadwerkelijk uitvoerde. In november 2011 onderzocht het bureau vijfhonderd ondernemers over hun plannen. In november vorig jaar bleek 40 procent deze te hebben gerealiseerd. Bij vergelijkbaar onderzoek in 2010/2011 was dat 30 procent.

Recordproductie kunstmestfabriek Yara Sluiskil

Sluiskil – Kunstmestfabriek Yara uit het Zeeuws-Vlaamse Sluiskil heeft in 2012 met 4,3 miljoen ton een record aan kunstmest en industriële producten gemaakt. Gemiddeld produceerde Yara in Sluiskil 3,5 miljoen ton per jaar.

De belangrijkste afzetmarkt voor het bedrijf is Europa, gevolgd door Noord- en Zuid-Amerika. Het afzetvolume naar Azië en Afrika groeit. De vestiging in Sluiskil telt 580 werknemers.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

weeronline.nl

Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	-6/-3	-7/-2	-5/0	-4/0	-5/0	-5/-2	-8/-1
Wind in bft.	0 4	0 4	0 3	0 3	0 3	0 2	0 2
Neerslagkans	30%	55%	80%	70%	40%	30%	55%
Neerslag in mm.	<0,5	<0,5	1-3	1-3	<0,5	<0,5	0-1
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

NEEM EEN ABONNEMENT OP AGROACTUEEL.nl

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Hoe gaat het met jou?

Ledenbetrokkenheid is het belangrijkste onderwerp dat niet op de coöperatieve agenda's komt. Men verzucht erover, men zou er eens iets mee moeten, maar daar blijft het dan bij. Het is (in dit mannenbolwerk) ook wel een beetje lastig, ongrijpbaar: wat is ledenbetrokkenheid precies? Het komt pas ter sprake bij de behandeling van een andere, grote kwestie op de agenda. Dan ziet men dat er achterstallig onderhoud is.

Betrokkenheid krijg en hou je door die simpele, menselijke vraag: hoe gaat het met jou? – en dan te luisteren naar het antwoord. Het punt is: deze vraag stelt men te weinig. Wel in de 'B2B'-sfeer ('business-to-business') naar de commerciële 'klanttevredenheid' van de leveranciers/afnemers. Maar te weinig 'M2Co', naar de kwaliteit van de relatie tussen lid ('member') en coöperatie.

Soms laat men na de vraag te stellen omdat men de handen al vol heeft aan zichzelf en (het toezien op, of toetsen van) het bestuur van de onderneming. Bovendien, denkt men, geven de jaarlijkse 'roadshows' van regio-bijeenkomsten al voldoende 'gevoel'.

Het kan ook zijn dat men de vraag niet graag stelt. Bijvoorbeeld als je niet weet hoe, met zo veel leden. Of als je het antwoord eigenlijk niet wilt horen, omdat je kritische antwoorden vreest en dan 'aan de slag' moet. Of pijnlijker nog: als je erachter komt dat het lid al uit de verbinding is gestapt en in de 'wij-versus-zij'-modus zit.

Wat ik ook wel eens hoor: we moeten de leden weer dichterbij de coöperatie toe halen. Ik draai het graag om: hoe kan de coöperatie meer betrokkenheid tonen bij het lid? En dan kom je dus bij die simpele vraag: hoe gaat het met jou, binnen de coöperatie?"

In plaats van alleen de vraag op te werpen, wil ik een stap verder gaan: via mijn column op www.boerderij.nl kun je hierover een korte vragenlijst beantwoorden. Ik rapporteer over twee weken en dan gaan we 'ledenbetrokkenheid' samen agenderen, nu het nog op tijd is.

Hoe kan de coöperatie meer betrokkenheid tonen bij het lid?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Argentijnse klacht over Amerikaans importverbod

Genève – De wereldhandelsorganisatie WTO gaat een klacht behandelen van Argentinië tegen de Verenigde Staten over het verbod op de invoer van Argentijns rundvlees. Argentinië had in december gevraagd om de instelling van een zogenoemd panel dat de klacht beoordeelt.

De VS hebben de invoer van vers gekoeld of bevroren rundvlees vanuit Argentinië verboden in verband met mond- en klauwzeer (MKZ). De Amerikanen weigeren om bepaalde delen van Argentinië te beschouwen als MKZ-vrij, terwijl de internationale diergezondheidsorganisatie OIE Argentinië deels vrij verklaard heeft van MKZ en deels vrij met vaccinatie. Bovendien zou de VS te traag zijn in de erkenning van de diergezondheidsstatus van bepaalde regio's. De WTO heeft besloten een pa-

Argentijns rundvlees mag niet naar de VS wegens MKZ. Foto ANP

nel in te stellen dat de klacht gaat onderzoeken. Uiteindelijk kan de klacht ertoe leiden dat Argentinië strafmaatregelen mag opleggen tegen de VS.

Bij het conflict tussen VS en Argentinië zijn Australië, China, de Europese Unie, India en Korea als zogenoemde derde partij betrokken. Dat betekent dat die landen op de een of andere manier een belang hebben.

Een impressie van het toekomstige windpark in de Noordoostpolder.

Afbeelding Ventolines

Siemens bouwt 48 windturbines in NOP

Emmeloord – Siemens gaat 48 windturbines bouwen voor het Windpark Noordoostpolder. Daar toe hebben investeringscollectief Westermeerwind en elektronica-bedrijf Siemens deze week een overeenkomst gesloten met een investeringswaarde van enkele honderden miljoenen euro's.

Om welk bedrag het in precies gaat willen Westermeerwind en Siemens niet nader toelichten. Volgens een woordvoerder zit het ergens tussen de tweehonderd miljoen en een miljard.

De oprichters en directeurs van Westermeerwind zijn twee boeren uit Creil, Pieter Meulendijks en Tjitte de Groot. Zij zijn pioniers in de windsector. Het tweetal is mede-oprichter van de VWIJ (Vereniging Windenergie IJsselmeerpolders), in 1995 plaatsten ze de eerste 600 kW (0,6 MW) Tacke windturbines in Ne-

derland op hun erven dichtbij het huidige windpark Noordoostpolder. In 1996 richtten zij Westermeerwind op om buitendijks in het IJsselmeer langs de Westeren Noordermeerdijk, windpark Westermeerwind te ontwikkelen.

De 48 windturbines die Siemens gaat bouwen hebben een vermogen van 3 MW elk en zullen in drie rijen op 500 en 1100 meter in het water langs de dijken van de Noordoostpolder worden gebouwd. Daarnaast zal een transformatorstation aan de Westermoordijk worden gerealiseerd. De eerste turbines zullen, naar verwachting, vanaf de tweede helft van 2015 energie aan het bestaande net gaan leveren. Het windpark wordt na oplevering voor een periode van vijftien jaar door Siemens onderhouden.

Voor inwoners van de gemeenten Noordoostpolder, Urk en Lemsterland wordt een participatie-

model ontwikkeld om hen te betrekken bij de opwekking van duurzame energie.

Het Windpark Westermoordijk is het buitendijkse gedeelte van Windpark Noordoostpolder, met 86 windturbines het grootste windpark van Nederland. De start van de bouw in het IJsselmeer, deels op Fries grondgebied in de gemeente Lemsterland (6 turbines), is gepland voor 2014 en de voorbereiding is al in volle gang.

De turbines zullen duurzame stroom gaan leveren aan zo'n 160.000 huishoudens. Met ruim 1,2 procent van de energievraag levert het gehele windpark Noordoostpolder een belangrijke bijdrage aan de kabinetsdoelstelling om in 2020 16 procent van de energievraag duurzaam op te wekken.

De bouw, de exploitatie en het onderhoud van het windpark zorgen direct en indirect voor de behoorlijk wat werkgelegenheid.

ING: alleen agrarische sector en zorg groeien in 2013

Arnhem – Alleen de agrarische sector en de zorgsector groeien in 2013. Tot die conclusie komt het ING Economisch Bureau in het vandaag verschenen kwartaalbericht sectoren.

De groothandel, industrie en de transportsector wisselen de krimp van 2012 in voor nulgroei in 2013. De zeer beperkte exportgroei kan de negatieve effecten van de dalende binnenlandse bestedingen voor deze sectoren maar beperkt compenseren. Ook

de detailhandel en de horeca blijven lijden onder de afnemende koopkracht.

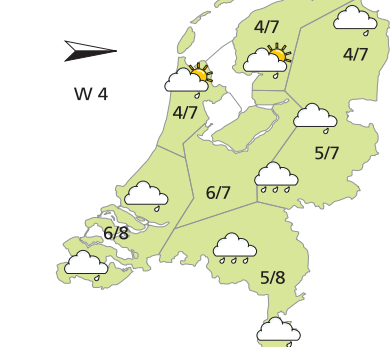
Akkerbouwers profiteren vooral van prijsstijgingen. Om de toelevering van bijvoorbeeld aardappels zeker te stellen sluiten fritesfabrieken langetermijncontracten waarbij zij recordprijzen betalen. De export van bloemen en planten stijgt dit jaar verder met 2 procent tot circa 5,5 miljard euro. Rusland en Turkije zijn de belangrijkste groeimarkten.

'Relaties Windunie merken niets van omvallen Trianel'

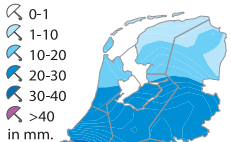
Lelystad – Het faillissement van energiedienstverlener Trianel Energie heeft weinig tot geen gevolgen voor leveranciers en afnemers van Windunie Trading, het handelshuis van Windunie. Dat laat Windunie Trading weten.

Alle windparken en molenaars zijn volledig uitbetaald conform contract voor productie in november en december. Trianel dekte onder meer de risico's van prijs- en volume fluctuaties af.

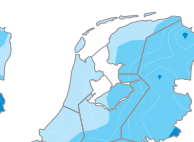
VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

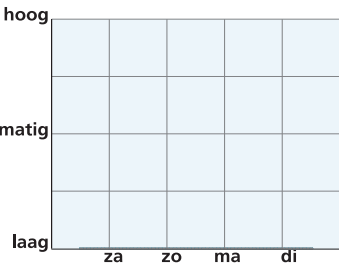
WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	2/6	0/5	3/8	4/7	1/6	0/6	1/5
Wind in bft.	NW 3	ZW 3	ZW 4	W 4	W 3	NW 3	W 3
Neerslagkans	75%	70%	65%	80%	80%	70%	80%
Neerslag in mm.	<0,5	0-2	1-3	3-8	3-7	1-4	2-6
Verdamping in mm.	0	0	0	0	0	0	0

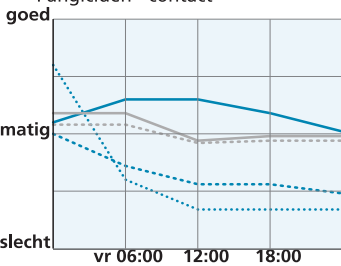
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Hoe het met jullie gaat

Zo'n 2.900 personen lazen mijn vorige column 'Hoe gaat het met jou?' op de Boerderij-website. De vragenlijst over 'ledenbetrokkenheid', gelinkt aan de column, werd 167 keer ingevuld. Men besteedde hier gemiddeld 9 minuten en 26 seconden aan, opgeteld zo'n 26 uur. Bedankt!

Eén ding valt onmiddellijk op: 97,5 procent van de 167 is man! Bravo mannen! Maarruh: is de coöperatie nou zó oninteressant voor vrouwen?

Vijfentwintig coöperaties kregen 'hits' - de meeste slechts een paar. Bijna alles is zuivel, voer en akkerbouw, met vier toppers: Cosun met 60 (de intranet-vermelding hielp!), FrieslandCampina (27), Agrifirm (18) en -opvallend- CZAV (11).

Het gemiddelde rapportcijfer dat men geeft voor de coöperatieve onderneming is een 7,4; de coöperatieve vereniging krijgt daarentegen slechts een 6,6. Zit daar iets achter van collectieve pijn? De akkerbouwcoöperaties (Cosun!) scoren bovengemiddeld met een 7,8 voor de ondernemingen en een 7,3 voor de coöperaties. In het voer en de zuivel stinkt de coöperatieve vereniging daarmee - redelijk dramatisch - bij een 6,0. Daarbij: hoe bestuurlijk actiever men is, hoe hoger het cijfer voor de vereniging.

Men schat de kwaliteit van de directie met 7,1 hoger in dan de kwaliteit en toegankelijkheid van het ledenbestuur (6,5). Daarentegen krijgt de 'coöperatieve inborst' van de directie slechts een 6,3. Goede cijfers zijn er voor de prijs die men ontvangt/betaalt (7,3), de resultaten over de afgelopen drie jaar (7,2) en de buitendienstmedewerker (7,2). De economische redenen noemt men ook vooral die de betrokkenheid bepalen: het belang voor de eigen portemonnee (genoemd door 60 procent als één van de maximaal drie van acht factoren), markttoegang (42 procent) en de toekomst van de sector (38 procent).

Voor 7 procent maakt het niets uit of zijn coöperatie over 10 jaar nog een coöperatie is. Voor tweederde maakt dit heel veel of zelfs superveel uit. Daar ligt het probleem dus zeker niet.

De betrokkenheid lijkt primair zakelijk en - gelukkig - men waardeert de onderneming. Verwordt de vereniging tot een noodzakelijk kwaad?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Nestlé verwacht zwaar jaar ondanks gezonde groei 2012

Vevey – Nestlé verwacht een zwaar jaar, getekend door economische neergang en hoge grondstofkosten. Het grootste voedingsconcern meldt een gezonde groei in 2012 maar zag het laatste kwartaal niet alleen in Europa minder vraag naar producten, maar ook in opkomende economieën.

De omzet van het Zwitserse bedrijf is in 2012 12 procent gegroeid tot 10,6 miljard Zwitserse francs, omgerekend 8,6 miljard euro. De omzet nam 10 procent toe tot 92,2 miljard francs (74,9 miljard euro). De Brits-Nederlandse concurrent Unilever meldde eerder betere cijfers en blijft voor zakenbank UBS de favoriet in de titelenstrijd.

Nestlé realiseert circa 33 procent van haar omzet in opkomende markten, waardoor de onderneming volgens de Belgische topman Paul Bulcke wel goed gepositioneerd blijft om de crisis sterk

door te komen. In de Amerika's werd over het hele jaar nog een groei gerealiseerd van ruim 5 procent terwijl Azië, Oceanië en Afrika een groei van 8 procent kende.

In het laatste kwartaal lag de groei echter veel lager. Voor 2013 verwacht Nestlé exclusief overnames een omzetgroei van 5 tot 6 procent en bij gelijkblijvende wisselkoersen "een groei" van de winst per aandeel.

De onderneming wil zich volgens Bulcke ondanks de crisis toenemend richten op producten met een hogere toegevoegde waarde maar dus ook met een hogere prijs, zoals babymelk en Nespresso-koffie. Bulcke zei dat een Europees schandaal waarbij paardenvlees is verkocht als rundvlees, aantoonde dat Nestlé beter weg kan blijven bij productgroepen met lage marge, zoals diepvriesmaaltijden.

Economische betekenis agrocomplex stijgt licht

Den Haag – De bijdrage van de totale agrocomplex aan de toegevoegde waarde en werkgelegenheid van de nationale economie is in vijf jaar gegroeid naar 10,3 procent in 2010. Dit is een stijging van 0,8 procent ten opzichte van 2005. Dat blijkt uit het LEI-rapport 'Het Nederlandse agrocomplex 2012'.

De bijdrage van het agrocomplex groeit licht. Foto Koos Groenewold

Dat is een breuk met de eerdere trend. De periode 1995-2005 werd namelijk gekenmerkt door een afnemend economisch belang van het agrocomplex. Wel blijft na 2005 de verduurzaming van het agrocomplex achter bij die van andere sectoren. De biobased economy biedt nieuwe groeikansen voor het agrocomplex, stellen de LEI-onderzoekers.

In de topsector Agrofood is het aandeel van het akkerbouwcomplex in de toegevoegde waarde

van het totale complex gestegen van 49 procent in 2005 tot ruim 55 procent in 2010. Binnen het akkerbouwcomplex hangt een zeer groot deel van de toegevoegde waarde samen met de verwerking van buitenlandse akkerbouwproducten (oliezaden, cacao en tabak). Zonder de verwerking van buitenlandse grondstoffen bedraagt de waarde 21 procent. Het aandeel van het grondge-

bonden veehouderijcomplex aan de op binnenlandse grondstoffen gebaseerde nationale toegevoegde waarde bedraagt bijna 30 procent.

Het aandeel van de primaire melkveehouderij in dit complex is ten opzichte van 2005 afgenomen. De bijdrage van dit deelcomplex aan de totale emissie van broeikasgassen van het totale agrocomplex is met 27 procent het grootste van alle deelcomplexen.

Vanaf 1995 draagt de export voor ongeveer driekwart bij aan de opbouw van toegevoegde waarde en werkgelegenheid van het agrocomplex. De buitenlandse vraaguitval als gevolg van de financiële crisis leidt in 2009 en 2010 tot een lagere exportafhankelijkheid. Het handelssaldo van het agrocomplex steeg van 32 miljard euro in 1995 tot 44 miljard euro in 2010.

Consumenten gaven in 2012 2,3 procent minder uit. Foto Dennis Beek

Nederlandse economie nauwelijks groter dan in 2008

Den Haag – Door de aanhoudende economische malaise is de Nederlandse economie de afgelopen vier jaar nauwelijks gegroeid. Vorig jaar was de economie daarvoor slechts iets meer dan 1 procent groter dan in 2008.

De totale waarde van het bruto binnenlands product (bbp) - de som van alle in Nederland geproduceerde goederen en diensten - kwam in 2012 uit op 601 miljard euro. Dat was nog geen 7 miljard euro meer dan in 2008, het jaar waarin de huidige periode van laagconjunctuur begon. Ter ver-

gelijking: tussen 2004 en 2008 nam het bbp nog met ruim een vijfde (ofwel 103 miljard euro) toe.

Over heel 2012 kromp de economie met 0,9 procent. Dat bleek donderdag uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het derde kwartaal liet ook al een krimp zien van 1 procent ten opzicht van het tweede kwartaal. Het is de derde keer sinds 2009 dat de Nederlandse economie in recessie is. De export is een lichtpuntje: die steeg met 3,2 procent. De investeringen kwamen 5,2 procent lager uit.

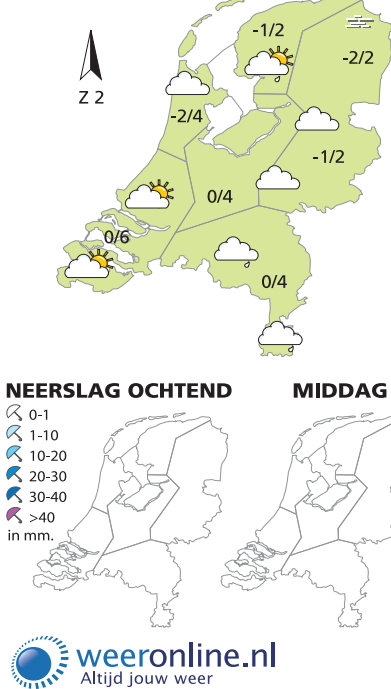
Aantal vacatures in vierde kwartaal verder gedaald

Den Haag – Eind 2012 stonden er, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, ruim 100.000 vacatures open. Dat zijn er zo'n 7.000 minder dan in het derde kwartaal. Het aantal vacatures blijkt al anderhalf jaar een dalende trend te vertonen. Het aantal vacatures neemt over nagenoeg de gehele linie af. Dit blijkt uit de nieuwste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

De ontwikkeling van het aantal openstaande vacatures wordt bepaald door hoeveel vacatures er ontstaan zijn en hoeveel er vervuld zijn. In het vierde kwartaal van 2012 zijn er 145.000 vacatures ontstaan, 22.000 minder dan een jaar eerder. Dat aantal is in tien jaar niet zo laag geweest. Sinds het derde kwartaal van 2003 is het aantal nieuwe vacatures namelijk niet meer zo laag geweest. Ook het aantal vervulde vacatures lag in het vierde kwartaal een stuk lager dan een jaar eerder en kwam uit op 156.000. Hiermee blijkt de dynamiek op de arbeidsmarkt opnieuw lager dan in 2012.

De daling van het aantal vacatures loopt parallel met de economische situatie. De Nederlandse economie kromp in het vierde kwartaal met 0,2 procent, aldus het CBS.

VANDAAG

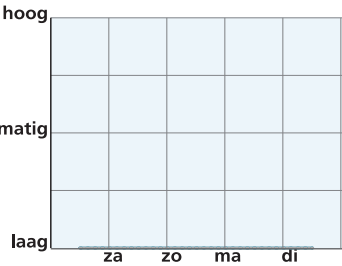

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	1/6	0/6	-1/5	-2/5	0/6	1/6	1/6
Wind in Bft.	ZW 2	Z 2	ZO 2	ZO 3	O 3	O 2	O 2
Neerslagkans	60%	20%	30%	30%	35%	30%	50%
Neerslag in mm.	<0,5	0	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	0-1
Verdamping in mm.	0	1	1	1	1	1	1

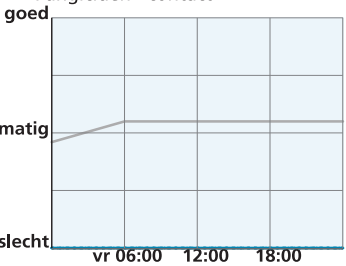
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatieve inborst

De directies van coöperaties kregen in mijn recente peiling over ledenbetrokkenheid gemiddeld een 7 voor 'kwaliteit', maar 'coöperatieve inborst' scoorde slechts een 6,4. Dat geeft te denken.

Wat is dat: 'coöperatieve inborst'? Of: wanneer ontbreekt die? Een directeur heeft 'het' niet als hij coöperatie tot een filosofie kleineert en spreekt van een soort groot familiebedrijf; als hij het spel van ledencommunicatie middels bijeenkomsten niet wil spelen; als hij focust op waardecreatie om ook zichzelf te kunnen verrijken; of als hij de coöperatie verkwanselt door haar in handen van derden te laten afglijden.

Hoe heerlijk een directie van wie het hart synchroon klopt met het ledenbelang. Hoe krijg je zo iemand? Ik herinner me een congres van het Wageningen Landbouwdebat in 1994. Van Aartsen sprak er als nieuwe landbouwminister. De Betuwe was net geëvacueerd vanwege hoogwater. Boze boeren stormden de collegezaal binnen, joelend om 100 procent schadecompensatie. Van Aartsen reageerde hooghartig en met onbegrip: "De dijken zijn toch niet doorgebroken?" Politie in burger bracht hem in veiligheid. Ambtenaren vertelden me later dat deze ontgroening hem boerbewuster had gemaakt. Soms groeit de coöperatieve inborst van een directeur pas door écht ledencontact.

Ik splitste de uitslag uit naar de bestuurlijke hoofdmodellen van coöperaties. In het klassieke model bestuurt het ledenbestuur en is de directie uitvoerend (Cosun en Cono). In het zandlopermodel bestuurt het ledenbestuur de coöperatie en de directie de onderneming (FrieslandCampina en Agrifirm). In het directiemodel bestuurt de directie zowel onderneming als coöperatie (Forfarmers, DOC en Avebe).

Wat blijkt? Men waardeert de inborst verschillend. De inborst van de dienende, klassieke directeur scoort met 7,1 het hoogst. Oké. De zandloper-directie met 5,6 het laagst. Geen nood, mits ze de onderneming goed runt en het ledenbestuur de coöperatie echt bestuurt. De 7,2 voor kwaliteit van de FrieslandCampina-directie stelt gerust. De inborst van de machtige directeur in het directiemodel scoort met gemiddeld 5,9 maar net hoger. Daar zullen de leden flink moeten joelen als er iets mis dreigt te gaan.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Bayer Cropscience verhoogt omzet met 15,5 procent

Leverkusen – Bayer Cropscience heeft in 2012 goede zaken gedaan. Het agroconcern zag de omzet met 15,5 procent groeien naar ruim 8,38 miljard euro, terwijl het resultaat voor belasting, rentekosten en eenmalige posten met niet minder dan 30,7 procent naar 1,53 miljard toenam, zo blijkt uit de jaarcijfers.

De markt toonde zich bereid de nieuwe gewasbeschermers van Cropscience aan te kopen, maar ook het zaadgoed vond gretig af-trek, vooral in Amerika en Canada. Hoofdproducten in het zaai-zaadsegment van het bedrijf zijn koolzaad/canola, rijst en katoen. In zowel het gewasbeschermings- als het zaadsegment steeg de omzet met dubbelcijferige percentages, variërende van ruim 10 procent (onkruidbestrijders) tot ruim 17 procent.

Het milieutechnieksegment

deed het wat bescheidener met een omzetplus van 5,3 procent. Aan de positieve ontwikkeling hielpen los daarvan ook de valutakosten mee.

Directietopman Marijn Dekkers is er hoe dan ook zeer tevreden mee. "De successen zijn indrukwekkend, want ook 2011 was al een goed jaar voor Cropscience", stelt hij vast. De vooruitzichten voor het lopende jaar blijven bovendien goed. Naar verwachting groeit de omzet met een 'hoog enkelcijferig percentage' verder in de richting van de 9 miljard euro en het resultaat groeit in die orde van grootte mee.

Bayer als geheel draaide vorig jaar een omzet van 39,8 miljard euro (plus krap 9 procent). Het resultaat voor belasting, rentekosten en eenmalige posten plus-te met bijna 13 procent naar 5,67 miljard.

WOZ-waarde agrarisch daalt sinds lange tijd

Doetinchem – Voor het eerst sinds lange tijd ligt de WOZ-waarde van agrarische objecten lager. Landelijk is de gemiddelde waarde 0,5 procent gedaald. Dit heeft de Waarderingskamer, de toezichthouder op de Wet waardering onroerende zaken (WOZ), bekend in opdracht van Boerderij.

Dat betekent dat boeren minder belasting verschuldigd zijn op basis van de WOZ-waardering. Dat pakt in de praktijk echter vaak anders uit. Veel gemeenten hebben de onroerendezaakbelasting (OZB-belasting) juist verhoogd.

De verschillen per gemeente in WOZ-waardering zijn wel fors. Ruud Kathmann, lid van het managementteam van de Waarderingskamer: "Er zijn gemeenten die een daling van ruim 10 procent rapporteren, maar ook gemeenten met gemiddeld nog een significante stijging."

In de beschikking die gemeenten rondsturen staat de waarde van gebouwen en ondergrond, zoals die was op 1 januari 2012. Die waarde ligt volgens de Waarderingskamer landelijk gezien gemiddeld iets lager, vergeleken met peildatum 1 januari 2011.

De WOZ-waarde van woningen daalde gemiddeld tussen 2011 en 2012 met 3,6 procent. Tussen 2010 en 2011 lagen de WOZ-waarden van woningen gemiddeld 2 procent lager. Voor het eerst sinds lange tijd daalt nu ook landelijk de gemiddelde waarde van agrarische objecten. Vorig jaar lag de WOZ-waarde van agrarische objecten nog 0,3 procent hoger, volgens de Waarderingskamer.

Taxateurs waarschuwen dat ondernemers er goed aan doen om de waarde te checken. Het komt in hun ogen vaak voor dat die onjuist is. > Bijlage, pagina 13

Rabobank voorzichtig met kredietverlening

ACHTERGROND

DOOR JAN CEES BRON

Economische krimp, stijgende werkloosheid en faillissementen en na een periode van recessie, stagnatie. Topman Piet Moerland toont zich tijdens de presentatie van de jaarcijfers van de Rabobank weinig optimistisch. De nettowinst van de bank daalde dan ook met 20 procent tot 2,1 miljard en in Nederland daalde de winst zelfs met 30 procent door de malaise in vooral de bouw, binnenvaart maar ook de glastuinbouw.

De bank blijft daarom voorzichtig, aldus Moerland. De bank zal zich terughoudend tonen wat betreft overnames en mogelijk niet-kernbedrijven afstoten. De agrifoodbusiness geldt als kerntaak, aldus Moerland. Rabobank wil groot zijn daar waar agrarische productie veel perspectief heeft. Naast West-Europa zijn dat onder meer de VS, Brazilië, Midden-Europa, Oceanië en mogelijk in de toekomst Turkije.

"Rabobank zoekt groei in deze sector en wil zich meer ontwikkelen tot dé bank voor alle verschillende schakels in de keten in plaats van zich te richten", aldus Moerland. Onlangs publiceerde een onderzoeksbureau van de Rabobank een rapport waarin de voordelen van ketenfinanciering worden opgesomd, met als belangrijkste punt dat door sterke en langdurige ketenafspraken financiering een lager risicoprofiel en dus lagere kosten kent.

Rabobank-topman Piet Moerland en financieel directeur Bert Bruggink tijdens de presentatie van de jaarcijfers. Foto ANP

Rabobank voorspelt voor de Nederlandse economie nog enkele moeizame jaren waarin krimp wel plaats maakt voor stagnatie. Het uitstaand krediet in de primaire sector staat zo goed als stil en wie topman Piet Moerland goed beluistert, verwacht geen versoepeling van het kredietbeleid.

In Nederland handhaaft de bank scherp kredietbeleid om reserves op te bouwen. De verhouding eigen en vreemd vermogen is in 2012 wel verbeterd en bevindt zich ruim boven Bazel III-normen. De bank wil een nog betere solvabiliteit wat betekent dat de reserves sneller moeten toenemen dan de kredietverlening. De visie komt overeen met ING en ABN Amro die ook suggereerden dat banken minder kapitaal kunnen gaan uitleenen.

Rabobank denkt dat het niet mee zal vallen in 2013 autonoom, dus zonder het effect van de verkoop van Robeco, de resultaten van 2012 te verbeteren. Dat betekent wellicht een lagere nettowinst en dus minder ruimte voor het aanhouden van reserves, nu de prioriteit boven kredietverlening. De bank snijdt ook in eigen vlees. Rabobank schrapt in 2013 en 2014 circa 3.000 banen. Moerland verwacht dat na 2014 de daling in gelijke tred doorzet. Tevens wordt het aantal vestigingen teruggebracht van 800 naar circa 500. De bank zegt echter de dienstverlening voor ondernemers zoveel mogelijk 'face-to-face' te houden.

VANDAAG

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	-1/7	0/7	-1/9	0/10	2/10	3/11	4/11
Wind in Bft.	NW 3	N 2	O 3	ZO 3	Z 3	Z 3	Z 3
Neerslagkans	15%	15%	25%	35%	55%	55%	65%
Neerslag in mm.	0	0	<0.5	<0.5	0-2	1-3	1-4
Verdamping in mm.	1	1	1	1	1	1	1

INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

NEEM EEN ABONNEMENT OP AGROACTUEEL.nl

COLUMN

Coöperatief asteblief

Twee vrouwen

Er zijn landen in de wereld waar het heel normaal is dat je meerdere vrouwen hebt. In Nederland zie je dat maar weinig. Terwijl het best voordelen heeft: meer vrouwen in je coöperatiebestuur. Kritischer afweging bijvoorbeeld en meer oog voor sociale duurzaamheid. Sommige vrouwen zijn bestuurlijke kanjers.

Van de ruim 170 mensen die een paar weken geleden reageerden op mijn vragenlijst over ledenbetrokkenheid was nog geen 3 procent vrouw. Daar schrok ik wel van. Staan coöperatie en vrouwen zo ver van elkaar af? Ik ben een overzichtje gaan maken van de dertig grootste land- en tuinbouwcoöperaties. Uitkomsten: samen hebben ze zo'n 200 bestuursleden, externen weggelaten. Vijftien hebben een ledenraad met samen ruim 800 leden. Beide groepen tellen gemiddeld 7 procent vrouwen. Dat houdt niet over, toch?

De helft van de dertig telt zelfs nul bestuurlijke vrouwen. Ik noem dit 'fase nul': de mannenwereld. Is het te veilig voor de mannen? Is een partnerlidmaatschap nodig om vrouwen überhaupt als lid in beeld te krijgen? Zijn de vrouwen te druk buiten het erf of te bescheiden?

Er zit wel beweging in: bij CRV waren drie jaar terug maar twee van de 141 ledenraadsleden vrouw. Mede dank zij de CRV-vrouwendagen inmiddels al tien. De 210-hoofdige ledenraad van FrieslandCampina telde na de fusie 18 vrouwen; nu 26. Bijzonder: één vrouw is commissaris bij Agrifirm én sinds januari bij DOC Kaas. Moet een taaie zijn, want als vrouw in een mannenwereld – ik zie dat als de tweede fase – is het niet per sé leuk. Dat is ook wat ik in Noorwegen, Zweden en Canada hoor, waar de vrouwen veel actiever zijn: zorg dat je niet één, maar twee vrouwen in je bestuur krijgt.

Bij Noorderlandmelk en FloraHolland zijn ze al zo ver. Zij gaan richting de derde fase: mannelijkheid en vrouwelijkheid in balans. Dit zou tot breder afgewogen, betere besluiten moeten leiden.

Nu moet je overigens niet doorschieten. Besluitvorming in een vrouwenwereld is immers ook geen pretje. Twee vrouwen is al heel mooi.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Geen compensatie voor loonwerkers grensstreek

Nijkerk – Brancheorganisatie voor loonwerkers Cumela Nederland is boos op staatssecretaris Frank Weekers van Financiën. Hij wil geen compensatieregeling treffen voor loonwerkers in de grensstreek. Cumela stuurde de staatssecretaris een voorstel om loonwerkers in de grensstreek met België te compenseren voor het accijnsverschil. Dit voorstel is door Weekers afgewezen. Cumela vindt het antwoord van Weekers teleurstellend, onjuist en niet aanvaardbaar. Dat schrijft directeur Jan Maris op de website van de brancheorganisatie. Volgens Maris heeft de staatssecretaris zich niet in de materie verdiept. Het departement van de staatssecretaris heeft geweigerd met het bedrijfsleven te overleggen. Volgens Maris brengt Weekers daarmee 2.000 arbeidsplaatsen in

Belgische loonwerkers kunnen goedkoper tanken. Foto RB

de branche in gevaar doordat Nederlandse loonwerkers benadeeld worden. Cumela vreest dat veel Nederlandse boeren voor de goedkopere Belgische loonwerkers zullen kiezen. Volgens Maris schiet een gemiddeld loonbedrijf er op jaarbasis 75.000 euro bij in als gevolg van het accijnsverschil tussen normale diesel en de rode diesel.

Resultaat K+S blijft achter; kali goedkoper

Kassel – De kalimarkt herstelt in 2013 qua volumes sterk maar prijzen zullen gemiddeld lager liggen dan in 2012. Dat meldt topman Norbert Steiner van kunstmestconcern K+S bij de publicatie van de jaarcijfers.

De kalimijnen raken leeg. Foto ANP

nieuwe bronnen van de meststof is volgens K+S niet denkbaar, omdat de huidige productiecapaciteit onvoldoende is om in de verwachte vraag in de komende jaren te voorzien. De risico's op onvoldoende voedselproductie nemen in landen met arme gronden toe, waardoor overheden in deze landen kunstmestgebruik zullen stimuleren. K+S ontwikkelt een mijnbouwcomplex in Ca-

nada, maar dit komt pas later in gebruik, waardoor verkopen in 2013 net als vorig jaar circa 7 miljoen ton zullen bedragen. Volgens K+S zullen China en India in 2013 weer fors kali inkopen na een jaar voorzichtig te zijn geweest. In recente weken sloten beide landen al deals. China maakte bekend kali te kopen van producenten in Noord-Amerika en Oost-Europa met 70 dollar per ton korting op de vorige deal. De Rabobank schrijft deze week in een rapport dat grote importeurs als China en India, maar ook Brazilië zich niet moeten blindstaren op prijzen en rekening moeten houden op leveringszekerheid voor de lange termijn. K+S, wereldwijd goed voor een marktaandeel van 10 procent, verwacht voor het lopende jaar een kleine toename van omzet en winst, ook door herstel in de afzet van zout.

Exel-Group neemt Duits Holmer over

Epernay – De Franse machinefabrikant Exel-Group neemt de Duitse bietenrooierfabrikant Holmer volledig over. De overname moet nog goedgekeurd worden door de Duitse mededingingsautoriteit. Binnen de Exel-Group is dit in een korte tijd de tweede overname van een fabrikant die bietenrooiers maakt. In juli 2012 nam Exel ook de Ne-

derlandse fabrikant Agrifac over. Naast Agrifac en Holmer vallen onder de Exel-groep onder anderen de spuitmerken Hardi, Evrard, Bethoud, Tecnomat en de bietenrooiermerken Matrot, Moreau en Herriau. Met deze overname zegt Exel de grootste en belangrijkste speler wereldwijde speler te zijn op gebied van bietenrooiers.

Exel-topman Guerric Ballu ziet met name het wereldwijde sterke netwerk van het Duitse Holmer als een forse versterking voor de Exel-groep. De jaaromzet van fabrikant Holmer bedroeg in 2012 circa 114 miljoen euro. De totaalomzet van de Exelgroep komt in het boekjaar 2011-2012 uit op zo'n 525 miljoen euro.

Grote investering in Roemeense grond

Ledbury – Velcourt Group en Mintridge International investeren middels een joint venture tientallen miljoenen euro's in Roemeense landbouwgrond. Dat hebben de van origine Engelse ondernemingen bekendgemaakt. Velcourt, dat open staat voor externe investeerders, heeft een serie projecten op het oog die elk tussen de 14 en 20 miljoen euro kosten. Roemeense grondprijzen behoren tot de laagste in Europa. Prijzen zijn wel sinds 2007 met gemiddeld 20 procent toegenomen, aldus de ondernemingen. In Roemenië blijft de prijs vaak ruim onder de 3.000 euro per hectare. In Polen is de landbouw meer ontwikkeld en worden vaak prijzen van rond de 6.000 euro per hectare betaald. In Nederland lig-

gen prijzen voor cultuurgrond in gunstige gebieden vaak ruim boven de 50.000 euro. Volgens bestuursvoorzitter James Townshend van Velcourt heeft Roemenië niet alleen goedkope maar ook goede landbouwgrond beschikbaar. Opbrengsten per hectare zijn veel lager dan in West-Europa. Volgens Townshend is Roemenië weliswaar kwetsbaar voor droogte, net als bijvoorbeeld Oekraïne, maar biedt Roemenië een relatief uitgebreid irrigatienetwerk dat wordt gevoed door de Donau-rivier. De investering is opmerkelijk omdat Roemenië net als Hongarije juist bezig is met wetgeving die buitenlandse eigendom van landbouwgrond beperkt of zwaarder belast. Ongeveer 700.000

Een hectare in Roemenië kost nog geen 3.000 euro. Foto ANP

hectare in Roemenië is volgens de regering in buitenlandse handen. Velcourt exploiteert momenteel in het Verenigd Koninkrijk akkerbouw- en melkveebedrijven met in totaal zo'n 50.000 hectare. Mintridge is een adviesgroep gespecialiseerd in investeringen in Oost-Europa.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND MIDDAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	1/8	2/8	2/10	1/9	2/10	2/11	3/12
Wind in Bft.	Z 4	ZO 4	Z 3	Z 3	ZW 3	ZW 3	ZO 3
Neerslagkans	85%	85%	80%	80%	70%	60%	50%
Neerslag in mm.	2-5	4-11	2-6	3-7	2-6	1-5	1-4
Verdamping in mm.	1	1	1	1	1	1	1

INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatief belastingparadijs

Ook de ‘Tax Free Tour’ van Tegenlicht gezien? Gaat over hoe de multinationals via belastingparadijzen hun belastingafdracht ontduiken. De Amsterdamse Zuidas speelt mondiaal een centrale rol. Zelfs de Nederlandse coöperatie kwam ter sprake. Analisten becijferden dat tachtig van ‘s werelds grootste honderd grootste ondernemingen samen 11.000 miljard euro aan winsten via Nederlandse dochterondernemingen doorsluizen. Een bedrag ter grootte van zo’n vijftien keer ons bruto nationaal product. De Nederlandse staat belast intellectueel eigendom maar met 1,9 procent en bovendien treft men bilaterale regelingen. Zelfs een procentje van dat bedrag...

Drie hoofdrolspelers maken het spel mogelijk: de banken, de advocatenkantoren en de ‘big four’ accountants, waarmee -terzijde- ook driekwart van de agro-coöperaties zaken doen. Aan 0,14 procent van de wereldbevolking behoort 95 procent van al het aldus ‘offshore’, elders gestalde particuliere vermogen. Mijn visie op eerlijkheid, gelijkwaardigheid en wereldburgerschap is een andere. Belastingconcurrentie tussen landen past niet meer in één wereld.

Maar dan de coöperatie. Terloops noemt men Walmart die Europese winsten doorsluisst via zijn Blueleaf Coöperatie U.A. Ik schrik ervan, ook al wist ik dat tegenover 3.000 echte coöperaties Nederland zo’n 2.200 coöperatieve financiële holdings telt. Met soms heel grote maar ook heel vage namen. De coöperatie gebruikt men ook om allerlei andere redenen dan samenwerking.

Dat gaat zich dan natuurlijk een keer wreken. En wat betekent dat dan voor het merk ‘coöperatie’ en wie weet zelfs voor de rechtsvorm? Lijkt me dat je je daar als sector tegen wilt beschermen. Doen ‘onze’ echte coöperaties het fiscaal beter? Jazeker. Heb zitten rekenen: de dertig grootste land- en tuinbouwcoöperaties droegen over de afgelopen tien jaar 20 procent van hun winst voor belasting, samen net meer dan een miljard euro, af aan de samenleving. Daar mag je in deze tijd dus trots op zijn.

Het coöperatiemerk beschermen: eerlijk zaken doen en belasting afdragen als coöperatieve waarden. Mee eens?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

‘De coöperatie gebruikt men ook om allerlei andere redenen’

‘Biobrandstoffenbeleid voorbeeld voor EU-landen’

Delft – Het Nederlandse biobrandstoffenbeleid is qua transparantie en focus op verminderde uitstoot van broeikasgassen een voorbeeld voor andere Europese landen. Binnen Nederland scoren Salland en Argos qua milieubelasting het beste. Dat concludeert onderzoeksbureau CE Delft in een studie die is uitgevoerd in opdracht van onder meer natuurorganisaties Natuur en Milieu en Birdlife International. De rapporteurs stellen dat Nederland na het Verenigd Koninkrijk pas de tweede lidstaat van de Europese Unie is die inhoudelijke informatie over de grondstoffen en herkomst van biobrandstoffen openbaar beschikbaar stelt. Zo’n 25 procent van de biobrandstoffen die in 2011 in Nederland zijn verkocht, zijn geproduceerd uit afval en gewasresten, een veel hoger percentage dan elders in de EU.

Het totale percentage biobrandstof in de brandstofmix is vergelijkbaar met andere landen: zo’n 3 procent. De milieuschade bij de productie van biobrandstoffen verschilt volgens de onderzoekers sterk. Van de aanbieders scoren Salland en Argos het beste, terwijl Esso met afstand het slechtst presteert. Bij Salland werd voor 51 procent van de productie frituurvet als grondstof gebruikt en voor 24 procent mais. Het Rotterdamse Argos verwerkt voor bijna de helft van de productie talg als basis voor biodiesel. Esso gebruikt voor 60 procent koolzaad uit Duitsland. Bij Esso is de helft van de uitstoot van broeikasgassen indirect. De gedachte is dat wanneer koolzaad wordt aangewend voor biobrandstoffen, elders meer soja wordt geteeld voor veevoer.

Wereldbank: voedsel wereldwijd goedkoper

Washington – Voedselprijzen zijn wereldwijd zes maanden op rij afgenomen, maar blijven hoog. In augustus 2012 stonden de prijzen op recordhoogte.

De prijs van voedsel lag toen 9 procent hoger dan nu. Dat meldt de Wereldbank in een kwartaalrapport waarin het ook oproept tot bestrijding van overgewicht. De Wereldbank schrijft dat prijzen onder meer dalen omdat het gebruik van voertarwe is afgenomen. De brandstofmarkt is bovendien verslechterd waardoor ook minder mais voor bio-ethanol nodig is. Gunstig weer in een aantal regio’s waaronder Zuid-Amerika maken dat de vooruitzichten op oogsten van bijvoorbeeld soja en mais gunstig zijn.

Goedkoop voedsel heeft vaak weinig voedingswaarde. Foto ANP

De onzekerheid houdt volgens de marktdeskundigen wel aan. De wereldwijde graanvoorraden zijn in 2012 met 3 procent gedaald. Ook is nog onduidelijk hoeveel schade de droogte in Argentinië, Zuid-Afrika en Australië de beschikbaarheid van graan beïnvloedt.

vloedt. De olieprijs dipte deze week, maar is over een langere periode gezien drie maanden op rij gestegen. De Wereldbank schrijft dat hoge prijzen niet alleen leiden tot honger maar ook juist tot overgewicht, wat ze een “wereldwijde epidemie” noemt die economieën hard kan raken. Ongezonde voeding is volgens de ontwikkelingsbank goedkoper dan gezonde voeding. “Men kiest goedkoop voedsel met veel calorieën maar weinig voedingswaarde.” Het effect is een minder actieve en vaker zieke beroepsbevolking. De helft van de mensen met overgewicht leeft in slechts negen landen: China, de VS, Duitsland, India, Rusland, Brazilië, Mexico, Indonesië en Turkije.

Actieplan bijen Syngenta en Bayer

Bazel – Syngenta en Bayer CropScience lanceren een actieplan waarmee de bijensterfte kan worden tegengegaan. De producenten van zaaigoed en gewasbeschermingsmiddelen zien het plan als een alternatief voor een tijdelijk verbod op neonicotinoïden zoals de Europese Commissie wenst, maar waarover de lidstaten het niet eens zijn. Volgens directielid John Atkin van Syngenta verschaft het plan “waardevolle inzichten op het gebied van bijengezondheid, terwijl

een verbod op neonicotinoïden simpelweg de deur naar begrip van het probleem afsluit.” Een verbod redt “geen enkele bijenkorf”, aldus Atkin. Voor het Zwitserse concern staat circa een miljard euro omzet op het spel. Bayer CropScience wordt ook maar in mindere mate geraakt. Volgens directielid Rüdiger Scheitza wijst al het bewijs erop dat diverse parasieten en ziekten de oorzaak van slechte bijengezondheid zijn. Toch komen de ondernemingen volgens Scheitza

critici tegemoet door steun te verlenen aan een veldmonitoringsprogramma gericht op de invloed van neonicotinoïden op de bijengezondheid in velden met mais, koolzaad, zonnebloemzaad en katoen. Daarnaast zouden boeren verplicht zo moeten werken dat de kans dat bijen het gif binnenkrijgen uiterst klein is. Nu schrijven de producenten van agrochemicaliën dergelijke methoden al voor en passen de meeste boeren deze ook toe, aldus de bedrijven.

Louis Dreyfus boekt recordwinst

Rotterdam – Louis Dreyfus Commodities heeft in 2012 een recordwinst geboekt van 1,1 miljard dollar (859 miljoen euro). Het in Rotterdam gevestigde handelshuis in onder meer granen, soja, katoen en zuivel profiteerde van een sterke vraag naar voedsel en door droogte in de VS historisch hoge prijzen voor tarwe en mais. Het oude winstrecord van 962 miljoen dollar werd in 2010 opgetekend door het particuliere concern. De van oudsher Franse onderneming was net als andere wereldwijde agriconcerns als ADM, Cargill en Bunge in staat klanten graan te leveren uit andere regio’s dan de VS, zoals Zuid-Amerika (mais) en Frankrijk (tarwe). Volgens topman Serge Schoen van Louis Dreyfus transporteer-

de en verwerkte de onderneming in 2012 ruim 70 miljoen ton grondstoffen. De winst is exclusief een verlies van 93 miljoen dollar (73 miljoen euro) dat werd geleden met de Braziliaanse suikerrietactiviteiten, ondergebracht in dochterbedrijf Biosev. Schoen wil Biosev nog steeds naar de beurs brengen. In juni vorig jaar werd een beursgang aangekondigd maar deze plannen gingen in augustus alweer in de ijskast, mogelijk vanwege de moeilijkheden van het bedrijf op de ethanolmarkt. Het moederbedrijf, de Louis Dreyfus groep, biedt investeerders nu ‘put-opties’ aan waarbij investeerders in juli 2014 hun aandelen kunnen inleveren tegen inkoopwaarde plus rente, een

Louis Dreyfus leverde graan uit Frankrijk. Foto Flickr

hoogst ongebruikelijke procedure in de beurzenwereld. Schoen kondigde tenslotte aan dat de onderneming in 2012 700 miljoen dollar investeerde in onder meer zuivelhandelaar Ecolaval en in 2013 investeringen opvoert tot 900 miljoen.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND MIDDAG

weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	-2/6	-4/6	-3/9	-2/10	-1/10	0/10	-1/9
Wind in bft.	NO 3	NO 3	O 3	O 3	NO 3	NO 3	NO 3
Neerslagkans	45%	55%	25%	15%	30%	15%	45%
Neerslag in mm.	<0,5	<0,5	<0,5	0	<0,5	0	0-2
Verdamping in mm.	1	2	2	2	2	2	2

INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Vacature: chief cooperative officer

De ledenbetrokkenheid bij grotere coöperaties laat nog wel eens te wensen over. Bij groei van de coöperatie kan het ledenbelang wat naar de achtergrond verdwijnen – bij ongewijzigd beleid en organisatie. Tijd voor vernieuwing?

De grote coöperaties hebben inmiddels zwaar opgetuigde directies. Het ledenbestuur is als toezichthouder op afstand komen te staan. Uiteindelijk staat het onverminderd boven de directie, die het be-noemt, beloont, schorst en ontslaat. De operationele en vaak ook bestuurlijke verantwoordelijkheid voor coöperatiezaken ligt echter bij de directie. De stafafdeling coöperatiezaken doet het uitvoerende werk.

Wie is nu echt verantwoordelijk en aanspreekbaar voor coöperatiezaken? Moreel misschien nog steeds het ledenbestuur, operationeel het hoofd coöperatie-zaken, maar formeel de algemeen directeur aan wie dit hoofd meestal rapporteert. In de praktijk doet die coöperatiezaken ‘erbij’. Er is immers veel te doen en de commercie komt eerst. Op het hoogste niveau zijn coöperatiezaken toch een wat ondergeschoven kindje.

Is het daarom niet tijd voor een vol-gende stap? Dat er naast de CEO, de CFO, de COO enzovoort een CCO komt: de chief cooperative officer? Iemand die op directieniveau de belangrijke coöperatiekwesties agendeert? In plaats van op de gang te moeten af-wachten of ‘men wel of niet tijd heeft vandaag’. Die zelf budgetten kan clai-men, in plaats van maar te moeten aanhoren wat zijn ‘sponsor’ binnen de directie tijdens de jaarlijkse budgetrondes voor de ‘kostenpost’ coö-peratiezaken al dan niet voor elkaar heeft gekregen.

De CCO verbindt de transactielijn tussen boerenerf en de onderneming en verbindt alles binnen de on-dernehmung wat aan de coöperatie raakt, van het le-ren coöperatiedenken bij nieuw personeel tot en met de vertaling van coöperatie naar de consumenten-marketing. Daarnaast faciliteert hij of zij de hele be-stuurlijke besluitvorming binnen de vereniging en draagt zorg voor een ‘warm nest’, ook voor eventue-le buitenlandse leden.

Eén persoon die 24/7 operationeel eindverantwoor-delijk en bestuurlijk aanspreekbaar is voor de uitvoe-ring van de coöperatiestrategie. Een vergezicht?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Opnieuw faillissement van grote bloemenhandelaar

Amsterdam – Na Ciccolella lijkt ook een andere grote bloemenhandelaar, Florimex, failliet te gaan. De ABN Amro bank heeft bloemenveiling FloraHolland laten weten dat zij de betalingen van koper Florimex niet meer ga-randeert. Eerder werd bekend dat veiling FloraHolland niet langer garant wilde staan voor Florimex, dat 350 werknemers telt. FloraHolland adviseert aan-voeders zonder betalingsgaran-tie bestelde producten die nog niet zijn verzonden, aan te hou-den. Florimex is een conglome-raat van handelsbedrijven met een totale omzet van circa 220 miljoen euro. De onderneming was eigenaar van Sierafor, Greens, Baardse en Cees van Star-kenburg BV. Florimex heeft inter-nationale vestigingen in onder meer Spanje, Polen, Portugal en Ecuador.

In februari ging Ciccolella fail-liet. Net als Ciccolella is Florimex een top vijf-speler in de Neder-landse bloemenhandel, die inter-nationaal toonaangevend is. De bedrijven wijten de problemen aan het veranderde speelveld. Vroeger werd vooral aan bloemis-terijen geleverd maar tegenwoor-dig gaat een groot volume naar supermarkten en tuincentra en die hebben volgens een Florimex-woordvoerder meer marktmacht. Vanwege de negatieve bericht-geving rondom het faillissement van Ciccolella schroefden afne-mers bovendien betalingseisen op voor alle handelsbedrijven. Flo-rimex verloor recent een grote klant aan de grootste handelso-nderneming in bloemen en planten ter wereld, de Dutch Flower Group. Het zat ook tegen: bij doch-ter Sierafor stortte eind 2012 een deel van een hal in.

Kartelwaakhond ACM streng voor landbouw

Den Haag – De nieuwe Autoriteit Consument & Markt (ACM) zal zich verzetten tegen nieuwe mo-gelijkheden voor boeren om hun krachten te bundelen. Volgens bestuurslid Henk Don is de zwak-ke positie van primaire produc-en-ten vaak het gevolg van overca-paciteit en daar moet een einde aan komen.

ACM is een samenvoeging van verschillende marktwaakhon-den, waaronder de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMA). Die organisatie uitte zich bij monde van hoofd economie Jarig van Sinderen recent zeer kritisch over de hervorming van het Ge-meenschappelijk Landbouwbe-leid, waardoor in de agrarische sector meer ruimte ontstaat voor producentenorganisaties. Volgens LTO heeft de NMA ten onrechte de consument heilig verklaard en is er geen oog voor

De NMA gaat op in de Autoriteit Consument & Markt. Foto ANP

problemen in de sector als gevolg van de beperkte marktmacht van boeren. Tijdens een persconfe-rentie ter gelegenheid van de op-richting van ACM, gisteren in Den Haag, liet Don weten dat de nieuwe autoriteit geen ander standpunt hierover inneemt. Ook zal hij scherp blijven op kartels in de sector en zo nodig ingrijpen. “De zwakke marktpositie van boeren moeten we niet willen on-

dersteunen met subsidies, of het toestaan van kartelvorming”, zegt Don. “In dergelijke situaties is er vaak sprake van overcapaci-teit en dan moet je juist de markt zijn werk laten doen. Dat is geen leuke boodschap en een lastige uitdaging voor de sector. Maar er zij nu eenmaal prikkels nodig om de concurrentie in stand te hou-den, die moet je niet wegnemen.” Don noemt consumentenwel-vaart ‘het doel van al het econo-misch handelen’. Daarom zal ook bij ACM de consument centraal blijven staan. Dat neemt niet weg dat de belangen van bedrijven en sectoren altijd worden meegewo-gen. “Consumenten hebben er geen enkel belang bij als bedrij-ven in de problemen komen”, zegt hij. Daarnaast wijst het be-stuurslid op nieuwe mogelijkhe-den voor boeren om op het gebied van duurzaamheid afspraken te maken.

Vion sluit laatste Britse bedrijf

Anglesey – Vion gaat Welsh Coun-try Foods, het laatste Vion-bedrijf in Groot-Brittannië, met onmid-dellijke ingang sluiten. Daarbij gaan de banen van alle 350 werk-nemers verloren. Vion had al eerder aangekon-digd dat de toekomst van lammer-slachterij en -verwerkingsbedrijf Welsh Country Foods op het spel stond, nadat de verreweg grootste klant, supermarkt Asda, naar de concurrentie was gelopen. Corr

Zuivelprijs in maart 10 procent hoger door droogte

Rome – De prijs voor zuivel lag wereldwijd gemiddeld 11 procent hoger dan een maand eerder. Voedselprijzen in het algemeen lagen 1 procent hoger dan vorige maand. Dat blijkt uit de maande-lijkse voedselprijsindex van We-reldvoedselorganisatie FAO, die nu op het hoogste niveau sinds oktober 2012 staat. De zuivelprijs zit in de lift om-dat heet, droog weer in Oceanië

leidt tot een scherpe afname van de productie. Deels produceren koeien minder maar er is ook minder gras beschikbaar en voer is duur. De FAO baseert zich met name op de prijzen die Nieuw-Zeeland beurt bij export. Nieuw-Zeeland is goed voor circa een-deerde van de wereldwijde handel in zuivel. Ook in de EU en de VS zijn exportprijzen gestegen, maar in mindere mate.

Uralkali: beperkt herstel kalimarkt

Moskou – De vraag naar kali her-stelt, maar niet zo sterk als som-migen suggereren. Dat heeft Uralkali bekendgemaakt bij de pre-sentatie van de jaarcijfers. Het Russische bedrijf was vorig jaar goed voor bijna 20 procent van de productie. Volgens Uralkali neemt de vraag dit jaar 3 miljoen ton toe waarmee de afzet op 54 miljoen ton zou komen. De organisatie re-kent op een exportprijs van 370 dollar per ton (282 euro), 5 procent meer dan vorig jaar. Eerder verklaarde het Ameri-kaanse Mosaic uit te gaan van een afzet van 57 miljoen ton. Volgens Uralkali is de kans dat India weer

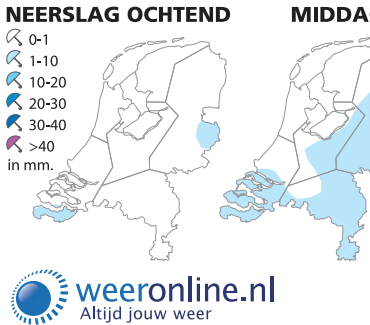
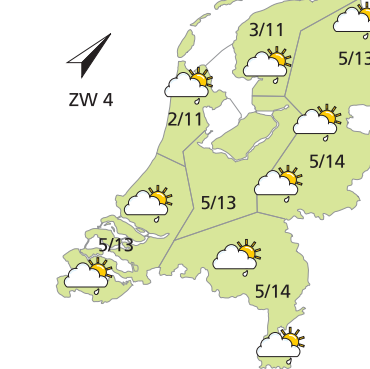

Kalimijn Foto RB

aan de markt zal zijn voor grote volumes echter niet groot. India en China sloten eerder wel deals, na lang wachten, maar betaalden een betrekkelijk lage prijs. India nam meteen een optie op nog eens

900.000 ton maar het is volgens Uralkali de vraag of deze order echt doorgang vindt. Daar komt bij dat door het weer in Europa, de VS en China de aan-wending van mest in het voorjaar vertraagd op gang komt. Vanaf april kan dit verbeteren, aldus Uralkali. Wel denkt het dat boe-ren meer besteden aan meststof-fen. Veel akkerbouwers hebben vorig seizoen mooie peelen ont-vangen, al had een deel in het Midwestern last van een misoogst. De omzet van Uralkali steeg in 2012 met 4,6 procent tot 1,6 miljard dollar (1,2 miljard euro). De afzet daalde met 12 procent tot 9,4 miljoen ton.

VANDAAG

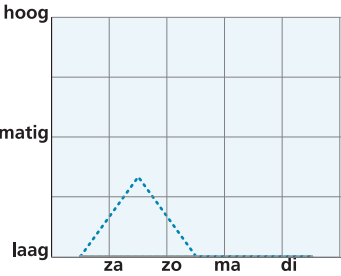

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	6/13	9/20	10/19	8/15	8/15	7/16	8/16
Wind in Bft.	ZW 3	Z 3	Z 3	W 3	ZW 3	ZW 3	W 3
Neerslagkans	70%	40%	30%	35%	60%	50%	65%
Neerslag in mm.	0-1	0-2	0-2	1-4	3-10	1-5	2-5
Verdamping in mm.	1	2	3	2	2	2	2

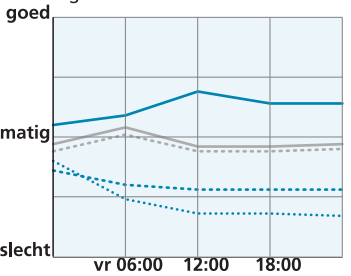
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatie met ziel

Kijk eens naar het tabblad ‘duurzaamheid’ op de websites van beursgenoteerde ondernemingen. DSM verklaart: “Al wat wij doen, moet bijdragen aan een duurzame wereld.” Een mooi geïntegreerde duurzaamheidsstrategie moet leiden tot “meetbare verbetering van de kwaliteit van het leven”. Het Sustainable Living Plan van Unilever beoogt de groei los te koppelen van milieu-impact en de maatschappelijke sociale invloed van de organisatie te vergroten. PepsiCo heeft het met Performance With a Purpose over “een verschil maken in de wereld”. Nestlé vertelt met Creating Shared Value over “meerwaarde creëren voor de samenleving”, waaronder plattelandsontwikkeling.

De foto’s van blije Afrikaanse mensen, blauwe lichten en mooie bossen ontbreken niet. Je kunt bijna niet anders dan warm worden van het verhaal dat elk vertelt over een betere wereld. Het lijkt allemaal eigenlijk te mooi om waar te wezen. Want het gaat nog steeds vooral over chemicaliën, wasmiddelen, cola en chocolade. Met de rendementsgerichte, anonieme investeerders die erboven hangen, verwacht je hier geen mooie verhalen. Maar in sommige gevallen is het echt meer dan ‘window dressing’.

De (agrarische) coöperatie heeft juist intrinsiek een dieper verhaal: samenwerking zit in de genen. Opeenvolgende generaties die geworteld zijn in lokale gemeenschappen, solidariteit, eerlijkheid, vertrouwen, delen, langetermijninvesteringen, werken met levende natuur, gezinsarbeid, de menselijke maat, gezamenlijke besluitvorming, toezicht door gebruikers, ledenbetrokkenheid enzovoort.

Maar kijk dan eens naar de websites. Welk verhaal vertellen ze? Het gaat vooral over goede kwaliteit producten en zaken als voedselveiligheid, ketenmanagement, innovatie, processen, arbeidsvoorwaarden, reductie van milieu-belasting, duurzame energie, dierwelzijnsnormen en landschapsbeheer. Het is indrukwekkend en knap wat de coöperaties technisch voor elkaar krijgen. Maar maakt het ook warm?

Ik ben nog wel benieuwd: waarom of waartoe doen de coöperatie en haar leden dit alles? Wat of waar is de ‘ziel’ van de coöperatie?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

‘Bij wasmiddel en cola verwacht je geen mooie verhalen’

Weer en economie zwakken groei Unilever iets af

Rotterdam – Unilever heeft in het eerste kwartaal stevige groei cijfers neergezet, die wel iets lager lagen dan in de vorige kwartalen. Het was- en levensmiddelenconcern had last van het slechte weer en het zwakke consumentenvertrouwen, maar sprak gisteren bij de presentatie van het tussentijds handelsbericht van een “goed groeimomentum ondanks uitdagende economische omstandigheden en stevige concurrentie”.

De omzet nam met 0,2 procent toe tot 12,2 miljard euro, lager dan analisten gemiddeld hadden verwacht. De onderliggende omzetgroei, exclusief de effecten van overnames en andere variabele kosten, kwam uit op 4,9 procent.

Dat is de zwakste groei in meerdere kwartalen en ook flink onder de verwachting. In de opkomende markten lag de onderliggende omzetgroei boven de 10 procent.

Het hoofdkantoor van Unilever in Rotterdam. Foto ANP

In Europa bleven de prestaties opnieuw flink achter bij die in opkomende landen. De tak Foods, voor een belangrijk deel afhankelijk van de volwassen markten, zag de omzetgroei dan ook dalen. Financieel topman Jean-Marc Huët liet in een toelichting aan AFN weten de komende tijd nog steeds geen verbetering te verwachten in Europa.

ANP

Bayer CropScience groeit wat minder hard

Leverkusen – Bayer CropScience heeft het eerste kwartaal een omzet geboekt van 2,76 miljard euro, een stijging van 5,9 procent ten opzichte van vorig jaar. Bayer CropScience had last van de late start van het seizoen op het Noordelijk Halfrond.

De groei, wat kleiner dan in voorgaande kwartalen, is volgens topman Marijn Dekkers van de Bayer Groep vooral sterk geweest in Noord-Amerika.

De winst voor rente, belastingen en afschrijvingen is 10 procent toegenomen tot 1 miljard. Zowel prijzen als volumes zijn gestegen. Volgens Dekkers profiteert Bayer CropScience van aanhoudend hoge prijzen voor agrarische grondstoffen zoals graan en soja.

De groei van Bayer CropScience

Topman Marijn Dekker van Bayer Cropscience. Foto ANP

ce ligt duidelijk hoger dan bij de farmaceutische tak en compenseert deels verliezen bij de divisie die onder meer materialen maakt voor de auto-industrie. De afdeling die gewasbeschermingsmiddelen maakt zag de omzet toenemen in alle regio’s en met alle productgroepen. De sterkste

groei, 15 procent, was zichtbaar bij zaadbehandelingsproducten. Er zijn steeds meer boeren die gecoat zaad toepassen in mais en soja. Het betreft meestal neonicotinoiden, die mogelijk vanwege de giftigheid voor bijen in bepaalde teelten wordt verboden. De Europese Commissie heeft een verbod voorgesteld.

De zaaigoeddivisie wordt door de onderneming uit Noordrijn-Westfalen als groeibriljant gezien. De bedoeling is dat vanaf 2016 evenveel ontwikkelingsgeld wordt gestoken in de nu nog aanzienlijke kleinere zaaddivisie als in de divisie die bestrijdingsmiddelen maakt. In het afgelopen kwartaal is meer verkocht in Noord-Amerika, Latijns-Amerika en in mindere mate Europa. De verkopen in Azië, toch al de kleinste afzetregio, namen juist af.

Deutsche Bank stelt Kamer gerust

Den Haag – De Tweede Kamer is tevreden met de toezeggingen van de Deutsche Bank over de wijze waarop deze omgaat met ongewenste klanten. Dat bleek gisteren tijdens een debat in de Tweede Kamer. Deutsche Bank heeft duizenden klanten, waaronder veel boeren en ondernemers uit het MKB, te kennen gegeven ze niet langer als klant te willen.

Deutsche Bank gaat lage boeterentes kwijtschelden voor ondernemers die naar een andere bank gaan. In gevallen waar de bank bij kwijtschelden in problemen zou komen, mag de ondernemer blijven tegen marktconforme voorwaarden. Die toezegging heeft minister Jeroen Dijsselbloem gekregen na overleg met de directeur van de bank, Kees Hoving.

Dijsselbloem heeft hierbij niet gesproken over de maximale hoogte van de boeterente die de bank kwijtscheldt. “Ik ga er vanuit dat de bank hier professioneel mee omgaat. Als klanten niet weg kunnen, ga ik ervan uit dat de bank zijn rug recht houdt en op een klantvriendelijke manier de relatie met de klant onderhoudt, onder marktconforme omstandigheden”, zei Dijsselbloem na afloop van het debat. Voor ondernemers met uitbreidingsplannen wordt per geval gekeken naar een oplossing voor een nieuwe lening bij Deutsche Bank of een andere bank.

Dijsselbloem maakte afspraken met Deutsche Bank. Foto ANP

Tijdens het debat gaf Dijsselbloem aan dat hij het een droevige zaak vindt dat er in de Tweede Kamer gesproken moet worden over mismanagement bij een

bank en dat een bank pas besluit het beleid aan te passen na maatschappelijke druk. De Tweede Kamer vindt unaniem dat Deutsche Bank zorgvuldig met zijn klanten moet omgaan. De Kamer is tevreden met de huidige afspraken, maar wil wel een vinger aan de pols houden.

Dijsselbloem roept ondernemers met problemen met Deutsche Bank op dit te melden bij hem of bij LTO Nederland. In juni wordt het beleid van de bank geëvalueerd. Daarnaast gaat de ACM, voorheen de NMA, op verzoek van CDA-Kamerlid Eddy van Hijum onderzoek doen naar overstapdrempels bij financiering voor het midden- en kleinbedrijf.

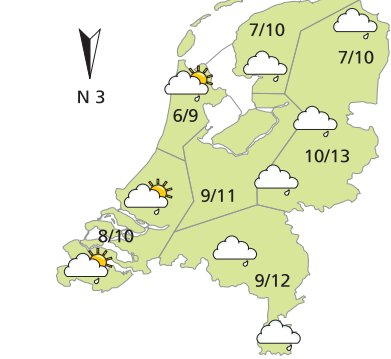
Commercieel ‘steunfonds’

Het feit dat Deutsche Bank liever boeren die bij hun een financiering hebben lopen ziet vertrekken maakt financiële ondernemers creatief. Kredietcoach Agri & Food, een organisatie die boeren ondersteunt bij financieringsaanvragen, heeft een –naar eigen zeggen– steunfonds opgericht om ondernemers die in de knel komen door Deutsche Bank, financieel te ondersteunen.

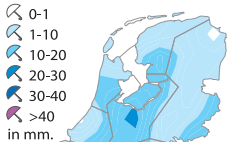
In de praktijk gaat het om een korting voor agrarisch ondernemers die op zoek moeten of willen naar een andere financier. Volgens een van de initiatiefnemers, Peter Houtsma, van de in Deventer gevestigde Kredietcoach krijgen ondernemers 20 procent subsidie op hun financieringsaanvraag wanneer zij daarvoor zijn organisatie inschakelen.

Houtsma: “Het gaat om bedragen van 100 tot maximaal 500 euro die wij subsidiëren. Kredietcoach Agri & Food wil maximaal 250 aanvragen onder deze condities in behandeling nemen. Houtsma: “Dat is vooral een kwestie van capaciteit, maar ik geef toe een wel enigszins budgetge-stuurd.

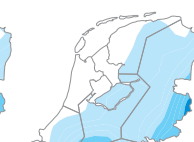
VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

weeronline.nl Altijd jouw weer

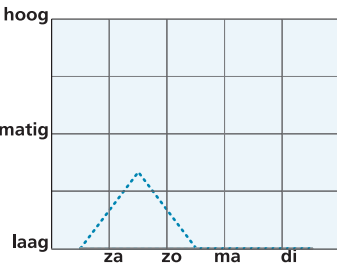
WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	4/10	2/13	3/15	4/15	4/15	7/16	6/16
Wind in Bft.	N 3	NO 2	ZW 3	N 3	NO 3	Z 4	ZW 3
Neerslagkans	55%	25%	15%	15%	60%	60%	50%
Neerslag in mm.	0-2	<0.5	0	0	1-3	1-4	0-2
Verdamping in mm.	2	3	3	3	2	2	2

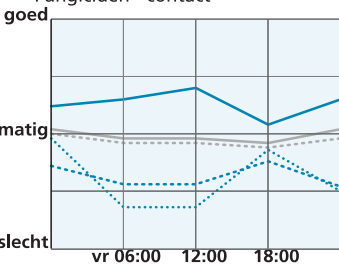
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblief

Een coöperatieve varkenssector

Zoals het met Vion gaat de laatste maanden, ben je niet blij als varkenshouder. Het imperium brokkelt af. Misschien was het allemaal ook te mooi om waar te wezen.

Ik herinner me de fascinatie toen ik ergens in 1994 hoorde dat de voorzitters en directeuren van Coveco en Encebe bij elkaar zaten om een fusie te bespreken. Met als geheim wapen twee broers van een zeldzaam succesvol familiebedrijf, Guus en Paul Helmer, die de nieuwe onderneming zouden leiden. De situatie in de varkenshouderij was bar en boos. Dieren gingen mas-saal levend de grens over. Leden van Coveco hadden moeten bijstorten maar de miljoenen bleven weke-lijks verdampen.

In 1995 was de belofte van Dumeco daar. Met een onmogelijke aandeelhouderstructuur. Naast de nieu-we coöperatie waren er de geldschieters in de twee eerdere ondernemingen met elk een eigen belang: enerzijds Cebeco Handelsraad, ABCTA en verzekeraar Avero en anderzijds Cehave Landbouwbelang en de ZLTO. En natuurlijk de broeders GuPa, wier belang de coöperatie overnam toen de twee broers na vijf jaar uit-stapten. Het aandeel van 24 procent bleek onvoldoende voor een krachtige boerenvuist. De onderneming had het moeilijk maar de externe aandeelhouders hadden thuis problemen genoeg.

Totdat de ZLTO besloot in te grijpen middels haar sterkste troef: Sobel. Met spectaculaire overnames van Moksel, Nordfleisch en Dumeco creëerde men een nieuwe belofte: Vion. Coöperatieleden lieten zich uitkopen en er ontstond, ver verstopt onder ZLTO, een hybride organisatie: uiteindelijk in boeren-eigendom maar met een soort aristocratisch, boer-ge-inspireerd bestuur. ‘Boergenoteerd’ noemde men het.

De rust keerde enkele jaren terug in de sector. Na de gewaagde overname van het Schotse, verlieslaten-de Grampian in 2008 bleek men de boel onvoldoende op orde te hebben. Reorganisaties en ontslagen volgden en nu spreekt men zelfs over verkoop van Vion Ingredients, de opvolger van Sobel. Heeft wat over-blijft -en daarmee de sector- toekomst? Laten var-kenshouders vanaf de zijlijn voltrekken wat zal ge-beuren? Of slaat men toch nog één keer de handen ineen voor een echt coöperatieve sector?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Duynie neemt Beuker Vochtrijke Diervoeders over

Alphen aan den Rijn – Diervoeder-producenten Duynie Holding neemt Beuker Vochtrijke Dier-voeders over. De overname moet Duynie, onderdeel van Royal Cosun, helpen internationaal te groeien. Na groen licht van de mededingingsautoriteiten in Ne-derland en Duitsland wordt over-name naar verwachting in het derde kwartaal van 2013 definitief. De overnameprijs is niet door de partijen bekendgemaakt.

Beuker Vochtrijke Diervoeders is onderdeel van Brokking Hol-ding BV, tevens eigenaar van meststoffenbedrijf Triferto en Feedvalid. De nieuwe onderne-ming gaat in Nederland voor het veevoerstuk verder onder de naam Duynie Beuker en wat be-treft het inkoopbedrijf voor grondstoffen als Soltens Beuker. De naam Beuker wordt niet ge-schrapt omdat het volgens de on-

dernemingen een merk is waar-mee klanten binding voelen.

Het in 1968 opgerichte Duynie Holding wordt geleid vanuit Al-phen aan den Rijn, terwijl Beuker vanuit Doetinchem opereert. Duynie Holding telde vorig jaar 160 medewerkers en realiseerde een omzet van 140 miljoen euro. De veevoeronderneming handelt in droge en vochtrijke voeders, maar levert ook bijproducten aan bijvoorbeeld biovergister in Din-teloord. De onderneming zegt jaarlijks ruim 2 miljoen ton bij-product ‘tot meerwaarde’ te bren-gen.

De omzet van Beuker Vochtrij-ke Diervoeders is niet bekendge-maakt, maar de onderneming, opgericht in 1965, telde eind 2011 45 medewerkers en zes kantoren in binnen- en buitenland. De afzet van vochtrijke voeders is de laat-ste jaren groeiende.

Het imperium van Vion brokkelt de laatste maanden af

Braziliaanse diplomaat aan hoofd van WTO

Genève – De Braziliaanse carrière-diplomaat Roberto Azevedo volgt vanaf september Pascal Lamy op als directeur-generaal van de We-reldhandelsorganisatie WTO.

Azevedo zegt dat zijn kennis van het moeilijke landbouwdos-sier een wereldhandelsverdrag dichterbij brengt. Ook belooft Azevedo versnelling van de dis-puutprocedures en gelooft hij dat in december een beperkte vrij-handelsdeal mogelijk is tijdens een ministeriële conferentie van de WTO op Bali.

Azevedo won de eindstrijd om de functie van de Mexicaan Her-minio Blanco, die door steun van-uit vooral Azië, de Verenigde Sta-ten en de Europese Unie lang fa-voriet leek. De WTO telt echter 159 leden wiens stemmen gelijk tellen, en Azevedo genoot brede steun bij ontwikkelingslanden en opkomende economieën in Zuid-Amerika. Azevedo is de eerste Zuid-Amerikaan die de in 1995 opgerichte organisatie gaat lei-den.

Waar de EU en VS vaak kritisch zijn op Braziliaanse handelspoli-tiek, wordt ze in deze kringen ge-roemd vanwege het tonen van vasthoudendheid tegenover de

De Braziliaanse diplomaat Roberto Azevedo Foto ANP

’oude’ grootmachten. Hoewel de functie van directeur-generaal neutraliteit vereist, wordt de keu-ze van Azevedo wel geïnterpre-teerd als een teken. Azevedo heeft meermalen aangegeven dat de zogeheten Doha Ronde ingestoken was op meer opening van markten voor ontwikkelingslan-den.

Rijke landen hebben tijdens de alweer twaalf jaar geleden gestar-te onderhandelingsronde aange-

geven dat de wereld fundamen-teel veranderd is en sommige lan-den die zichzelf als ontwikke-lingsland bestempelen, zoals China, daarom ook concessies moeten doen. Concreet moet Azevedo een deal op Bali voorbe-reiden op drie fronten: het terug-dringen van bureaucratie, de wij-ze waarop tarieflijnen worden ge-administreerd en het recht voed-selvoorraden aan te leggen om de voedselzekerheid te garanderen.

Supermarktketen Delhaize houdt stand in België en VS

Brussel – De Belgische detailhan-delsgroep Delhaize heeft over het eerste kwartaal een omzetgroei geboekt van bijna 4 procent. De onderliggende brutowinst daar-over ging echter met ruim 13 pro-cent omhoog. Dat is vooral te dan-ken aan de Belgische thuismarkt en de Verenigde Staten die de te-genvallers in Oost-Europa ruimschoots konden opvangen. De goede berichten werden woens-dag op de beurs van Brussel be-loond met een koerswinst van bij-na drie procent.

Delhaize is in Europa het detail-handelsbedrijf dat het dichtst in de buurt komt van Ahold. Hoewel de Nederlandse concurrent – te-genwoordig ook op de Belgische markt – wat omzet betreft vorig jaar nog zo'n 10 miljard euro gro-ter was, halen beide bedrijven tweederde van die verkopen van de Amerikaanse markt. Verder draaien ze ook een vergelijkbare marge: bij Delhaize van 3,9 pro-

België blijft de thuismarkt voor Delhaize. Foto ANP

cent, bij Ahold van 4,3 procent. Opvallend is wel dat Ahold die hogere omzet draait met veel min-der personeel, eind vorig jaar 93.000 tegen 158.000 bij de Bel-gische onderneming.

België blijft, in de eigen woorden van de groep, de historische thuismarkt voor Delhaize. Het be-drijf beschikt daar over 940 filia-len in verschillende formaten, van kleine stadswinkels tot flinke supermarkten aan de stadsrand.

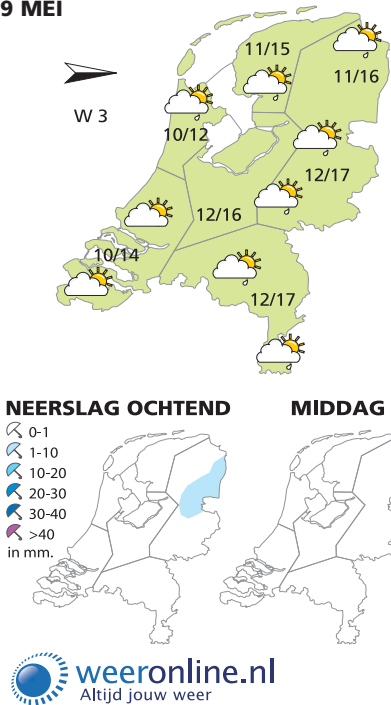
Wilmar verdient weer met verwerking soja

Singapore – Wilmar International heeft het eerste kwartaal een net-towinst geboekt 315,4 miljoen dol-lar, 23 procent meer dan een jaar eerder. Het bedrijf profiteerde van herstellende marges bij de verwerking van soja maar ver-diende minder met palmolie. De omzet daalde 2,6 procent tot 10,2 miljard dollar (7,8 miljard euro).

Wilmar is wereldmarktleider in de handel en verwerking van palmolie. De winst van de palm-olieplantages daalde echter met 27 procent ten opzichte van een jaar eerder, tot 72,1 miljoen dollar (55 miljoen euro). De onderne-ming uit Singapore verwacht dat marges met palmolie door over-productie dun blijven in 2013. Af-nemers van palmolie zijn voor een groot deel multinationals zo-als Unilever.

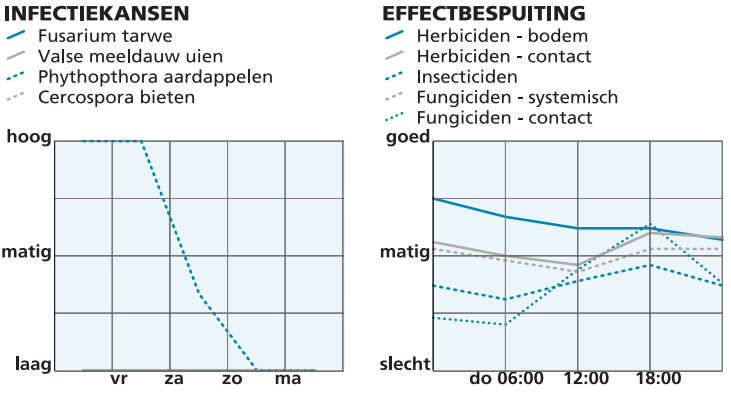
Wilmar boekte een jaar geleden nog een verlies met soja, nu is er weer mee verdiend.

9 MEI

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	VR	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO
Tmin/Tmax	9/15	9/15	7/13	6/15	6/16	7/18	8/19
Wind in bft.	ZW 4	ZW 4	W 4	W 3	ZW 3	Z 3	Z 3
Neerslagkans	65%	75%	80%	70%	50%	65%	50%
Neerslag in mm.	1-4	4-10	2-6	3-9	2-6	2-6	1-4
Verdamping in mm.	2	2	2	2	2	3	2

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperaties: groot en 'great'?

Mijn vorige column ging over de teloorgang van de coöperatie in de varkenshouderij. Als je op Boerderij.nl het twintigtal reacties bekijkt, wordt een aantal 'rake klappen' uitgedeeld. Voor alle grote coöperaties goed om over na te denken.

Het grootste bezwaarpunt lijkt te liggen bij de schaalvergroting. Daardoor groeit het de boeren uit de handen. Wees eerlijk: vanaf de Dumeco-fusie in 1995 was het feitelijk al einde-oefening coöperatie. Denk niet dat je met een belang van minder dan 25 procent iets te vertellen hebt. Ook niet als de mede-eigenaren 'bevriende' organisaties, zelfs coöperaties, zijn. Dat wroet in een conflict waar ik al jaren omheen loop: hoe kun je intern coöperatie zijn en extern competitie nastreven? Dat lijkt een schizofrenie. Wat ben je nou echt?

Terug naar Vion en Dumeco. Je kunt wel zeggen dat Vion onder de ZLTO hing, maar varkenshouders hadden geen enkele zeggenschap. Ze hadden als geen financiële prikkels als mede-eigenaren om trouw te leveren. Geen winstuitkering. Vion, wat dat betreft, is helemaal nooit een coöperatie geweest. Maar dat zie ik niemand zeggen.

Punt blijft: zoals Vion door enorme schaalvergroting de boeren uit de handen groeide, zo kan dat voor alle coöperaties gelden. Zo ging het met Cebeco. Zo is het met ForFarmers gelopen, kunnen we inmiddels concluderen. Maar zo moet het niet per definitie zijn. Ook al hoor je over FrieslandCampina en Agrifirm mensen ook haastig tot dezelfde conclusie komen. En kijk anders ook eens naar Cosun.

Een andere frequente reactie betreft de verantwoordelijkheid van de topbestuurders en hoofddirecteuren. De illusie dat als je leiding geeft aan iets groots, je een hoger soort mens bent geworden die geen fouten meer maakt. Wat natuurlijk onzin is. Schaalvergroting maakt je onherroepelijk vatbaarder voor blindheid. Wel pijnlijk dat je dan als sector inmiddels al je eieren in één mandje hebt. Je kunt het je eigenlijk niet permitteren bestuur en toezicht aan derden toe te vertrouwen.

Groot en 'great' is niet altijd hetzelfde.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Door schaalvergroting groeit het boeren uit de handen

Maggi, onderdeel van voedingsconcern Nestlé, is zesde op de wereldwijde merkenranglijst. Foto Jan Willem Schouten

Oudjes doen het nog goed op de wereldwijde merkenlijst

ACHTERGROND

DOOR RUUD PEJS

Maggi, dat in 1947 samen met Nestlé aan de basis stond van wat onder die laatste naam is uitgegroeid tot het grootste voedingsbedrijf ter wereld, staat zesde op de wereldranglijst van merken in de supermarkt. Die ranglijst is opgesteld door het bekende marktonderzoeksbureau KantarWorldpanel. Dit op basis van gegevens uit de 32 grootste landen - bijna tweederde van de wereldbevolking - over bereik en aankoopfrequentie van de grote merkproducten. Bovenaan staat, zoals al jaren, Coca-Cola dat eveneens net zijn 125e verjaardag vierde. Coca-Cola is in de haast Eurovisie-achtige telling van het bureau 5,2 miljard keer gekozen. Daarna komt Colgate tandpasta gevolgd door Nescafé dat ook van Nestlé is. Coca's grootste concurrent Pepsi is vierde, gevolgd door Lifebuoy, een zeep van het Nederlands/Britse Unilever die vooral in opkomende landen met een grote bevolking wordt verkocht. Na Maggi, dat tegenwoordig een breed gamma producten voert en zijn hoge notering onder meer dankt aan

Het staat bijna overal op tafel of in ieder geval in het keukenkastje, het nederige flesje Maggi. Dat inmiddels meer dan 125 jaar oude flesje 'voor in de soep' draagt er - naast de andere producten van de Zwitserse fabrikant - toe bij dat Maggi één van de meest bekende merken van de wereld is.

haar populaire noodles in Azië, komen Pantene shampoo en weer twee voedingsproducten, Knorr van de soepen en de sausjes en Lays chips dat overigens ook weer tot het Pepsico-concern behoort. De top tien wordt afgesloten door Dove, een andere zeep van Unilever. Alle plaatsen in de top tien zijn daarmee - niet verrassend - voor wereldwijd opererende conglomeraten.

'Positie fabrikanten merkproducten wel verder uitgehold'

KantarWorldpanel geeft in het rapport ook de lijsten van de 32 onderzochte landen weer. Die 'rankings' geven een aardig beeld van nationale gewoonten. Zo wordt de Franse lijst aangevoerd door de desserts van Danone en Nestlé, wat niemand die de grote hoeveelheid toetjes in Franse su-

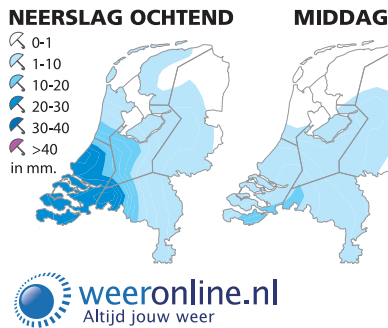
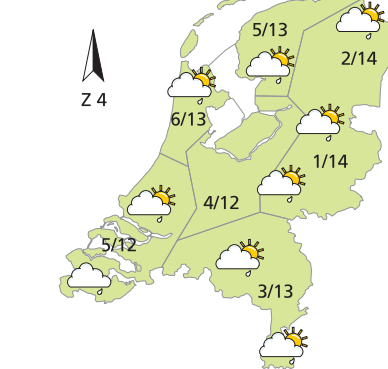
permarkten ziet zal verbazen. In Groot-Brittannië is de eerste plaats voor een fenomeen dat in ons land niet bekend is: een merk brood. Dat is dan Warburtons, een bakkerij die bijna net zo oud is als Maggi en Coke en onder de Britse merkbroden verreweg het grootste marktaandeel heeft. KantarWorldpanel waarschuwt de fabrikanten van merkproducten dat hun positie in de Westerse wereld door de crisis steeds verder wordt uitgehold. "De consument is meer gericht op het verminderen van de schulden en op sparen. Ze letten veel meer op prijs en waar-voor-je-geld. Deze trends, in combinatie met een vergrijzende bevolking, kleinere gezinnen en toenemende ethnische diversiteit leiden tot veranderingen in het koopgedrag en in de afmeting van de verpakkingen. De grote merken moeten daarom niet alleen de bedreiging van andere concurrenten, maar ook van de eigen merken van de winkelketens managen."

Omzet en winst landbouw liepen begin 2013 fors terug

Den Haag - Op de bouw en horeca na was de winstdaling in de landbouw in het eerste kwartaal van 2013 het sterkst. De omzet daalde in het eerste kwartaal van 2013 met circa 20 procent en de winst met circa 35 procent. Dat blijkt uit de driemaandelijke Conjuncturenenquête Nederland (Coen) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het aantal niet-financiële bedrijven dat de winstgevendheid zag verslechteren, is in het eerste kwartaal van 2013 opnieuw toegenomen. De winst staat in vrijwel alle sectoren onder druk, vooral in de bouw, horeca, landbouw en detailhandel. Ook de omzet en werkgelegenheid gaan het hardst achteruit in deze sectoren, als gevolg van de crisis. De enige sector waarin de winstgevendheid in de eerste drie maanden verbeterde was de delf-

stoffenwinning. Ook de omzet en de werkgelegenheid namen in deze sector toe. Het koude weer in het eerste kwartaal zorgde voor een hogere gasproductie. De landbouw zag in het eerste kwartaal de grootste winstdaling sinds medio 2009. In de afgelopen jaren liep de winst nagenoeg onafgebroken terug. Sinds de start van de Coen-enquête in 2008 is het aantal ondernemers met een verslechterde winstgevendheid nagenoeg elke meting groter dan de groep met een verbetering. In het eerste kwartaal van dit jaar zag slechts 8 procent van de bedrijven de winstgevendheid verbeteren, terwijl ruim 38 procent een verslechterende rapporteerde. Bij de rest van de bedrijven - ruim de helft - bleef het bedrijfsresultaat ongeveer gelijk aan dat in het vierde kwartaal van 2012.

VANDAAG

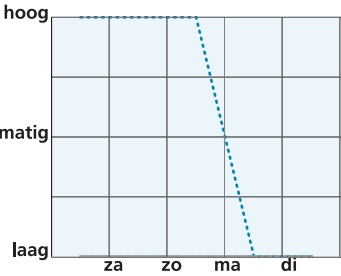

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	3/14	8/13	7/16	10/15	8/16	8/16	7/16
Wind in Bft.	N 3	NW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3	ZW 3	W 3
Neerslagkans	75%	85%	80%	85%	80%	80%	75%
Neerslag in mm.	1-3	9-24	3-8	6-15	6-17	5-14	3-9
Verdamping in mm.	2	2	2	2	2	2	2

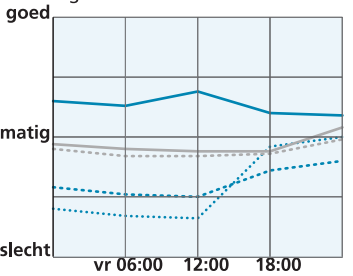
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatief afscheid nemen

Vorig weekend nam ik met onze drie weken nieuwe, vier jaar oude pony co-operatief afscheid van twee kootjes van mijn linker middelvinger. Ik maakte een knoop in het touw om de boomtak, zij trok. Deed nauwelijks pijn. De plastisch chirurg hoefde later op de avond nog slechts een laatste peesje door te knippen. Reconstructie zou leiden tot een gevoelloze vinger. Afscheid nemen was beter. Een ongeluk. Ik ben dankbaar voor de 43 jaar dat de vinger me dienstbaar was en blij met de functionaliteit die ik overhoud. Life goes on.

De vergelijking gaat niet volledig op, maar ook binnen coöperaties moet je, soms na een ongeluk, afscheid kunnen nemen. Hoe doe je dat op een coöperatieve manier?

Ik zeg wel eens: een BV richt je op met oog op de wijze waarop je afscheid wilt nemen. Hoe je dan de poet verdeelt. Een coöperatie richt je om een andere reden op: voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteit. Leden komen en gaan, maar de coöperatie gaat door. Zo komen en gaan ook de bestuursleden en directie en personeel. Niemand is onmisbaar. De afgelopen maanden werd het vertrek bekend gemaakt van o.a. Tillman bij Vion, Roelofs bij Den Ham, Ruumpol bij ForFarmers, Oosterveld bij DOC Kaas, en Hughes bij FloraHolland. Om uiteenlopende redenen, inclusief pensionering. Mannen die veel beteken(d)en voor hun organisaties.

Het is een kunst om op een goede manier afscheid te nemen van elkaar, vooral als er soms ook iets mis is gegaan – en niets gaat altijd vlekkeloos. Kun je (alleen) de waardering voor wat goed ging laten voortbestaan? Je helpt er immers niemand mee wrok of spijt te koesteren. Jezelf niet, de ander niet en de positieve energie waarmee de coöperatie wil doorgaan al helemaal niet. Soms doet het even pijn. Soms kost het wat. Als reconstrueren van een beschadigde verbinding zou eindigen in gevoelloosheid, is afscheid nemen beter. Op een goede manier. Plastische chirurgie in de coöperatie.

Het is een kunst op een goede manier afscheid te nemen

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

ING: supermarktomzet blijft komende tijd groeien

Amsterdam – De supermarktomzet groeit in 2013 met 2,8 procent en in 2014 met 2 procent. Dat schrijft het ING Economisch Bureau in de Sectorvisie Supermarkten. Volgens de rapporteurs blijft het volume van verkopen in de supermarkt op peil, maar verliest de supermarkt toch haar positie als dominant aankoopkanaal voor boodschappen.

In het eerste kwartaal is de supermarktomzet met 3,9 procent gegroeid, aldus cijfers van het CBS. De gemiddelde weekomzet kwam daarmee uit op ruim 640 miljoen euro, tegenover 618 miljoen euro in 2012. Groei van de supermarktomzet is vooral gevolg van hogere prijzen voor bijvoorbeeld groenten en fruit, die de tweede helft van het jaar afvlakken.

Hoewel het verkoopvolume stabiel is, leidt een koopkrachtdaling

tot een verschuiving van de consumptie. Zo vervangen consumenten energiedranken en frisdrank voor siroop en limonade, terwijl de afzet van broodbeleg en diepvriesmaaltijden eveneens toeneemt. Supermarkten en producenten kunnen hierop inspelen.

Supermarkten moeten tevens wat ING betreft investeren in kennis en kwaliteit van personeel. De supermarkt krijgt toenemend concurrentie van thuisbezorgdiensten, winkels met ‘etnisch’ eten en afhaalpunten.

Supermarkten moeten tevens de betrouwbaarheid van merken en producten beter borgen. Ophef rondom salmonella in zalm, paardenvlees dat als rundvlees wordt verkocht en de beschikbaarheid van babyvoeding hebben aangetoond dat er flinke reputatierisico's bestaan.

Voedselprijzen in mei vrijwel onveranderd

Rome – Voedselprijzen lagen in mei gemiddeld een fractie lager dan in april. De voedselprijsindex van de Wereldvoedselorganisatie FAO noteerde 215,2 punten, tegen 215,8 punten een maand eerder.

De kleine daling komt op het conto van dalende prijzen voor suiker en zuivel, die een kleine stijging van de graanprijs ruimschoots compenseerde.

De FAO constateert dat het gemiddelde prijsniveau van voedsel nu 10 procent lager ligt dan de piek die in februari 2011 is neergezet, en die bij de FAO en non-gouvernementele organisaties leidde tot zorgen over toenemende honger in met name Afrika.

De graanprijsindex steeg ten opzichte van april met 1,9 procent en ligt nu 7,8 procent hoger dan in

de corresponderende maand een jaar eerder. De maisprijs is snel herstellende wat vooral gevolg lijkt van vertraagd inzaaien van het Amerikaanse maisareaal en een export exportvolume.

De zuivelprijsindex daalde 3,5 procent ten opzichte van het buitengewoon hoge niveau van april. De sterkste prijsval, van 12,2 procent, was zichtbaar bij magere melkpoeder en boter (6,8 procent). De prijs van vollemelkpoeder daalde 6 procent terwijl de gemiddelde prijs van cheddar-kaas juist licht is toegenomen. Europa voert volop melkpoeder uit naar met name Aziatische bestemmingen als China en Vietnam.

De suikerprijsindex daalde 1 procent vanwege goede oogstcondities in Brazilië, 's werelds grootste producent en exporteur van suiker. Hoewel Brazilië circa de

De prijs van suiker is wereldwijd gedaald. Foto ANP

helft van de geoogste suikerriet verwerkt in bio-ethanol stijgt het aanbod voor de export toch, aldus het VN-agentschap, terwijl de importvraag juist afnam.

De prijs voor oliezaden en vlees bleef gemiddeld stabiel. In de categorie vlees was wel een stijging zichtbaar van de prijs voor kippenvlees.

Brazilië wil 12 miljard voor havens

Brasilia – De Braziliaanse president Dilma Rousseff heeft een wet getekend voor het verbeteren van havens en aantrekken van 12 miljard dollar privaat geld voor infrastructuur. De wet moet Brazilië helpen haar positie als landbouwexporteur te handhaven en uit te bouwen. Met name dit jaar heeft Brazilië veel problemen grote oogsten van graan en soja snel

en efficiënt naar exporthavens te brengen.

Op dit moment zijn de havens en spoorwegen zelf vaak nog onder controle van de overheid, maar de wet stelt een deel open voor investeringen met privaat geld. Brazilië geldt als wereldwijd grootste exporteur van soja en is sinds de droogte de Amerikaanse productie van mais decimeerde in

2012 ook een grote maisexporteur. Het land concurreert op de wereldmarkt onder meer met buurland Argentinië, dat door de beschikbaarheid van waterwegen veel goedkoper producten naar haar belangrijke exporthaven Rosario kan brengen. In Brazilië worden producten vaak duizenden kilometers over slechte wegen vervoerd.

NVR: bescherming reguliere pachter moet blijven

Wageningen – Bescherming van de reguliere pachter moet blijven bestaan. Daar mag niet aan getornd worden, aldus het advies van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Rentmeesters (NVR), die de belangen behartigt van pachters én verpachters.

Met het advies neemt de NVR een voorschot op de onlangs door staatssecretaris Sharon Dijksma van Economische Zaken aangekondigde evaluatie van de pacht-systematiek.

Bij reguliere pacht is de pachter nu beschermd door onder andere continuatierecht (automatische verlenging pachtovereenkomst) en voorkeursrecht (pachter heeft recht op eerste koop, tenzij ‘veilige’ verpachter grond koopt). De NVR wil deze bescher-

ming van de pachter in stand houden.

Naast bescherming van de reguliere pachters wil de NVR dat bij geliberaliseerde pacht - pachters en verpachters bepalen zelf pachtprijs en duur overeenkomst – er (nog) meer vrijheid komt, zoals bij (ver)huur bedrijfsruimten en invoering van een onbeperkte termijn voor geliberaliseerde pacht zonder prijstoetsing. Nu moeten alle geliberaliseerde pachtcontracten langer dan zes jaar getoetst worden op de pachtprijs, conform het Pacht-prijzenbesluit.

De vereniging van rentmeesters wil ook dat de pachtprijs nooit meer mag bedragen dan 2 procent van de vrije verkeerswaarde.

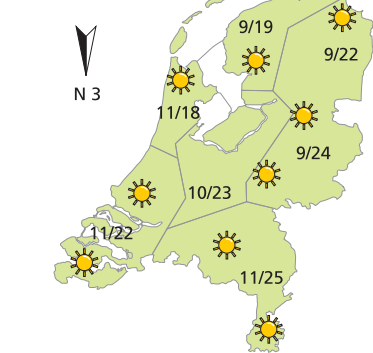
Mitsubishi koopt mega-bedrijf in Brazilië

Tokio – Mitsubishi neemt een controlerend belang van 60 procent in mega-akkerbouwbedrijf Los Grobo Ceagro in Brazilië. Het Japanse conglomeraat bezat reeds 20 procent van de aandelen maar wil de aanvoer van mais en soja naar Azië zekerstellen. Het bedrijf betaalt volgens de Japanse zakenkrant Nikkei 50 miljard yen (384 miljoen euro).

Los Grobo Ceagro verhandelt jaarlijks circa 1 miljoen ton graan en een kleinere hoeveelheid soja en kunstmest.

Op dit moment verhandelt de Braziliaanse handelsdivisie van Mitsubishi 2 miljoen graan per jaar. Mitsubishi wil toewerken naar een jaarlijks volume van 20 miljoen ton.

VANDAAG

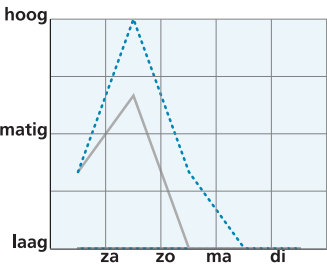
weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	9/21	8/21	8/19	8/20	10/22	12/23	14/23
Wind in Bft.	NO 3	N 3	N 3	N 2	Z 3	Z 3	Z 3
Neerslagkans	10%	35%	50%	30%	45%	45%	60%
Neerslag in mm.	0	0-2	<0.5	0-1	0-2	0-2	1-3
Verdamping in mm.	4	4	3	3	4	3	4

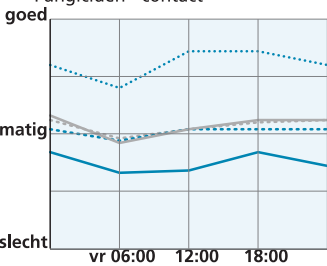
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Klagen over ledenzeggenschap

Je hoort vaak de klacht dat je als lid binnen de coöperatie niks meer te vertellen hebt. Is dat terecht? Een mooi actueel voorbeeld: FloraHolland. Bij FloraHolland stemde men onlangs over een nieuwe bestuursstructuur. Het tuindersbestuur wilde de bestuurlijke verantwoordelijkheid overdragen aan de directie en fuseren met de toezichthouder. Als formalisering van de huidige praktijk. Even slikken dat je bestuur niet meer bestuurd, maar so be it. Misschien kan iemand die 24 uur per dag, 365 dagen per jaar bezig is en je daarnaar betaalt beter een complexe en internationale coöperatie besturen. Die dit bovendien graag doet, want het levert meer bewegingsvrijheid en status op. Vaak dringen externe commissarissen ook aan: die doen graag rechtstreeks zaken met de directie. Een ledenbestuur is dan lastig. FloraHolland is bijzonder, want men werkt er zonder ledenraad. Alle 4.672 leden, inclusief die in het buitenland, mogen stemmen. Op de grote dag zaten 333 leden in de zaal: 5,5 procent van het totaal. Aan post- of internetstemmen doet men nog niet. Dat moet lastig zijn voor de 600+ buitenlanders, maar ook bij mooi weer of voetbal. Samen was men goed voor 15,3 procent van alle ledenstemmen. Dat kan, want men stemt naar rato van omzet tot wel 100 stemmen en je mag de stem van één ander lid meenemen. 71 procent van de stemmen was vóór. De statuten vroegen om tweederde en dus: aangenomen. Een paar procent van de leden besloot dus over dit ‘hot’ issue—er was tegenstand in de voorfase. Zou hier het coöperatiebestuur niet mogen klagen over ledenzeggenschap? Die noemt de opkomst echter “hoog” en toont zich “blij met deze uitkomst”. Detail: de directeur, om wie het allemaal draaide, kondigde vier dagen voor de stemming zijn vertrek aan. De Nationale Spoorwegen lonkten meer. Gelukkig verandert er maar aan één zijde van de tafel iets. Voor de bestuursvoorzitter, al ruim 20 jaar bestuurlijk actief, staat de jarenteller inmiddels weer op nul. Hij kan theoretisch weer vier termijnen van drie jaar mee. Wie klaagt er over ledenzeggenschap?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

De directeur kondigde vier dagen voor de stemming zijn vertrek aan

Brusselse lobby Braziliaanse boerenorganisatie CNA

Brussel – De belangrijkste Braziliaanse boerenorganisatie CNA heeft een lobbykantoor geopend in Brussel onder de naam Espaço Agro Brasil. Een nieuwe, sterke lobby moet de belangen van het land als grote exporteur van onder meer soja, koffie, suiker, sinaasappelsap, kippenvlees en rundvlees verdedigen. De organisatie wil ook de markt openbreken voor pluimveevlees en transgene gewassen. Het kantoor is niet alleen bedoeld voor de Brusselse lobby, maar ook om de lobby richting andere markten waar de Braziliaanse landbouw beperkte toegang krijgt, zoals de VS en Japan, te helpen. Hoewel Brazilië de EU herhaaldelijk heeft beschuldigd van protectionisme is de EU niettemin een belangrijke agrarische handelspartner. In de afgelopen 10 jaar kocht de EU gemiddeld

steeds bijna een kwart van alle Braziliaanse agrarische exporten. Brazilië voert de laatste jaren echter steeds meer uit naar onder meer China en Rusland. Internationaal georiënteerde vleesconcerns JBS, Brasil Foods en Marfrig klagen over beperkte markttoegang tot de EU. De voorzitter van CNA, Katia Abreu, stelde onlangs dat Europese restricties op de import van Braziliaans pluimveevlees alleen het land al zeker 300 miljoen euro aan inkomsten kost. Boerenorganisaties in de EU stellen dat Brazilië dierziekten onvoldoende onder controle heeft, de traceerbaarheid van productie niet goed is en dierenwelzijn minder is geborgd. Daarom zijn ze tegen onderhandelingen tussen de EU en Mercosur, waar toe ook Brazilië behoort.

Rabobank: meer centrale aansturing lokale banken

Utrecht – Het hoofdkantoor van Rabobank trekt meer macht naar zich toe ten koste van de lokale Rabobanken. Verschillen in kredietverlening tussen filialen worden door de coöperatie zo goed als opgeheven.

Het zijn consequenties van Visie 2016, het strategisch plan waarin bestuursvoorzitter Piet Moerland een sterke hand had. Moerland legde de Visie 2016 neer in een interview met het Financieel Dagblad. Het strategisch plan lijkt aan te sluiten op kritiek die ondernemer bedrijfskunde Pieter Klaas Jagersma eerder uitte. “De omvang van Rabobank staat het productief functioneren van het coöperatieve model in de weg omdat het Rabobank-bestuur te zeer afhankelijk is van te veel belangrijke leden”, schreef Jagersma in een

opinie. Moerland erkent zich de kritiek te hebben aangetrokken. Nu kiest de grootste kredietverlener van de landbouw voor meer uniformiteit, zij het binnen de coöperatie, ook omdat lokale banken hun klantdossiers volgens De Nederlandsche Bank vaak niet op orde hadden. Het aantal Rabobanken zal afnemen, volgens Moerland van 135 naar 100. Hierdoor ontstaat het risico dat de binding van klanten met Rabobank minder sterk wordt. Waar in het verleden nog wel een zekere soepelheid kon worden opgeroepen bij lokale accountmanagers, zijn deze nu meer gebonden aan marsorders die vanuit het hoofdkwartier in Utrecht worden uitgevaardigd. Volgens Rabobank toont de financiële crisis aan dat scherper koersen nodig is. Moerland zinspeelde kort geleden in de kant-

Bestuursvoorzitter Piet Moerland van Rabobank. Foto ANP

lijn op meer centrale aansturing, maar benadrukte daarbij dat goede investeringsvoorstellen niet werden en worden afgewezen. De Rabobank Groep richt zich in de toekomst nog op twee pijlers: de Nederlandse particuliere en zakelijke markt en de agribusiness internationaal. De leasemaatschappij De Lage Landen wordt in elk geval gehandhaafd.

Onderzoekers: biobrandstoffen spelen bijna geen rol bij hoge voedselprijzen

ACHTERGROND

Biobrandstoffen spelen bijna geen rol bij de hoge voedselprijzen. Dat stellen onderzoekers van de Universiteit Giessen en Universiteit Leuven. Professor Michael Schmitz van de Universiteit Giessen in Duitsland stelt op basis van zijn onderzoek dat traditionele factoren een beslissende rol spelen bij de ups en downs van voedselprijzen. In de periode van 2005 tot en met 2012 kunnen volgens Schmitz vrijwel alle grote schommelingen worden verklaard. In sommige ontwikkelingslanden wordt geprofiteerd van exportkanalen die ontstaan door de groeiende vraag naar biobrandstoffen, aldus Schmitz. Zo voeren Afrikaanse landen biodiesel op basis van de giftige struikgewas jatropha uit. Ontwikkelingslanden hoeven bovendien vaak door bijmengen van biobrandstoffen minder aardolie te importeren. Schmitz gaat nog verder door te stellen dat prijschommelingen een minimaal effect hebben op regio's waar mensen geregeld geconfronteerd worden met voedselte-

Hoge en beweeglijke voedselprijzen zijn gevolg van de oliemarkt, weersextremen, wisselkoersen en het plotseling opwerpen van handelsbelemmeringen. Biobrandstoffen spelen bijna geen rol.

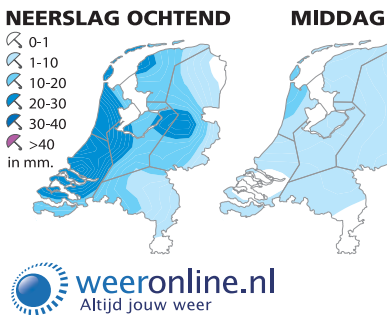
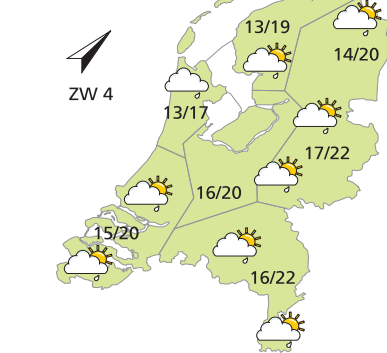
korten. Het zijn immers doorgaans gebieden die niet zijn aangesloten op de wereldmarkt. De landbouweconoom stelt dat honger vooral gevolg is van corruptie, burgeroorlogen, slecht bestuur en weersextremen. Pekka Pesonen, de Finse secretaris-generaal van de samenwer-

kende koepelorganisaties voor boeren en coöperaties, Copa-Cogeca, stelt in een reactie dat het “voedsel versus brandstof debat op een helemaal verkeerde manier wordt gevoerd.” Biobrandstoffenproductie leidt tot eiwitrijke bijproducten die waardevol zijn voor de veevoerindustrie. Copa-Cogeca betaalde en presenteerde het onderzoek samen met de Duitse brancheorganisaties Ufop en VDB. De Fin stelt dat zonder biobrandstoffenindustrie de EU meer sojameel en sojashroot zou moeten invoeren. De Wereldbank toonde zich eerder uiterst kritisch over gebruik van voedselgewassen voor biobrandstoffen maar stelde onlangs in een rapport dat prijzen voor fossiele brandstoffen zoals aardolie en aardgas voor driekwart de inflatie van voedselprijzen verklaren. De rapporteurs stellen dat de bijmengplicht over een langere periode de prijzen van mais en bio-ethanol dempen. De ontwikkelingsbank, gefinancierd door rijke landen, merkt op dat waar in het verleden lage prijzen werden gezien als oorzaak van te weinig agrarische productie en dus voedseltekorten, NGO's zich nu boos maken over hoge prijzen, die in principe productie aanwakkeren.

Extreem weer beïnvloedt de voedselprijzen. Foto ANP

VANDAAG

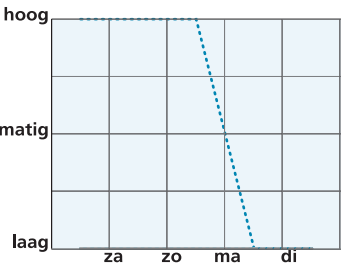
weeronline.nl Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	14/19	13/18	12/17	11/17	10/18	10/19	10/20
Wind in Bft.	Z 4	ZW 4	ZW 3	W 3	NW 3	W 3	ZW 3
Neerslagkans	85%	85%	80%	65%	65%	40%	45%
Neerslag in mm.	0-2	3-8	3-9	1-4	0-2	0-1	0-2
Verdamping in mm.	2	2	2	2	3	3	3

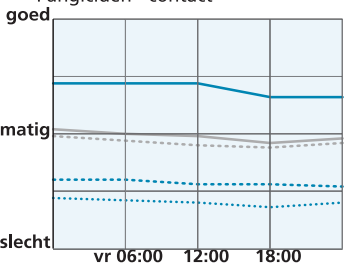
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Houdbaarheidsdatum verstreken

Manuel Casimiro de Almeida is de voorzitter van Lactogal, de Portugese FrieslandCampina. Al ruim veertig jaar. Een duidelijk geval van de juiste man op de juiste plaats. Zijn zelf gecreëerde omgeving denkt er precies zo over. Een duidelijk geval van een verstreken houdbaarheidsdatum. Vorige week was ik bij de jaarlijkse terugkomdag van de Bestuurdersleergang van een jaar of tien geleden. Vier van de vijftien zijn nu voorzitter van grote coöperaties, de rest doet inmiddels andere dingen. Met leedwezen noemde men het woord ‘houdbaarheidsdatum’ een keer of drie: duidelijk één van de ergste dingen die je kan overkomen. Dat inzicht krijg je in het Nederlands coöperatieve denken al vroeg ingeprent en wordt ook statutair ingeperkt.

Bij vrijwel alle coöperaties geldt een leeftijdsgrens en een maximum zittingsduur van meestal drie keer vier jaar, met tussentijdse evaluaties. Toch ook hier is een paar uitzonderlijke voorzitters al ruim twintig jaar in functie. Bestuurlijke stabiliteit is een groot goed. Zo is bestuurlijke dynamiek. Het verstrijken van jaren maakt een positieve aftocht niet gemakkelijker.

Wat zijn de ‘early warnings’ van een naderend einde van jouw bestuurlijke houdbaarheid? Twee of drie vinkjes in het volgende rijtje uitspraken vind ik genoeg:

- 1) Ook al is niemand onmisbaar, mijn aanwezigheid is in deze fase nodig;
- 2) Mijn naaste omgeving kijkt hier precies zo naar;
- 3) Ik hecht aan vergader-technische procedures en fatsoenlijke omgangsvormen;
- 4) Soms moet je leiderschap tonen en oeverloze discussies voorkomen;
- 5) Mensen die denken me te kunnen negeren, trekken aan het kortste eind;
- 6) Ik erger me eraan als notulen mijn mening onjuist verwoorden en dring aan op correcties;
- 7) Het is al een tijdje geleden dat we flink gelachen hebben in het bestuur;
- 8) Tijdens ledenvergaderingen of in de pers ontvang ik onterechte kritiek - men begrijpt steeds minder waar het om draait;
- 9) Klopt, ik heb al twee jaar geen cursussen gevolgd (hoezo?);
- 10) Hee, jij bent nu al de tweede die over deze column begint.

‘Dit is duidelijk een van de ergste dingen die je kan overkomen’

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Voedselprijzen omlaag door goedkopere zuivel

Rome – De FAO-voedselprijsindex is in juni licht gedaald, vooral omdat zuivel 4,3 procent goedkoper was. De index staat nu op 211,3 punten, het laagste niveau sinds februari. Een verdere daling lijkt waarschijnlijk gezien de oogstramingen voor tarwe en mais naar boven zijn bijgesteld door de VN-organisatie. De zuivelprijsindex kwam in juni uit op 239 punten, bijna 20 punten lager dan het exceptioneel hoge niveau van april maar nog fors boven de 173 punten die in juni 2012 werd genoteerd. De daling van zuivelprijzen was het sterkst bij melkpoeder en boter. De kalmte keert volgens de FAO terug op de markt nu blijkt dat weggevalen Nieuw-Zeelandse productie deels kan worden opgevangen door Europa en de VS. De suikerprijs daalde 3 procent ten opzichte van mei. Het is de

derde maand op rij dat de prijs voor suiker daalde. De markt anticipeert een groot suikeroverschot in belangrijke productiegebieden en dan met name Brazilië, de grootste producent en exporteur van suiker wereldwijd. Het optimisme houdt blijkbaar stand ondanks zware regenval in het midden en zuiden van het land, dat de oogst heeft vertraagd. De vleesprijsindex is na een dip in mei weer terug op het niveau waarop het sinds oktober vorig jaar verkeert. De FAO spreekt van marktsignalen dat de importvraag naar vlees uit landen als Japan en Zuid-Korea kan afnemen. In deze landen is de binnenlandse productie toegenomen en zijn voorraden zorgvuldig opgebouwd. Een daling lijkt waarschijnlijk, waarbij varkensvlees eerder geraakt wordt dan de andere vleessoorten.

Milieuorganisaties willen neonicotinoïden ook in de VS verbieden in bloeiende gewassen.

Foto RB

Zaadbehandeling: een miljardenmarkt staat op het spel

ACHTERGROND

DOOR JAN CEES BRON

De Europese Unie verbiedt het verhandelen en gebruiken van de neonicotinoïden clothianidin, thiamethoxam en imidacloprid per 1 december in 'bij-aantrekkelijke' oftewel bloeiende gewassen. Sindsdien zijn niet-gouvernementele organisaties (NGO's) in Noord-Amerika, waaronder de American Bird Conservancy en Greenpeace, geband op een vergelijkbaar verbod in de VS en Canada. Vooralsnog vinden ze geen gehoor.

Voor producenten van gewasbeschermingsmiddelen staat veel op het spel. Zaadcoating was lange tijd een groeimarkt. Door gebruik van zaadcoating hoeft in het veld minder te worden gespoten, aldus de producenten. Het afweermechanisme zit al in de plant en er gaan dus geen chemicaliën verloren door de wind of gebrek aan precisie van de boer.

De totale markt voor met neonicotinoïden behandeld zaad had in 2011 een waarde van 2,5 miljard euro (3,2 miljard dollar), zo blijkt uit statistieken van AMIS Global Agrochem. Het betreft meestal insecticiden. Sindsdien

NGO's roepen de Amerikaanse en Canadese regering op in navolging van de EU middelen met een drietal neonicotinoïden te verbieden. Ze willen dat de lijst met verboden neonicotinoïden verder wordt uitgebreid. Voor de middenindustrie staat een omzet van ten minste 2,5 miljard euro op het spel.

is de markt met circa 10 procent gegroeid. De markt wordt beheerst door Syngenta en Bayer. Van de top 10 actieve ingrediënten qua omzet, zijn 3 gepatenteerd door Syngenta en 4 door Bayer. BASF, FMC en Chemtura hebben één molecuul.

De markt voor producten met het door Syngenta gepatenteerde molecuul thiamethoxam was met

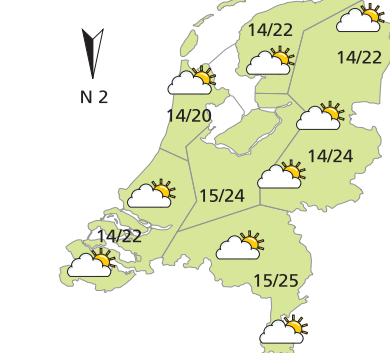
Verbod in Canada en VS vindt voorlopig geen gehoor

440 miljoen euro het grootst. Bayer's moleculen imidacloprid en clothianidin waren goed voor een omzet van respectievelijk 360 miljoen en 320 miljoen euro. Fipronil wordt geproduceerd door BASF en loopt richting de 150 miljoen euro jaaromzet. Fipronil verdient een vermelding omdat Green-

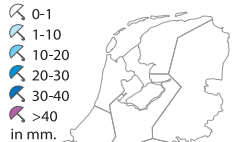
peace een verbod op het middel eist. Fipronil is volgens de voedselveiligheidsautoriteit Efsa mogelijk risicovol voor bijen als als zaadcoating in mais. In Nederland wordt fipronil gebruikt in de teelt van kool, uien en prei. Het in de schijnwerpers zetten van fipronil betekent dat nu ook BASF zich begint te roeren in het lobbycircuit. Met hetzelfde argument als Syngenta en Bayer: bijensterfte heeft met van alles te maken, maar kan niet worden toegeschreven aan correcte toepassing van hun middelen.

De top 10 moleculen zijn goed voor twee derde van de totale omzet. Thiamethoxam vertegenwoordigt een marktaandeel van 25 procent terwijl imidacloprid en clothianidin respectievelijk 21 en 18 procent vertegenwoordigen. Een kwart van het behandelde zaad wordt verkocht in Europa en nog eens een kwart in Zuid-Amerika. De grootste markt is Noord-Amerika met 33 procent.

VANDAAG

NEERSLAG OCHTEND

MIDDAG

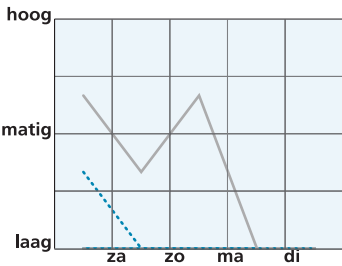
weeronline.nl
Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	12/27	13/27	13/25	12/24	13/22	12/21	12/24
Wind in bft.	O 3	NO 3	N 3	NO 3	N 3	N 3	N 3
Neerslagkans	10%	15%	20%	20%	25%	30%	20%
Neerslag in mm.	0	0	0	0	<0.5	<0.5	0
Verdamping in mm.	5	5	5	4	4	3	4

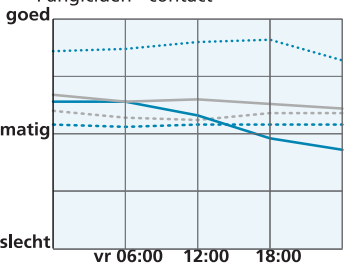
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

NEEM EEN ABONNEMENT OP AGROACTUEEL.nl

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Vrije markt goed voor coöperaties

Sinds de crisis beleven we een opleving van coöperaties, zegt men. Klopt dat? Een maand geleden werd ik na een presentatie aangeschoten door een Utrechtse hoogleraar ‘collective action’, vakgroep sociaal-economische geschiedenis. Een Belgische vrouw, Tine de Moor. Of ik haar kon helpen aan een dataset over de oprichting van coöperaties. Ze was speciaal geïnteresseerd of ik een opleving van coöperaties zou waarnemen in de eerste twee decennia na 1900 en in de jaren sinds 1990. Voor haar oratie 30 augustus: ter onderbouwing van een theorie met ook data uit coöperatieve hoek. Een leuk klusje.

Zo’n 7.500 coöperaties op een rij gezet. De 3.000 die nog bestaan plus een iets groter aantal dat ooit bestond, maar die door slaap, conversie, faillissement, fusie of overname inmiddels het licht uitdeden. Wat blijkt? Vanaf 1719 wordt in de 18e eeuw een handvol onderlingen opgericht. Aan de oprichting van de eerste boerenleenbank in 1855 ging een twintigtal onderlingen vooraf.

De eerste inkoop- en agrarische coöperaties zijn er al, als in 1897 de hause begint: een vijftigtal per jaar, vooral kredietcoöperaties. Het wordt rustig begin jaren 20. Pas na de oorlog trekt de groei weer aan met enkele tientallen per jaar. Vanaf 1993 schiet het aantal omhoog tot rond de 200 per jaar. Opnieuw precies wat De Moor hoopte. Er is wel degelijk sprake van een tweede generatie coöperaties. Waarvan overigens slechts eenderde overleeft. Werk voor adviseurs wellicht.

Wat verklaart de groei? De economische crisis? Nee, want dieptepunt waren de jaren 30 en ook nu ging de groei de crisis ruim voor. De Moor zoekt het in privatisering en verhoogde ontwikkeling van de vrije markt.

De grote aantallen van nu zie je in de sectoren zorg, energie en professionele dienstverlening (incl. ZZP’ers). Ja, in die sectoren is flink meer marktwerking gekomen. Minder overheid, meer coöperatie. Ook: nieuwe coöperaties door de wegvallende quotering en kenniscoöperaties die het gat van verdwijnende productschappen vullen? Ik ga luisteren 30 augustus.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

‘Vanaf 1993 schiet het aantal omhoog tot rond de 200 per jaar’

DLV Plant groeit verder door overname GreenQ

Wageningen – DLV Plant neemt een groot belang in GreenQ. Beide bedrijven blijven voorlopig nog onder eigen naam actief in de markt en zullen de komende tijd werken aan een volledige integratie. Doelstelling hierbij is door schaalvergroting te komen tot versterking van onderzoek, kennisontwikkeling, opleiding en advisering. De partijen voerden een aantal maanden intensief overleg en concludeerden dat ze complementair zijn aan elkaar en door samen te gaan voordelen kunnen bereiken. De internationale tuinbouwmarkt waarin GreenQ is gespecialiseerd, verandert snel, aldus de partijen, en met de krachtenbundeling beogen de partijen wereldwijd kennispartner te zijn voor de tuinbouwproductie. De oprichter van GreenQ en mede-grondlegger van belichting

in de tomatenteelt, Peter Klapwijk, stapt uit de directie maar blijft de nieuwe onderneming adviseren. De locatie van GreenQ in Bleiswijk wordt voor beide bedrijven het hart van de internationale glastuinbouwactiviteiten en vormt daarmee, tezamen met de Glastuinbouw locatie van Wageningen UR het centrum voor teeltonderzoek, kennisontwikkeling en teeltadvies glastuinbouw. DLV Plant, nadrukkelijk op zoek naar internationale groei, maakte eerder bekend te gaan samenwerken met adviesbedrijf Fruit Project LLC, gevestigd in de plaats Vinnitsya in het westen van Oekraïne. DLV Plant had al dochterondernemingen in het Verenigd Koninkrijk, België, Spanje, Oost-Afrika en Latijns-Amerika. GreenQ is onder meer actief in Turkije en Polen.

Amerikanen laten cola en andere frisdranken steeds meer staan om iets te doen aan hun overgewicht. Foto ANP

Roep om opsplitsing van food- en drankengigant PepsiCo

ACHTERGROND

DOOR RUUD PEJS

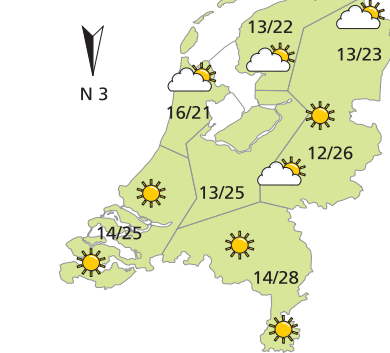
Je komt de merken overal tegen. Lays en Doritos chips, Duyvis zoutjes, Quaker Cruesli, Tropicana jus d’orange, Lipton Ictea en andere drankjes zoals 7Up, Ocean Spray en uiteraard Pepsi. Ga je buiten de deur eten, dan hoort ook Pizzahut erbij. PepsiCo, zoals de Amerikaanse onderneming achter al die bekende merken heet, is een waar conglomeraat in de food- en drankenindustrie. PepsiCo heeft meer dan 700 productiebedrijven over de hele wereld, een omzet van 65,5 miljard dollar waarvan 13,5 miljard uit Europa, een nettowinst van 6,2 miljard en wereldwijd 285.000 werknemers. Het concern is daarmee het op Nestlé na grootste voedingsbedrijf ter wereld, maar de grootste op het gebied van chips en snacks. In Nederland werd PepsiCo al direct na de oorlog actief met Pepsi en met Smith Chips. PepsiCo telt in Nederland 850 werknemers op het hoofdkantoor en drie productie-locaties.

PepsiCo is het op één na grootste voedingsbedrijf van de wereld. Amerikaanse belegger Nelson Peltz heeft het plan om het concern op te splitsen. Zijn achterliggende gedachte ligt bij de frisdranken. Deze tak draait namelijk een stuk slechter dan de snacktak.

Maar al die grote getallen worden zo langzamerhand te veel, vindt de activistische Amerikaanse belegger Nelson Peltz. Peltz, inmiddels 71, is geen onbekende in de foodsector want hij is onder meer bestuurder bij Heinz en was eerder betrokken bij deals rond drankenconcern Cadbury/Schwepes en hamburgerketen Wendy’s. Bovendien kocht hij vorig najaar een klein belang in het Franse Danone dat op zich weer eigenaar is van Nutreco. Nu heeft Peltz een ingewikkelde deal bedacht die in Amerikaanse financiële kringen de nodige ophef veroorzaakt. Hij wil dat PepsiCo eerst een fusie aangaat met Mondelez. Dat is de tegenwoordige naam voor het snack- en zoetjesbedrijf van het voormalige Cadbury waartoe onder meer Tuc, Lu, Mikado, maar ook Philadelphia behoren. Zo’n overname zou al gauw 80 miljard dollar kosten.

Als Mondelez dan eenmaal bij PepsiCo hoort, dan wil de Amerikaan dat concern opsplitsen in een snacktak en een aparte onderneming voor de frisdranken. Om beide bedrijven onder druk te zetten, heeft hij inmiddels miljarden besteed aan flinke pakketten aandelen. Achterliggende gedachte is dat het met de frisdranken een stuk slechter gaat dan met de snacks. Daar verkeert PepsiCo in het goede gezelschap van de eeuwige concurrent CocaCola. Dat moest deze week melden dat de verkopen niet alleen in Europa maar nu ook in Amerika teruglopen. De omzet kwam in het afgelopen kwartaal uit op 12,75 miljard dollar, bijna 3 procent minder dan een jaar eerder. Dat komt niet alleen door het slechte weer, maar ook doordat de Amerikanen cola en andere frisdranken steeds meer laten staan om iets te doen aan hun overgewicht.

VANDAAG

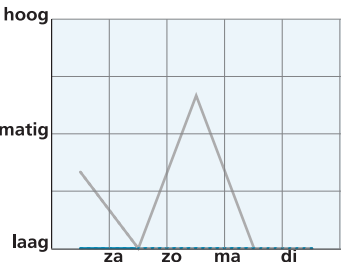
weeronline.nl Altijd jouw weer

WEERSVERWACHTING KOMENDE DAGEN REGIO MIDDEN

	ZA	ZO	MA	DI	WO	DO	VR
Tmin/Tmax	14/26	15/30	16/31	16/29	17/29	16/28	16/28
Wind in bft.	NO 3	O 3	ZO 3	O 2	O 3	O 3	Z 3
Neerslagkans	10%	15%	20%	20%	20%	25%	40%
Neerslag in mm.	0	0	0	0	0	<0.5	0-1
Verdamping in mm.	3	5	6	4	4	4	4

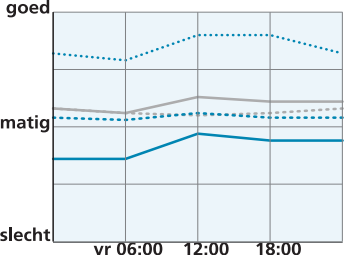
INFECTIEKANSEN

- Fusarium tarwe
- Valse meeldauw uien
- Phytophthora aardappelen
- Cercospora bieten

EFFECTBESPUITING

- Herbiciden - bodem
- Herbiciden - contact
- Insecticiden
- Fungiciden - systemisch
- Fungiciden - contact

NEEM EEN ABONNEMENT OP AGROACTUEEL.nl

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Ben jij het paard?

Of je nu te maken hebt met een directeur, een paard, een raad van commissarissen, medewerkers of een ledenvergadering: het maakt niet uit. Je wilt de kwaliteiten van de ander kunnen benutten en, liefst samen, op het gewenste moment veilig op de gewenste plaats uitkomen. Binnen hiërarchische verhoudingen is helderheid belangrijk: wie is de ruiter en wie het paard? Daarvoor heb je je statuten. De ruiter leidt, het paard dient. De ruiter dient de taal te spreken die het paard begrijpt.

In de paardentraining ‘natural horsemanship’ gelden vier fasen: haar, huid, spier en bot. Doel is: wijken voor druk. Instinctief geeft een paard tegendruk als een ander paard tegen hem aan duwt. Zoals de nieuwe directeur die bij binnenkomst al meent te weten wat een onderneming nodig heeft. Je wilt een nieuw patroon ontwikkelen door je paard te leren nadenken en niet instinctief te handelen. Soms is dat immers gevaarlijk, weet ik. Door zijn haar te raken, bied je hem de kans je uitnodiging op te pikken. Reageert hij niet, dan formuleer je je vraag een niveau duidelijker door de huid aan te drukken. Blijft reactie uit, dan volgt een krachtiger eis waarbij je tegen zijn spieren aanduwt.

Gaat er nog steeds geen bel rinkelen, dan is harde confrontatie nodig door druk tot op het bot. Aanvankelijk begrijpt de ander vaak niet wat je bedoeling is. Door consequent druk op te bouwen tot een onverbiddebaar niveau, leert het dier te reageren op voorafgaande prikkels. Totdat uiteindelijk een heel licht signaal voldoende is. Wat heerlijk om zo harmonieus, coöperatief met elkaar om te kunnen gaan!

Omgekeerd, wie kent niet de situaties (privé?) met voortdurend gehakketak op niveau drie. En hoe akeilig en doodvermoeiend dat is. Overigens dien je met fase vier uiterst spaarzaam om te gaan. Veel vaker dan één keer in je bestuurlijke carrière met de deur slaan, reduceert je geloofwaardigheid tot nul. Toch, wie op het vereiste moment schroomt voorbij fase drie te gaan, merkt dat hij niet langer ruiter is, maar paard is geworden.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Europese export krijgt meer toegang tot Latijns-Amerika

Brussel – Een handelsdeal met Colombia geeft exporteurs uit de EU meer markttoegang voor vlees en zuivel. Een handelsdeal met Honduras, Nicaragua en Panama levert lagere importheffingen op voor een breed scala aan producten.

Dit komt door het officieel in werking treden van handelsovereenkomsten van de EU met Colombia en de drie Midden-Amerikaanse landen. Andere deelnemers aan het associatieverdrag – Costa Rica, El Salvador en Guatemala – treden later toe.

De deal met Colombia lijkt het belangrijkste. Het land telt 47 miljoen inwoners, meer dan alle Midden-Amerikaanse landen. Beide deals zijn gesloten in juni 2012. Het Europees Parlement maakte dat een veiligheidsclausule is ingebouwd. Deze houdt in dat de EU industrieën tijdelijk mag beschermen

wanneer een vloedgolf aan importen wordt geconstateerd.

Het akkoord met Colombia voorziet in jaarlijkse uitbreiding van een heffingsvrij importquotum voor EU-zuivel. Hoge importtarieven voor jonge kazen en boter blijven intact. Importheffingen op varkensvlees, groente en fruit worden ook verlaagd. Andersom geeft de EU meer ruimte aan bananen en tropische vruchten uit Colombia, terwijl de EU importquota opzet voor rundvlees en varkensvlees. De deal is vrijwel een kopie van een deal met Peru.

De deal met Midden-Amerikaanse landen maakt dat de EU 91 procent van de importtarieven voor agrarische producten schrapt. In ruil hiervoor schrappen de Midden-Amerikaanse landen bijna de helft van hun importtarieven op landbouwproducten.

Graansilo's in Kenia. Van de landbouwhectares die buitenlandse investeerders kopen in ontwikkelingslanden, ligt ongeveer de helft in Afrika. Foto ANP

Landjepik minder groot verschijnsel dan eerder gedacht

ACHTERGROND
DOOR JAN CEES BRON

De zorgen over landgrabbing, zeg maar landjepik, nemen de laatste jaren toe. Met name investeerders uit China en de Arabische Golfstaten worden ervan beticht doelbewust te profiteren van gebrekkige juridische structuren en armoede in ontwikkelingslanden, door er erg grote stukken landbouwgrond te kopen.

De productie zou op koloniale wijze vrijwel geheel worden verscheept naar het thuisland van de onderneming, die niet zelden direct van staatsbanken of staatsfondsen financiering krijgt.

De cijfers over het aantal miljoenen hectares dat is opgekocht in ontwikkelingslanden wordt wisselend geschat op 65 tot 83 miljoen hectare, waarbij wordt uitgegaan van 1.217 deals. De inschattingen zijn vooral non-gouvernementele organisaties (ngo's). Zelfs de meest populaire cijfers, die van de Wereldbank, zijn gedeels gebaseerd op cijfers van de ngo Grain.

Vijf internationale onderzoeksinstituten startten enige tijd geleden een website waarop landdeals worden bijgehouden, de

Vijf grote onderzoeksinstituten nuanceren de mate van landroof in ontwikkelingslanden. Het fenomeen is volgens hen minder groot dan eerder gedacht. Niettemin blijven buitenlandse investeerders misbruik maken van een gebrekkige vastlegging van landrechten, aldus de groep.

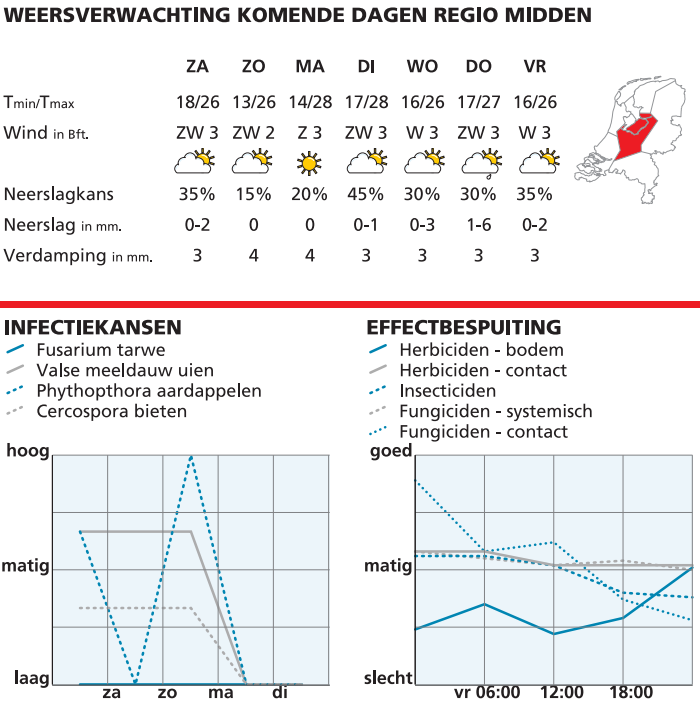
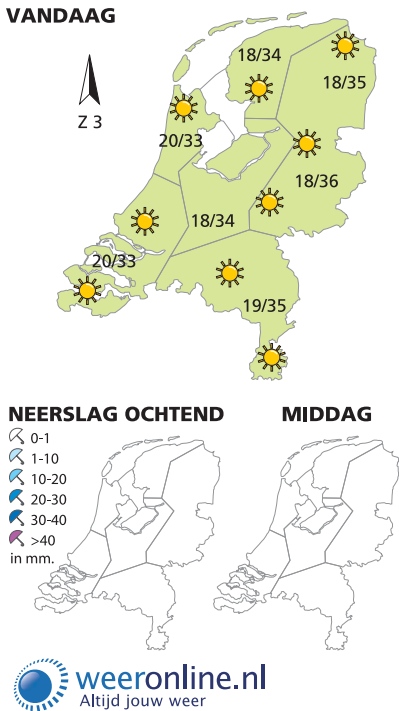
Land Matrix Global Observatory. Draggers van het initiatief zijn het Franse onderzoeksinstituut Cirad, de universiteit van Bern, de International Land Coalition en de Duitse instituten Giga en GIZ. Zij willen komen tot een wetenschappelijk behoorlijke schatting. De teller van het observatorium staat op circa 33,9 miljoen hectare. Het betreft afgesloten deals. Nog eens 11,8 miljoen hectare staat op de rol om van eigenaar te wisselen. Ongeveer de helft van de verkochte hectares ligt in Afrika, waar vooral Mozambique en Ethiopië populair zijn.

De grond werd circa fiftyfifty gekocht voor het verbouwen van voedsel en verbouwen van niet-voedselgewassen zoals rubber, vlas en papaver. In het proces lijkt geen bijzondere rol lijkt te zijn weggelegd voor biobrandstoffen.

In eerdere schattingen werden vooral mediaberichten bijgehouden. Dat leidde er volgens de rapporteurs onder meer toe dat een aankoop van 80.000 hectare door het Zuid-Afrikaanse boerencollectief Agri-SA in Congo-Brazzaville in de boeken kwam als een transactie van miljoenen hectares. Een Koreaanse aankoop in Madagaskar van 1 miljoen hectare ging niet door, maar werd in berekeningen wel meegeteld.

Onderzoeker Ward Anseeuw stelt dat de cijfers bewijzen dat het fenomeen landroof overschat is. En anders dan krantenkoppen suggereren, is China weliswaar een grote investeerder, maar zeker niet de meest ‘hongerige’ partij. De meeste aankopen worden gedaan door Westerse landen en bedrijven. Lokale opkopers van landbouwgrond spelen bovendien een steeds belangrijkere rol.

Toch zijn ook de waarnemers bezorgd over partijen die misbruik maken van gebrekkig georganiseerde landrechten en arbeidsrechten. Zo hebben slechts 24 Afrikaanse landen het grondbezit en de gelijke rechten van vrouwen volgens internationale standaarden georganiseerd. Vrouwen vormen het overgrote deel van de boeren in Afrika.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatief na de crash

Scenario-studies. Je kent ze wel: een pessimistisch, een optimistisch en een middenscenario. Wat doe je als er mondiaal écht iets misgaat? Wat betekent coöperatie dán?

Kreeg een paar dagen terug een YouTube-filmpje toegemailed. Australische mijnbouw-onderzoeker, Simon Michaux strooit er met grafiekjes waarin de jaarlijkse winning van koper, ijzererts, olie, gas en uranium haar top passeert, terwijl consumptiegroei blijft versnellen. Hij vertelt hoe men op steeds grootschaliger wijze, steeds dieper en uit steeds hardere rots, steeds lagere percentages delfstof wint van steeds kleinere afmetingen en afnemende kwaliteit, met steeds grotere volumes reststoffen en gevaarlijke bijstoffen en vooral: met inzet van steeds meer energie. Dat vraagt z'n tol.

De steeds hogere prijs doorberekenen aan de consument leidt tot economische stagnatie. Michaux concludeert dat in 2017 'peak energy' optreedt: het jaar waarna de productie van fossiele energie daalt en dus krimp inzet. Laten we dit optimistisch het pessimistische scenario noemen. Stel: de crash wordt werkelijkheid. Energie-uitval treedt op, ook waar geld overvloedig is, en de grote systemen raken instabiel. We worden teruggeworpen op onze lokale omgeving. Wat betekent dat voor jouw huishouden, je bedrijf en je marktkanalen? Heb je alternatieven?

Dit is wat je verwacht: lokale samenwerking wordt belangrijk om te overleven. Wel prettig: de afgelopen twintig jaar bloeide de coöperatie op. Meestal nog kleinschalig. Met verrassend veel burgerinitiatieven, waaronder zo'n 150 lokale duurzame energiecoöperaties. Pril en met een hoog aai-baarheidsgehalte. Met een reservoir aan lokaal beschikbare expertise, veelal in vrijwilligersuren ('overcapaciteit'). Met vallen en opstaan leert men over het zelforganiserend vermogen van gemeenschappen, waar de grote coöperaties zich al honderd jaar in bewaarden. TexelEnergie beoogt een energieneutraal eiland per 2020, als de regering 16 procent duurzaam nastreeft. LochemEnergie wil in dat jaar 60 procent zelfvoorzienend zijn. Druppels op een gloeiende plaat met nog veel werk aan de winkel en eigenlijk is 2020 al te laat. Voor de zekerheid: moeten we samen niet veel meer investeren in lokale coöperatie?

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Moeten we niet veel meer investeren in lokale coöperatie?

Dole Foods akkoord met verhoogd bod CEO Murdock

Westlake Village – Dole Foods is akkoord met een verhoogd overnamebod van haar CEO, David Murdock. De topman is nu bereid 13,50 dollar (€10,15) per aandeel in cash te betalen voor de 60 procent van de aandelen die nog niet in handen zijn van Murdock of zijn familie. Daarmee komt de overnamesom op 1,2 miljard dollar (903 miljoen euro). Inclusief schulden is de deal 1,6 miljard dollar waard. Het bod van de chieff executive officer komt neer op een premie van 32 procent op de waarde die de aandelen vertegenwoordigden net voor de onderhandelingen bekend werden. De financiering wordt bijeengebracht door Deutsche Bank, Bank of America en Bank of Nova Scotia. Murdock zelf verhoogde zijn eigen kredietwaardigheid door een eiland bij Hawaii te verkopen aan de top-

man van Oracle, Larry Ellison. In juni bood Murdock nog 12 dollar per aandeel. Dit bod werd ook geaccepteerd door het management, waarbij Murdock zichzelf afzijdig hield, maar aandeelhouders klaagden de onderneming vervolgens aan. De aandeelhouders vonden het bod veel te laag en claimden dat het bedrijfsmanagement zijn wettelijke plicht te strijden voor een zo hoog mogelijke prijs voor aandeelhouders, heeft verzaakt. Het management zelf zou in tweede instantie hebben ingezet op een bod tussen de 13 en 15 dollar. Murdock (90) was tussen 1985 en 2007 bestuursvoorzitter van Dole en keerde in februari in die functie terug. In 2003 werd onder leiding van hem Dole van de beurs gehaald en ook nu wil Murdock het bedrijf weer puur particulier maken.

John Deere met een balenpers en wikkelaar op een beurs in Biddinghuizen. Foto Koos Groenewold

Europese tegenwind en lagere graanprijzen raken John Deere

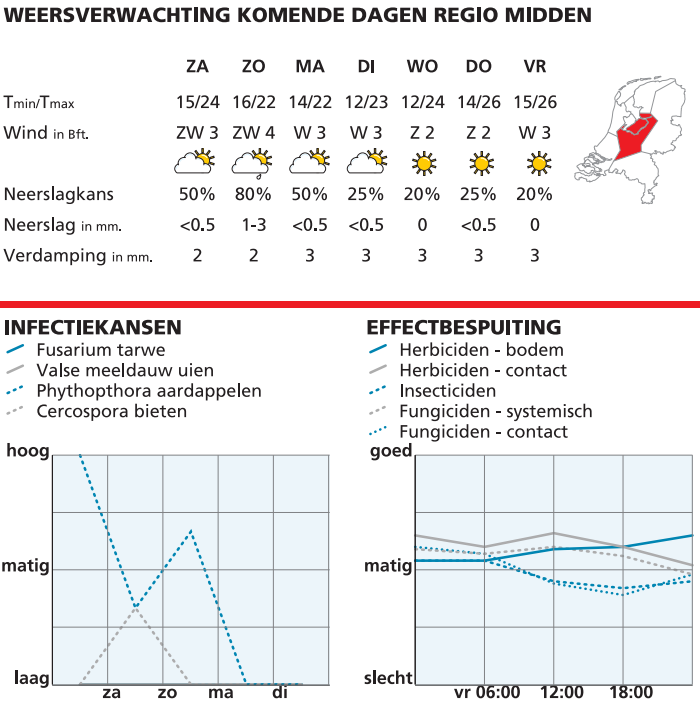
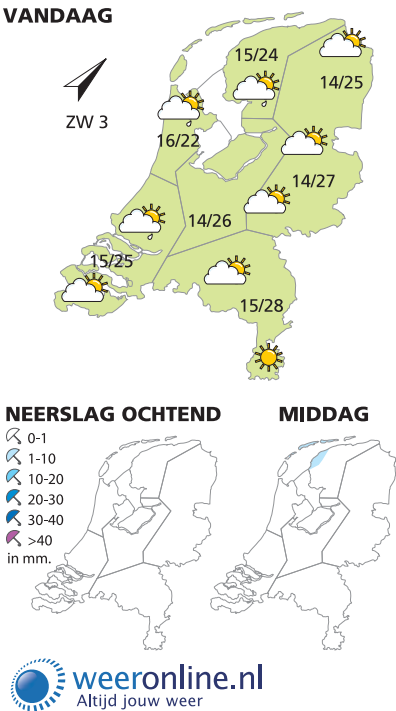
ACHTERGROND
DOOR JAN CEES BRON

John Deere is met afstand de grootste producent van landbouwmachines wereldwijd. In het afgelopen kwartaal, het derde van een gebroken boekjaar, boekte het concern uit Illinois een nettowinst van 996,5 miljoen dollar (749 miljoen euro), 21 procent meer dan een jaar eerder. De winst komt neer op 2,56 dollar per aandeel. Analisten waren volgens financieel dienstverlener Thomson Reuters uitgegaan van 2,17 dollar. De omzet steeg 4 procent tot 10 miljard dollar (7,5 miljard euro), waar analisten rekenden op 9,1 miljard. De cijfers staan niet op zichzelf. Ook Case New Holland (CNH Global) en Agco presenteerden groei. Agco stelde vorige week vanwege beter dan verwachte cijfers zijn winstverwachting nog positief bij. Agco geeft een omzetverwachting af van 10,8 miljard dollar. De eerdere doelstelling was vastgesteld op 10,5 tot 10,7 miljard euro. Het was het tweede kwartaal op rij dat de verwachtingen werden verhoogd. Toch verlaagt John Deere haar

John Deere rapporteert in navolging van Case New Holland en Agco een hogere winst dan vorig jaar. De verkopen van trekkers en machines in de EU, de grootste afzetmarkt, vallen evenwel nog tegen. Daarbij is de vraag in hoeverre de te verwachten fors lagere noteringen voor agrarische grondstoffen de afzet zullen raken.

verwachting voor de omzet over fiscaal 2013. De piek, zo lijkt John Deere te willen zeggen, ligt achter ons. Het afgelopen kwartaal werden veel machines afgeleverd. De onderneming voorziet echter een dip. De verkopen corresponderen vrijwel precies met de hoogte van exportgewassen als soja en mais. Vorig jaar leidden historisch hoge prijzen voor landbouwgewassen tot een verkoophausse. Nu staan prijzen ernstig onder druk. Mais noteert op de termijnmarkt vlakbij het laagste niveau in drie jaar. Boeren in de 'corn belt' van Amerika oogsten veel, maar verdienen mogelijk minder. John Deere rekent er nu op dat het inkomen van boeren in de VS volgend jaar 4 procent daalt. Voor dit jaar wordt al een daling verwacht van 8 procent. Het gevolg is dat ze naar verwachting minder investeren in productiemiddelen zoals kunstmest, zaaigoed, gewasbeschermingsmiddelen en

machines. Analisten van onder meer de banken Barclays en UBS volgen de analyse van John Deere en hebben hun koersdoelen verlaagd. Analist Adam Fleck van Morningstar verwacht zelfs dat omzet en winst volgend jaar zullen dalen. Van West-Europa moeten de machinebouwers het voorlopig in elk geval niet hebben. John Deere voorziet een daling van de verkopen van 5 procent dit jaar, terwijl Agco en CNH Global eerder dalingen van 3 tot 5 procent in het vooruitzicht stelden. Topman Samuel Allen van Deere benadrukte bij de presentatie van de kwartaalcijfers dat prijzen voor graan en oliezaden in historisch perspectief nog altijd hoog zijn. Toch geeft ook Allen toe dat het concern intensief bekijkt hoe kosten kunnen worden bespaard terwijl gezocht wordt naar nieuwe markten, waar boeren nu pas de stap naar moderne mechanisatie zetten.

COLUMN

Coöperatief asteblief

Sexy

Miljoenen Nederlanders zijn er dagelijks mee bezig. Leden die in gemeenschap samen iets bedrijven. Sla de krant open en je leest erover: burgers en ondernemers willen het steeds vaker coöperatief. Jaarlijks ontstaan in Nederland enkele honderden coöperaties. Soms worden er wel heel bijzondere coöperaties opgericht. Kijk bijvoorbeeld eens naar Macha's Coöperatie UA, die sinds half augustus zo'n twintig Utrechtse prostituees verenigt. Ze ontving flink wat publieke aandacht – meer dan op jaarbasis, zeg, de gemiddelde voercoöperatie. Dat was eigenlijk opmerkelijk, want iedereen wist natuurlijk dat goede seks, mits vrijwillig, coöperatief is. En dat goede coöperatie gezamenlijke bedrijvigheid tot nieuwe hoogten kan brengen.

De parallel gaat verder. Dezelfde coöperatieve principes gelden ook voor deze activiteit: open lidmaatschap; bijdragen aan de gemeenschap; het vervullen van een stoffelijke behoefte; de emancipatie en verheffing van de leden; wederkerigheid; welbegrepen eigenbelang; samen sterk gaan staan; gelijke monniken, gelijke kappen – het zijn verwante realiteiten. De kranten kopten overigens met het nieuws dat dit de 'eerste coöperatie van prostituees' was. Dat was niet helemaal correct. Amsterdam Call Girls presenteerde zich al veel eerder als coöperatie, al trof ik hen zo nooit aan in het KvK-register. Ook in Den Haag en Nijmegen bestonden coöperatieve escortservices. Dat alledrie er niet meer zijn, suggereert dat louter sex-appeal geen garantie is voor langdurige coöperatieve interactie.

Eigenlijk lijkt een prostitutiecoöperatie een variant op de kleinste coöperatie: het huwelijk, waarbinnen het coöperatieve 1+1=3 principe echt tot recht kan komen. Wel komt ze qua 'zaken doen met niet-leden' mogelijk in de rode zone. Voor dit soort copulatief ondernemerschap lijkt de UA-vorm (met 'uitgesloten aansprakelijkheid') dan ook verstandig. Tenslotte hoop ik op coöperatieve vernieuwing in het jaarverslag van deze nieuwe club. Verwacht hier geen foto's van halfbejaarde bestuurders in grijze pakken, maar, wie weet, wel frisse plaatjes die een kalender niet misstaan. Naast het agro-mannenbolwerk is een coöperatie van vrouwen sowieso een verademing.

Samengevat: Nederland herontdekt de coöperatie, want die blijkt sexy.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Coöperatie geldt ook voor de verenigde Utrechtse prostituees

Amerikanen houden geldkraan open, waarde euro zakt

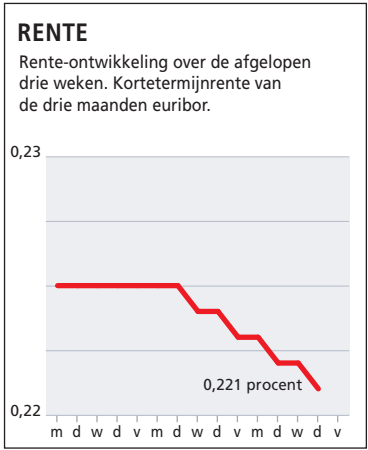

TENDENS Geld

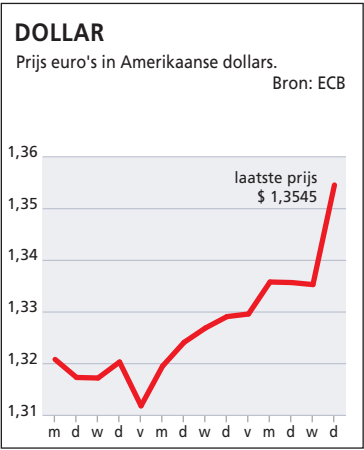
DOOR JAN CEES BRON

De Amerikaanse centrale bank, de FED, houdt verrassend de geldkraan voorlopig open. Het nieuws leidde tot enthousiasme onder beleggers en dalende marktrenten. ABN Amro oordeelt positief over het besluit, dat volgens de bank bewijst dat de VS echt steunmaatregelen pas afbouwen zodra het economisch herstel krachtig genoeg is. Concreet betekent het besluit dat de FED maandelijks 85 miljard dollar (zo'n 64 miljard euro) aan Amerikaans schuldpapier blijft opkopen. Een volgend besluit volgt in oktober.

Zolang de Amerikaanse geldpers harder blijft draaien dan de Europese, behoudt de euro tegenover de dollar een relatief hoge waarde. Het 'ruime monetaire beleid' verklaart waarom ondanks aanhoudende Europese zwakte, de euro 'hard' blijft. Voor de eurozone is het wel een lastig fenomeen. Normaliter verzwakt een munt, waardoor de export kan toenemen. Normaliter zou overi-

gens ook de olieprijs zakken, maar ook hiervan is geen sprake. Het Euribor-rentetarief daalde voor een looptijd van 3 maanden door het nieuws uit Washington van 0,25 procent vorige week naar 0,22 procent. Het interbancaire rentetarief kwam voor een looptijd van 6 maanden op 0,37 procent. De verwachting van de Nederlandse grootbanken blijft dat de Europese Centrale Bank (ECB) pas de beleidsrente zal verhogen nadat de FED dat heeft gedaan. De beleidsrente die de ECB hanteert bij leningen aan

banken ligt nu op 0,5 procent. Analisten gaan er nu van uit dat de ECB op zijn vroegst de rente verhoogt in het vierde kwartaal van 2014. Toch gaat ING er van uit dat de Euribor al begin 2014 wat kan oplopen naar 0,30 procent. Op zichzelf is dat nog steeds een extreem laag rentetarief. Leenkosten blijven dus relatief laag, al hanteren banken nog altijd forse opslagen om zelf buffers op te bouwen. Bedrijven vragen ook minder krediet. Nederland zit duidelijk in een balanscrisis.

Olie, diesel en gas zakken, stroomprijs stijgt

TENDENS Energie

DOOR ESTHER DE SNOO

De prijs voor een vat (159 liter) Brentolie is ook deze week flink gezakt omdat de spanningen rond Syrië aanzienlijk zijn afgenomen. Maandag noteerde de olieprijs 110,14 dollar (€82,50) per vat, woensdag noteerde de koers 108,06 dollar (€80,93) per vat.

De daling wordt geremd door genomen besluit van de Centrale Amerikaanse Bank (FED). De Amerikanen maakten bekend hun economie nog te zwak te vinden om de steunmaatregelen af te bouwen. Dat betekent dat de geldpers in de VS op volle toeren blijft draaien en meer olie verhandeld wordt. Dat remt de val van de olieprijs. Donderdag liep de prijs van de Brentolie om die reden ook weer licht op. De dieselprijs zakte ook mee met de olieprijs. Inkoopcollectief Far-

mers4all gaf een prijs af van €1,08 per liter bij een afname van 4.500 liter. De gasprijs op de dagmarkt daalt nu ook mee met de oliekoers. Aan het begin van week noteerde de gasprijs op de dagmarkt TTF nog 26,84 cent per MWh (26,2 cent per kuub), woensdag was de prijs 26,5 cent per MWh (25,9 cent per kuub). De

dagmarktkoers was nog hoog omdat er veel vraag was naar gas voor voorraadvulling. Het warmere weer dat voor dit weekend wordt aangekondigd doet de vraag naar gas afnemen. De prijzen voor lange termijncontracten zakten sneller dan de prijs op de dagmarkt. Nu de dagprijs ook zakt, hebben de contractprijzen meer ruimte om verder te dalen, verwacht analist Remco Wiegink van Nife. Contractprijs 2014 is 26,5 cent per MWh (25,89 cent per kuub), 2015 25,95 cent per MWh (25,35 cent per kuub) en 2016 is 26,3 cent per MWh (25,69 cent per kuub).

De stroomprijs beweegt in tegenovergesteld en veert iets op. Voor het weekend noteerde Endex een dagkoers van €50,83 per MWh. Woensdag was de prijs €51,39 per MWh. De contractprijs 2014 daalt licht met 10 cent per MWh naar €48,05 per MWh. Contractprijs 2015 en 2016 veren mee met de dagmarkt en stijgen. Contractprijs 2015 is 43,52 euro per MWh en 2016 is 42,11 euro.

Voerconcern Nutreco en snackbedrijf Mondelez stellen beleggers gerust

TENDENS Beurs

DOOR JAN CEES BRON

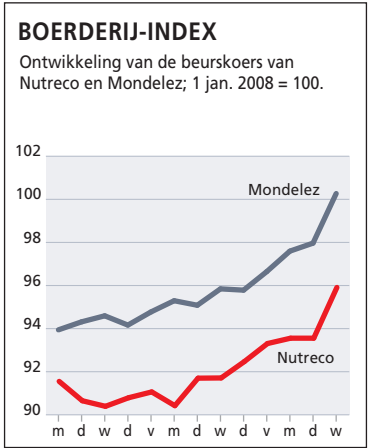
Het aandeel Nutreco won deze week fors aan waarde en stond gisterochtend met een koers van bijna 38 euro op het hoogste niveau sinds de aandelensplitsing in april. De producent van veevoer, visvoer en vlees maakte voor investeerders in Engeland bekend vast te houden aan een bedrijfsresultaat van 400 miljoen euro in 2016. Dat valt veel analisten reuze mee, gezien het verlies van enkele grote klanten in de visweek.

SNS Securities houdt vast aan een advies het aandeel vast te houden en heeft het koersdoel verhoogt van 35 naar 37 euro. Analist Richard Withagen heeft zijn winstverwachtingen voor de komende jaren verhoogd en is

met een verwachte marge van 7,4 procent op premixen en speciaalvoer zelfs positiever dan Nutreco zelf. Rabobank stelt in een reactie dat Nutreco op koers ligt met een 'consistente en overtuigende' strategie, en geeft ook het advies het aandeel vast te houden.

Het aandeel kan een nieuwe 'boost' krijgen als de onderneming meer duidelijkheid verschaft over de mogelijke verkoop van de mengvoer en vleesactiviteiten in Spanje en Portugal. Hoewel Nutreco in alles dat het doet in Spanje marktleider is, zijn de Iberische activiteiten sinds de verkoop van vergelijkbare onderdelen – zoals Hendrix in Nederland – een buitenbeentje met een gemiddeld lager rendement.

Het aandeel Mondelez won ten opzichte van vorige week 4,6 procent aan waarde. Het aandeel van de Amerikaanse snackgigant kwam woensdag uit op een waarde van 32,7 dollar, het hoogste ni-

veau sinds het bedrijf in oktober 2012 is losgezet van Kraft Foods. De onderneming – bekend van Cadbury-melk, Oreo-koekjes en Milka-chocola – publiceerde in augustus een winst van 0,37 dollar per aandeel. Dat was fors beter dan de 0,34 dollar waar analis-

ten volgens Thomson Reuters op rekenden.

Mondelez profiteerde net als andere Amerikaanse bedrijven deze week van het besluit van de centrale bank, de Federal Reserve, de geldkraan voorlopig open te houden. Mondelez riep ook veel positieve reacties van beleggers op door een strategisch partnerschap aan te gaan met de microblogsite Twitter. Mondelez krijgt volgens de deal in 'real-time' gegevens over het effect van haar marketinginspanningen op sociale media. Twitter levert analyseteams in de VS, het Verenigd Koninkrijk, India en Brazilië.

Analisten van Credit Suisse hebben hun koersdoel verhoogd van 34 naar 36 dollar. JP Morgan Chase verhoogde het koersdoel eveneens, van 35 naar 38 dollar. Deutsche Bank is met een koersdoel van 34 dollar minder aanvalend en adviseert klanten het

aandeel vast te houden. De JEFFERIES Group verhoogde het koersdoel wel maar zit met 33 dollar aan de lage kant.

STIJGERS & DALERS	
De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.	
Stijgers	%
Mondelez	4,6
Nutreco	4,6
Monsanto	4,2
Pepsico	3,8
General Mills	2,8

Dalers	
JBS	-2,5
Südzucker	-1,3
Kerry Group	-1,1
Total Produce	-0,8
Smithfield	-0,3

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen

Coöperaties zijn wereldwijd toonaangevend in de agrosector met een totale omzet van bijna 400 miljard euro.

's Werelds grootste 100

Onno van Bekkum, onafhankelijk coöperatiedeskundige
(www.coopchampions.com)

Voor de Spaanse NCR mijn ranglijst van de 100 grootste land- en tuinbouwcoöperaties weer eens geactualiseerd. De toekomst van wereldwijd miljoenen boeren hangt af van deze giganten met een gezamenlijke omzet van 382 miljard euro.

De Japanse aan- en verkoopcoöperatie Zen-noh opent met een omzet van 55 miljard euro. Actief in alle takken van sport, met provinciale lidcoöperaties die weer lokale lidcoöperaties hebben. Maakt de afstand tot de leden wel erg groot. De koepel is bijna twee keer het totaal van de zeven Nederlandse coöperaties in de lijst (33 miljard): FrieslandCampina, 'boergenoteerd' Vion, FloraHolland, nog-coöperatie ForFarmers, Agrifirm, Cosun en op The Greenery. Je vindt ze op respectievelijk de plaatsen 6, 7, 22, 36, 41, 49 en 66. Na Zen-noh, de VS, Frankrijk en Duitsland zijn 'we' het 5e land van de wereld. Mag je best trots op zijn, toch?

Van de 100 toppers komen er 62 uit Europa. Helder dus waar de coöperatieve bakermat ligt. Samen goed voor precies 50 procent van de totaalomzet. Er blijkt nog een derde grootmacht: de VS, aangevoerd met 's werelds nummer twee: CHS, ook een aan- en verkoop-topcoöperatie. Met beursgenoteerde preferente aandelen en dus pottenkijkers van buiten. De 20 Amerikaanse coöperaties nemen samen 22 procent van de omzet voor hun rekening. Samen met Europa en Japan zitten we dan al op 87 procent. Onder de 'restjes' treffen we dan onder andere 's werelds nummer drie met 13 mrd euro: Fonterra, onze Nieuw-Zeeuwse tegenvoeters die in Heerenveen aan het graven zijn. Hun Europese hoofdkantoor staat in Amsterdam en is, om fiscale redenen, een Nederlandse coöperatie.

In de eerste helft van de lijst treffen we verder nog drie Canadese coöperaties aan: twee in aan- en verkoop en zuivelcoöperatie Agropur. Daarnaast het Indiase IFFCO, mondiaal actief in agro-chemicaliënwinning en met de helft van haar omzet uit kunstmestsubsidies. Zuivelcoöperatie Amul, de trots van het land van de heilige koe, volgt op plaats 52.

Veel grote aan- en verkoopcoöperaties en zuivelcoöperaties dus in de lijst. Opgeteld 55 cases en 66 procent van de omzet. De successen en mislukkingen van deze reuzen bespreek ik in deze nieuwe serie columns. Grote coöperaties met hun eigen uitdagingen en manier van denken. Behoud van ledenfocus blijkt een lastige. Grootte is geen garantie voor succes.

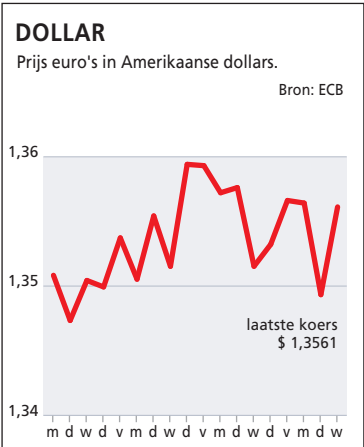
Euro redelijk stabiel, rente schommelt rond huidig niveau

TENDENS Geld

DOOR ESTHER DE SNOO

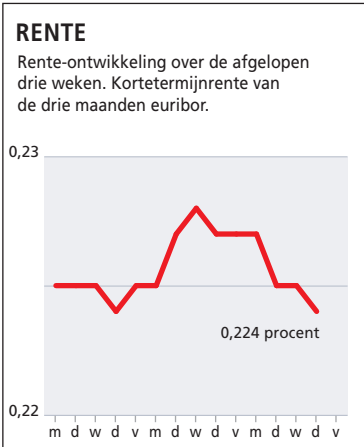
De wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar beweegt deze maand binnen een vrij nauwe bandbreedte van \$1,3493 en \$1,3594. De koers is in vergelijking met dit jaar vrij hoog. Alleen begin februari dit jaar was de koers hoger. Toen piekte de wisselkoers met \$1,3644. Wordt de huidige wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar afgezet tegen de koersen in de afgelopen vijf of tien jaar, dan is die van nu vrij gemiddeld te noemen.

De rente zal de rest van het jaar rond het huidige niveau schommelen, verwacht ABN Amro. Economen bij de bank verwachten dat de Europese Centrale Bank een verruimings-gezinde koers blijft varen en de economie zich slechts in een bescheiden tempo herstelt. Naarmate de economie aan kracht wint, zal de rente waarschijnlijk sterker oplopen. Omdat de economie in de eurozone aanzienlijk zwakker blijft dan in de Verenigde Staten, en de

markten waarschijnlijk een renteverhoging in de VS eerder gaan inprijzen dan in de eurozone, zal de tienjaars spreiding tussen Duitsland en de VS toenemen.

De financiële crisis heeft diepe sporen getrokken in Europa. Dit kwam ook tot uitdrukking in een snel slinkend consumentenvertrouwen in Europa en in Nederland. Aanvankelijk leek het zich te herstellen, maar dit bleek van korte duur. Vooral in Nederland ging het hard onderuit en bevindt zich wederom op het niveau van tijdens de kredietcrisis.

Het Nederlandse consumentenvertrouwen heeft tijdens de kredietcrisis forse klappen opgelopen en is hiervan vijf jaar later nog niet hersteld. Nieuw onderzoek van De Nederlandse Bank laat zien dat ook de politieke instabiliteit in Nederland daar debet aan is. Volgens het onderzoek heeft de politiek bijgedragen aan het gedeukte consumentenvertrouwen. Alle kabinetten sinds 1998 kwamen vroegtijdig ten val. Hierdoor ontstond onzekerheid bij burgers over de economische koers van het land.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Individuele kortingen

Een oud-zuivelbestuurder belde me op. Hij was bij een goeie bekende geweest met een vooruitstrevend, groot bedrijf. Met twee zonen in de maatschap, waarvan eentje van het commerciële soort. Deze hoorde van een vriendje over de individuele prijskorting die hij bij hun gezamenlijke voercoöperatie bedongen had en dacht: dat zal mij ook lukken. Hij speelde het hard en realiseerde uiteindelijk een besparing van 10.000 euro op jaarbasis. De zorg van de zuivelbestuurder: maak je de coöperatie niet kapot als je hieraan toegeeft?

In overleg nam ik het initiatief de voorzitter een mailtje te sturen. De directeur zou hier natuurlijk weet van hebben, dachten we, maar het bestuur

ook? Het is natuurlijk precies het spelletje dat de particulieren spelen: de krenten uit de pap halen met 'uitzonderlijke' kortingen, buurmannen tegen elkaar opzetten en daar zelf garen bij spinnen.

Als dit de markt is, heb je daar als coöperatie vervolgens ook mee te dealen. Dat vraagt om visie en om lef, zeker in een nog steeds versnipperde sector. Regionaal zie je soms de wagens van vijf conculega's rondrijden. Dit soort concurrentie leidt tot verspilling en uitholling maar fuseren blijkt niet altijd gemakkelijk. En uitgefuseerde coöperaties vergeten soms hun roots. Zo toont ook de voerwereld.

Twee dagen later kreeg ik een mailtje terug van de directeur zelf. Hij had navraag gedaan bij zijn buitendienst. Niemand die het verhaal herkende. Of ik naam en toenaam had. Tja, is dat wel aan mij? Aan de andere kant: wie help je met alleen een algemene opmerking? Liever dat mensen zelf berouw tonen of hun conclusies trekken – betreffend lid én medewerker.

In ieder geval: ik vond het bijzonder dat: a) de voorzitter mijn mailtje serieus nam, zelf ogenschijnlijk een schoon geweten had, en hierin een ernstige kwestie had herkend, en b) dat binnen twee dagen zijn apparaat al antwoord had. Bepaalde zaken zijn heilig binnen de coöperatie. Dat men dit zelfs binnen de voerwereld zo nog beleeft – dat valt mij niks tegen.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

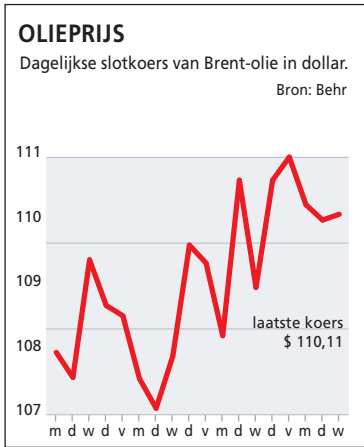
Dieselprijs loopt op, olieprijs daalt in 2014

TENDENS Energie

DOOR ESTHER DE SNOO

Inkoopcollectief Farmers4all gaf gisteren een prijs af van €1,079 per liter diesel bij een afname van 4.500 liter. Vorige week kostte een liter €1,076. De dieselprijs is al weken zo'n €1,07 per liter, maar loopt geleidelijk wel op. De prijs kan vrij stabiel blijven omdat de olieprijsen bewegen binnen een nauwe bandbreedte van 108 en 111 dollar per vat (159 liter). Deze week schommelt de olieprijs rond de 110 dollar per vat en dat is een lichte stijging ten opzichte van vorige week. Toen was de gemiddelde olieprijs 109 dollar per vat.

De reden voor de hogere olieprijs was de onrust in Libië en Nigeria, meldt Nuon in zijn weekrapportage over de energiemarkten. Hierdoor daalde de olieproductie en daarmee het aanbod. De prijsstijging werd afgevlakt

door de politieke impasse in de Verenigde Staten. De Amerikaanse politiek heeft sinds tijdelijke oplossing voor de impasse gevonden, waardoor de olieprijs nu wel kan oplopen. Komende week beweegt de prijs naar verwachting tussen \$107,50 en \$112,50 per vat.

Economen van ABN Amro voorspellen dat de olieprijs de komende twee jaar zal dalen. De ge-

middelde olieprijs voor 2013 komt waarschijnlijk op 105 dollar per vat. Volgens de bank is de gemiddelde olieprijs in 2014 95 dollar per vat en daalt deze verder naar een gemiddelde prijs van 90 dollar per vat in 2015. De reden voor verwachte daling van de olieprijs is dat de Amerikaanse overheid begin 2014 maatregelen gaat nemen waardoor de economie van de Verenigde Staten verder zal versterken. Dit zou leiden tot een sterkere dollar, hogere rentes en een lagere olieprijs in 2014.

De gasprijzen op lange termijn zijn op niveau gebleven. De prijs beweegt al lange tijd binnen de bandbreedte van 26,1 cent per MWh (25,5 cent per kuub) en 26,6 cent per MWh (26 cent per kuub). Afgelopen week stegen de dagprijzen licht door een hogere vraag door de lagere temperaturen. Voor de komende weken wordt een lichte prijsdaling verwacht door warmer weer. Handelen krijgen meer vertrouwen in de gasreserves, waardoor er minder vraag naar gas zal zijn.

Lagere afzet babyvoeding drukt koers Frans voedingsconcern Danone

TENDENS Beurs

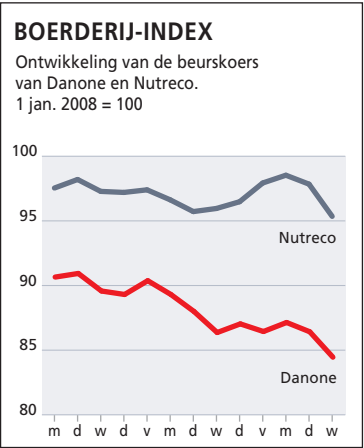
DOOR WIM ESSELINK

Het Franse voedingsconcern Danone boekte het afgelopen kwartaal fors lagere resultaten door problemen met de afzet van babyvoeding in Azië. Danone maakte woensdag zijn kwartaalresultaten bekend. De koers dook in eerste instantie met 5 procent omlaag, maar kon zich later op de dag herstellen. Het verlies bleef uiteindelijk dan ook beperkt tot 2,2 procent ten opzichte van vorige week. De omzetgroei was met 4,2 procent het laagst sinds 2009.

Belangrijkste oorzaak is de terugroepactie van babyvoeding in de belangrijke afzetmarkten in Azië. Danone verkoopt producten met grondstoffen van het Nieuw-Zeelandse zuivelconcern Fonterra

ra, dat producten van de markt haalde vanwege een vermeende besmetting met botulisme. De omzet van babyvoeding van Danone daalde in het derde kwartaal met 8,6 procent ten opzichte van een jaar eerder. Dat is een gevoelige klap, want babyvoeding is goed voor circa 20 procent van de omzet. Volgens financieel directeur Pierre-Andre Terisse zijn door de problemen de groeiverwachtingen zes maanden teruggeworpen. Hij verwacht ook in de laatste drie maanden een omzetteffect van 3 procent, voor heel 2013 is dat een omzetedruk van 1,5 procent.

Danone heeft volgens persbureau Bloomberg een schadeclaim neergelegd bij Fonterra van circa 200 miljoen euro. Fonterra ontkent echter juridisch aansprakelijk te zijn. Complicerende factor is dat Danone behalve afnemer van producten van Fonterra ook in meerdere landen concurrent is

in de winkelschappen. Daarbij heeft Danone in China nog een nieuw probleem met beschuldigingen over omkoping van medisch personeel om Dumex-zuigelingenvoeding te promoten.

Nutreco noteerde in de afgelopen week een koersverlies van

2,54 procent naar €37,75 op woensdag. Mogelijk zit daarin al een deel van de tegenvallende kwartaalresultaten verwerkt die het concern gisteren publiceerde. Het voedingsconcern verlaagde de verwachting voor de operationele winst in 2013 van 262 miljoen euro naar 255 miljoen euro. Daarop daalde de koers op de Amsterdamse beurs in eerste instantie met bijna 4,5 procent, later op de dag leek de koers zich echter weer wat te herstellen.

De omzet over het derde kwartaal steeg weliswaar met 0,7 procent naar 1,49 miljard, maar het resultaat was 'lager' dan in hetzelfde kwartaal in 2012. Het lagere resultaat komt vooral door de visvoertak die de omzet wel zag stijgen met ruim 11 procent. Oorzaken zijn de sterke concurrentie in de Noorse markt, lagere resultaten in China en ongunstige wisselkoerseffecten. De omzet van de diervoedingstak daalde met

7 procent met een resultaat dat 'in lijn lag met 2012'. Nutreco maakte geen concreet winstcijfer bekend over het derde kwartaal.

STIJGERS & DALERS

De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.

Stijgers	%
JBS	8,3
ABF	5,6
Südzucker	4,8
PepsiCo	3,5
Total Produce	3,4
ADM	3,3
Dalers	%
Case New Holland	-2,8
Danone	-2,2
Kerry Group	-1,1
Nutreco	-0,6

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen

Economie Eurozone staat stil, druk op euro groeit

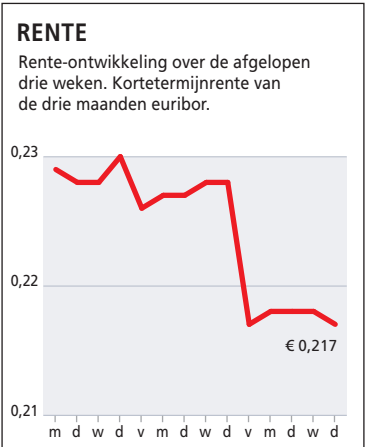
TENDENS Geld

DOOR JAN CEES BRON

Op jaarbasis kachelde de economie in de Eurozone in het derde kwartaal met 0,4 procent achteruit. Zelfs Duitsland kwam het afgelopen kwartaal niet verder dan een groei van 0,3 procent.

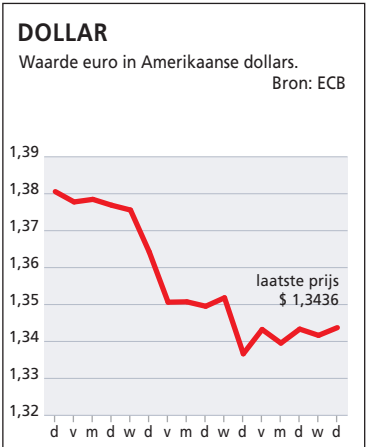
De euro vertegenwoordigt momenteel een waarde van circa \$ 1,34 en zal vermoedelijk de komende weken dalen richting \$ 1,30. Niet alleen oogt de Eurozone steeds zwakker tegenover de VS en andere landen, de beleidsrente is vorige week ook verlaagd door de Europese Centrale Bank (ECB). Lenen wordt dus voor banken goedkoper. Nu gaan banken in Noord-Europa niet opeens bewegen als de rente geen 0,5 naar 0,25 procent bedraagt, maar in Zuid-Europa is dat anders.

De ECB neigt naar verdere monetaire ‘verruiming’ en maakt zich zorgen over de lage inflatie. Als de inflatie daalt onder het niveau van oktober (0,7 procent) zullen de bankiers mogelijk de beleidsrente op nul zetten of de

rente waartegen banken geld in Frankfurt kunnen stallen verlagen tot onder nul, waardoor banken dus moeten betalen als ze geld willen parkeren.

Het Euribor-rentetarief voor een looptijd van 3 maanden is al vast gedaald van 0,223 procent twee weken geleden tot 0,217 procent nu. De opslagen op de rente, vaak gebruikt bij bedrijfsleningen, worden niet verlaagd. De grootste kredietverschaffer voor de land- en tuinbouw Rabobank ziet haar buffers juist afnemen door hoge boetes en het terugko-

pen van Rabo-ledencertificaten.

Voor de export is de verzwakking van de euro positief. Het oude verwijt van de VS richting Japan en China wordt nu echter ook steeds meer gemaakt richting Duitsland en Nederland. De Europese Commissie doet onderzoek naar de Duitse exportkracht, terwijl ING deze week bekendmaakte dat Nederland te veel leunt op export. De binnenlandse vraag blijft achter, evenals bedrijfsinvesteringen in Nederland zelf. Dat ondermijnt op langere termijn de exportcapaciteit.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Coöperatieve revitalisering

Het valt me op dat coöperaties verschillende fasen doorlopen in hun ontwikkeling. Soms is ‘het’ opeens voorbij. Of er gaat een louterende schokgolf door de organisatie.

Voor wie het zo wil zien: Nederland gonst van de coöperatieve initiatieven. De verantwoordelijke burger staat op. Stedelingen en plattelandsbewoners betreden het domein dat aan overheid en grote instituties toebehoorde. Met minder regels, minder overhead, en passie voor het doel. Zo zoekt ook het leger zelfstandig ondernemers naar samenwerking. Ze ondernemen vanuit netwerken, knopen expertisegebieden aaneen en bedienen gezamenlijk grote klanten. Allemaal initiatieven in de pioniersfase.

‘Vanuit een positieve visie focus terugbrengen op de leden.’

De volgende fase is die van de professionalisering. Het enthousiasme is onverminderd maar het is ‘serious business’ geworden. Investeren in kwaliteit van management en bestuurders, in reglementen en procedures, is van groot belang. De informatie-afstand van de leden neemt toe, maar men ziet dat wat gebeurt goed is.

De derde fase is die van institutionalisering. Wat klein begon, is inmiddels groot gegroeid. Leden hebben weinig beeld meer bij wat er dagelijks op het hoofdkantoor en elders binnen de onderneming voltrekt. De coöperatie, of eigenlijk meestal de bv in eigendom van de coöperatie, is belangrijk geworden. De managers heten inmiddels ‘executives’ en bestuurders zijn toezichthouders geworden. Eigenlijk gaat alles zo goed dat leden haast niet meer nodig zijn. De relaties zijn ‘zakelijk’ geworden.

Opeens blijkt achterstallig onderhoud in de coöperatie. De vierde fase is afbrokkeling of revitalisering. Afbrokkeling gebeurt ‘vanzelf’ bijvoorbeeld middels een gefaseerde beursgang (ForFarmers), handel buiten de veiling om (Greenery & FloraHolland), incidenten met werknemers (een boete van 700 miljoen), of een grote crash (Cebeco). Wie weet stappen kleinschalige initiatieven in de leegte: een nieuwe pioniersfase.

Koers wijzigen en revitalisering van de coöperatie is het alternatief. Als organisatie je her-verbinden aan je missie. Afscheid nemen van oude krachten, vanuit een positieve visie de focus terugbrengen op de leden, en dan samen bouwen. Een grote opgave voor veel coöperaties. Elke fase z’n eigen uitdagingen.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Kou en euro domineren energiemarkten

TENDENS Energie

DOOR ESTHER DE SNOO

De olieprijs is deze week op het niveau van 106 dollar (€ 78,89) per vat (159 liter) Noordzeeolie gebleven. Voor het weekend zakte de olieprijs onder de 104 dollar per vat. Na het weekend klom de prijs weer op. De euro-dollar koers is de afgelopen week sterk gedaald door de beslissing van Europese Centrale Bank (ECB) de rente te verlagen van 0,5 naar 0,25 procent. De lagere euro-dollar-koers leidde tot minder vraag naar olie. De verwachting is dat de komende week de olieprijs blijft schommelen rond de 106 dollar per vat.

De dieselprijs steeg daarentegen wel en liep op naar € 1,06 per liter bij een afname van 4.500 liter. Dat liet inkoopcollectief Farmers4all deze week weten. Vorige week rekende zij nog een prijs van € 1,05 liter.

De afgelopen week waren de temperaturen in Europa gemiddeld hoger dan normaal voor de tijd van het jaar. Dit leidde tot minder vraag naar elektriciteit en gas. Wel was er veel wind, dus was het aanbod windenergie groot. De hoeveelheid zonnestroom was gemiddeld. Voor komende week wordt aanzienlijk minder wind verwacht en zal de

temperatuur zakken. De stroomprijzen zullen hierdoor oplopen, verwachten marktanalisten van Nuon. De contractprijs 2014 was deze week € 47,80 per MWh.

Deze week liep de prijs ook al op vooruitlopend op de dalende buitentemperatuur. Een prijsopdrijvend effect heeft de beslissing vorige week vrijdag van de Europese Unie een deel van de CO₂-rechten uit de markt te nemen en te gaan veilen. Hierdoor zullen het aantal rechten afnemen en de productiekosten van energiecentrales stijgen. Ook de beslissing van de ECB om de rente te verlagen leidde tot een hogere prijs.

De gasprijzen op de lange termijn stijgen licht en bewegen tussen de 26,1 en 26,65 euro per MWh. Economen van Nuon meldden dat de kou zorgt voor een extra vraag naar gas van ongeveer 20 miljoen kuub, waardoor de gasprijs mogelijk zal stijgen. Andere reden is de goedkope euro. Dit leidde tot meer vraag naar Nederlands gas omdat deze goedkoper werd dan Brits gas.

Aandeel Monsanto in de lift, Syngenta volgens analisten in tijdelijke dip

TENDENS Beurs

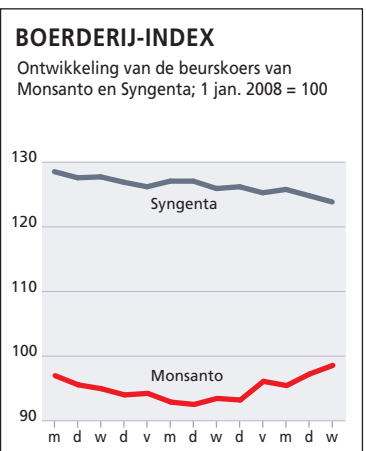
DOOR JAN CEES BRON

Het aandeel Monsanto is ten opzichte van vorige week 5,5 procent in waarde toegenomen. De producent van zaai-goed en gewasbeschermingsmiddelen staat met een koers van 110 dollar (82 euro) op het hoogste niveau ooit. In de laatste 52 weken raakte het aandeel een dieptepunt aan van 82,70 dollar. Wie drie jaar geleden instapte, deed dat op een koers van 60 dollar.

Monsanto heeft het vierde kwartaal van zijn gebroken boekjaar een verlies geboekt van 249 miljoen dollar, waarmee het bedrijf 15 miljoen dieper in het rood dook dan een jaar eerder. Over het hele boekjaar kwam de winst wel 21 procent hoger uit dan in fiscaal 2012, op 2,48 miljard dol-

lar. Het bedrijf verraste door de Climate Corporation over te nemen, voor bijna 1 miljard dollar. De deal wordt wel omschreven als ‘Silicon Valley ontmoet de landbouw’, omdat de oprichters van Climate Corporation afkomstig zijn van bedrijven als Google en Yahoo. De onderneming uit San Francisco koppelt agronomische modellen aan gedetailleerde weergegevens en verzekeringen. Analisten onderschrijven het nut van de deal, zeker nu blijkt dat concurrent DuPont Pioneer met John Deere ook een samenwerking aangaat voor het vermarkten van kennis op akkerniveau.

Analisten van Jefferson wijzigden deze week hun advies voor het aandeel van ‘vasthouden’ naar ‘verkopende’. Ze denken dat een koers rond de 111 dollar even het maximale is. Collega’s van Zacks gaven een neutraal advies. In totaal geeft twee derde van de analisten die het aandeel volgen

het advies het aandeel te kopen.

Het beurssucces van Monsanto staat in schril contrast met Syngenta. De Zwitserse onderneming leunt veel meer op gewasbeschermingsmiddelen; voor Monsanto een categorie die beperkt is tot de bekende herbicide Roundup. Het

aandeel verloor de afgelopen week 1,7 procent aan waarde en noteert nu net onder de 358 franc (€ 290,68). In de laatste 52 weken werd een dieptepunt genoteerd van 344,60 franc en raakte het aandeel een top van 416 franc.

Het management van Syngenta maakte eerder bekend te vrezen dat zijn winstdoelstelling dit jaar niet gehaald wordt. Het bedrijf heeft last van een harde munt die de exporten bemoeilijkt en moet grote afschrijvingen verwerken voor de voorraad zaai-goed. Analisten van Crédit Suisse denken dat de dip tijdelijk is en dat het aandeel over de wat langere termijn kan opveren naar 370 franc.

Südzucker verloor voor de tweede week op rij terrein op de beurs in Frankfurt. De Britse bank Barclays verlaagde het koersdoel van 25 naar 20 euro omdat de suikermarkt lijkt te verzwakken. De voorraden suiker lopen op terwijl de importen

van buiten de EU toenemen. Het gevolg: lagere prijzen. Südzucker begon het jaar met een koers van 31 euro maar nu staat het aandeel dichtbij 22 euro.

STIJGERS & DALERS

De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.

Stijgers	%
Monsanto	5,5
Total Produce	4,4
Tyson Foods	1,9
JBS	1,6
CNH Industrial	1,3

Dalers	%
Südzucker	-5,4
Yara	-2,4
Nutreco	-2,1
Syngenta	-1,7
Kellogg	-1,4

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Rabobank vergeet leden

Het zit me dwars wat er bij de Rabobank gebeurt. Niet de nationale gêne rondom het Libor-schandaal. Nee, ik bedoel de beursgang van de ledencertificaten.

Men redeneert: de leden willen de certificaten niet meer en dus gaan ze naar de beurs. Tegen zelfs een 1,3 procent hogere rente dan de leden ontvingen. Die leden kregen in september een brief: meer dan 20 procent van je vermogen in certificaten is te riskant. Dat leidde, in combinatie met de Libor-bom anderhalve maand later, tot massale certificaatdumping. De bank moest zwaar inkopen. Met de beursgang als escape.

Mij verbaast het dat een financieel directeur dit besluit kan aankondigen zonder dat eerst de hoogste ledenvergadering zich hierover uitspreekt.

Coöperatief gezien is beursnotering een majeure stap die bovendien een verkeerd precedent schept: waar gaat men de volgende keer heen voor kapitaal? Oké,

het is niet een echt aandeel, maar slechts een 'vastrentende, achtergestelde, permanente obligatie zonder stemrecht'. En toch: het gaat over de hoogste klasse eigen vermogen. Men verwerpt Raiffeisens principe van zelffinanciering.

Ik was overigens nooit enthousiast over de ledencertificaten. Nu is duidelijk wat voor een 'dun' coöperatief product het was: niemand ligt wakker van de beursgang. Het blijkt: het was een belegging, geen coöperatieve investering. Zonder binding met de omvang van het zakelijke verkeer tussen lid en bank. Zonder relatie tot gewenst coöperatief gedrag, beloning voor trouw, prikkel tot zeggenschap en lokale inbedding. Je moest er alleen even voor lid worden. Er waren slechts 150.000 leden nodig om binnen no-time ruim 6 miljard euro op te halen. En net zo makkelijk verdampt het weer, blijkbaar. En dus was het een slecht product – en nu wordt het nog slechter.

Vanwaar dit beursreflex? Waarom ging men niet eerst terug naar de leden, met een echt coöperatieve vermogenstitel? Gedeeld door 2 miljoen leden, is een paar miljard echt niet onoverkomelijk.

De schokkende conclusie is dat de leden en deze beursgang blijkbaar niks meer met elkaar te maken hebben. De Rabobank is haar leden vergeten.

Onno van Bakkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Waar gaat men de volgende keer heen voor kapitaal?

Volgens Lumeij leveren apothekers met de verkoop van onwerkzame homeopathica een bijdrage aan de mythevorming rond de effectiviteit van deze middelen. Foto ANP

Homeopathie geen alternatief

DOOR SJENG LUMEIJ

Het gebruik van alternatieve behandelwijzen in de veehouderij is door de wenselijkheid het antibioticumgebruik terug te dringen weer actueel geworden. Het terugdringen van het overmatig gebruik van antibiotica is een goede zaak om de risico's op het ontstaan van resistente bacteriën te verminderen. Voordat alternatieven worden ingezet moet echter de effectiviteit van de alternatieve behandelmethoden worden aangetoond door goed opgezet en herhaalbaar wetenschappelijk onderzoek.

Onlangs schreef Anne-Marie van der Linde een artikel in Boerderij waaruit de conclusie zou kunnen worden getrokken dat homeopathische behandeling van kalveren zinvol zou kunnen zijn. Om alle misverstanden maar meteen uit de weg te ruimen: duizenden onderzoeken naar de werking van homeopathische middelen hebben laten zien dat deze niet effectief zijn voor de behandeling of preventie van welke ziekte dan ook.

Op grond van het feit dat homeopathische middelen zover verdund zijn dat er geen molecuul van een werkzame stof in kan zitten, kunnen deze middelen op basis van de hedendaagse natuurwetenschappelijke kennis ook niet werken. Het toepassen van behandelmethoden waarvan de effectiviteit niet is bewezen kan worden samengevat onder de term kwakzalverij.

Onder diegenen die homeopathische middelen aan de man proberen te brengen zitten zowel personen die echt geloven in de werkzaamheid van deze middelen als personen die geld willen verdienen aan de goedgelovigheid van hun klanten. Onder de tweede groep vallen vrijwel alle apothekers in Nederland die homeopathische middelen in hun schappen hebben staan. Het feit dat hun beroepsorganisatie formeel eist dat zij hun klanten bij het afleveren van homeopathische middelen wijzen op de onwerkzaamheid van deze middelen, laat onverlet dat apothekers met

OPINIE

Het antibioticagebruik kan in veel gevallen omlaag. Alternatieven zijn soms nodig. Maar homeopathie is geen alternatief, want het werkt niet. Dat zegt Sjeng Lumeij, universitair hoofddocent en bestuurslid Vereniging tegen de Kwakzalverij.

de verkoop van onwerkzame homeopathica een bijdrage leveren aan de mythevorming rond de effectiviteit van deze middelen. Hoe het ook zij, kwakzalverij is onuitroeibaar zolang er goedgelovige mensen zijn die zich door kwakzalvers onwerkzame middeljes laten aansmeren.

Homeopathie is een behandelwijze die ruim 200 jaar geleden werd ingevoerd door de arts en chemicus Christian Friedrich Samuel Hahnemann. In

Homeopathie hoort thuis in de geschiedenisboeken

die tijd waren medische behandelingen niet gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en veel van deze behandelingen veroorzaakten ongunstige neveneffecten. De grote verdienste van Hahnemann was dat zijn behandelingen op zich niet schadelijk waren. Hoewel zijn methoden geen effect hadden, waren zijn patiënten dus vaak beter af dan met de reguliere behandelingen uit die tijd.

Er is tegenwoordig in de wetenschappelijke wereld consensus over het feit dat homeopathie moet worden beschouwd als een interessante dwaallee in de geschiedenis van de (dier)geneeskunde en thuis hoort in de geschiede-

nisboeken. De vermeende gunstige effecten van homeopathische behandelingen kunnen allemaal worden teruggevoerd op wetenschappelijk gezien slecht opgezette onderzoeken of verkeerde toepassing van de statistiek en vooral op geloof in de werkzaamheid. Diverse (dier)geneeskundige organisaties in binnen- en buitenland hebben een afwijzend standpunt ingenomen over homeopathie in de (dier)geneeskunde.

Een discussie binnen de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde heeft er toe geleid dat vanwege het ontbreken van effectiviteit van homeopathie de officiële status van de Groep homeopathisch werkende dierenartsen werd opgeheven. Naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State in april 2012 heeft minister Edith Schippers (Volksgezondheid) besloten dat er sinds 1 juli 2013 geen homeopathische middelen meer mogen worden verkocht met een medische claim op de verpakking die niet wetenschappelijk is onderbouwd.

Een interessante parallel tussen het gebruik van homeopathie in Hahnemann's tijd en het gebruik ervan in de moderne kalverhouderij betreft het schijnbare resultaat van de behandeling. Resultaten die gezien worden na een bepaalde behandeling worden vaak toegeschreven aan die behandeling zonder dat er een oorzakelijk verband hoeft te bestaan. Uit bovenstaande zal het duidelijk zijn dat de betere bedrijfsresultaten van de kalverhouders kunnen worden toegeschreven aan het achterwege laten van de kennelijk onnodige behandelingen met antibiotica en niet aan het gebruik van homeopathische middelen.

Als de kalverhouders het antibioticagebruik minimaliseren en daarnaast geen geld verspillen aan onwerkzame homeopathische behandelingen kunnen de bedrijfsresultaten nog verder verbeteren.

□ **Sjeng Lumeij, universitair hoofddocent faculteit Diergeneeskunde in Utrecht; Bestuurslid Vereniging tegen de Kwakzalverij.**

De redactie nodigt u uit te reageren op onderwerpen die u bezighouden of raken in uw bedrijfsvoering. Opiniestukken en brieven kunt u mailen naar opinie@boerderij.nl. Tips en opmerkingen: 0314 34 91 01. De redactie behoudt zich het recht voor brieven en opiniestukken in te korten of niet te plaatsen.

Sjoerd van de Wouw (1969)
Van activist tot communicatie-talent

FUNCTIE

- campagneleider Wakker Dier

NEVENFUNCTIES

- mede-oprichter Vereniging Milieu Offensief (VMO)
- adviseur Partij voor de Dieren

Van onguanceerd activist tot communicatietalent. Sjoerd van de Wouw heeft in de loop der jaren geleerd dat met woorden meer te bereiken is dan met daden. Tot de moord op Pim Fortuyn werkte hij samen

14

met met onder meer Volkert van der Graaf en Valentijn Wösten in de Vereniging Milieu Offensief (VMO) en maakte

hij Veluwe veehouders het leven zuur. Inmiddels werkt hij al jaren als campagneleider bij Wakker Dier. De door hem ontwikkelde campagnes tegen (vermeende) misstanden in de veehouderij treffen meestal uitstekend doel. Zo bezien heeft hij met zijn carrièrestap ook een stap vooruit gezet in effectiviteit. In 2010 leken zelfs nauwe banden met de agrarische sector te ontstaan. De vrijage met ZLTO hield echter geen stand. Daarvoor verschillen de visies en doelen te sterk. Wel moet worden opgemerkt dat Wakker Dier zijn punt niet langer uitsluitend of vooral maakt over de rug van de veehouder, maar ook de supermarkten op de korrel neemt. Tussen het werk bij VMO en de baan bij Wakker Dier werkte Van de Wouw korte tijd als medewerker van Marianne Thieme in de Tweede Kamer. De banden met de Partij voor de Dieren zijn nog steeds sterk.

Je denkt: macht en coöperatie – past dat wel bij elkaar? Nou ja, laten we daar maar niet naïef over doen.

Macht, coöperatie en geld

Onno van Bekkum, onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

In deze tumultueuze coöperatieve tijden rijst de vraag: dient de uitoefening van macht louter het ledenbelang of ook het persoonlijke gewin?

In de Boerderij AgriTop 50 van machtigste personen in de Nederlandse agribusiness bezetten de coöperaties met zeven commissarissen en elf directeuren 18 plaatsen. 'Coöperatie' reken ik ruim: naast FrieslandCampina, FloraHolland, Agrifirm, Cosun, Avebe, CRV en DOC Kaas ook Rabobank Nederland, Vion en ForFarmers.

Eerst over de transparantie. Waar beurs-nv's gehouden zijn directiesalarissen en commissarisvergoedingen te rapporteren, staat dit de coöperaties vrij. Je denkt: die zijn verantwoordig schuldig aan leden en hebben niets te verbergen. Toch: CRV rapporteert beide getallen niet en ook Agrifirm, Cosun, DOC en ForFarmers noemen geen directiesalarissen. Voor laatstgenoemde kun je wel het prospectus bestuderen. Transparantie kan dus beter. De NCR governance code vraagt er overigens niet om.

Als commissaris zit je het beste bij de Rabo: gemiddeld €115.000 in 2012. FrieslandCampina volgt met een bedrag waarvoor je ook een paar koeien kunt laten rondlopen, maar daar was het ook om te doen: €69.000. De rest is niet zo spannend meer met bedragen tussen de €20.000 en €45.000.

Dan de directeuren. Opnieuw: niets zoals de Rabobank. Gemiddeld €2,3 miljoen, inclusief pensioen en de onlangs afschafte variabele beloning. FrieslandCampina opnieuw nummer twee met gemiddeld €1,3 miljoen. De directievoorzitters krikken het gemiddelde op. Vion volgt met zo'n 950K, Avebe op 660K, ForFarmers zit tegen de 600K, FloraHolland op bijna 500K. Gebeuren daar rare dingen? Nou, ja, bij de Rabo gebeurt wel het een en ander, concluderen we de laatste maanden. De rest lijkt redelijk 'marktconform'.

Waar je op glad ijs kunt komen, is bij zaken als aandelenbezit. Die hadden Vion-directeuren tot voor kort. In 2012 kon men cashen voor de crash. Bij FrieslandCampina kon je als directeur beursobligaties hebben. Rabo-directeuren leenden €4,8 miljoen tegen 4,4 procent, maar ja, daar is het ook een bank voor. Spannender is het spel bij ForFarmers. Dat is van een andere orde en nodigt uit tot nadere analyse.

ECB verlaagt rente niet, kans op verlaging nog wel aanwezig

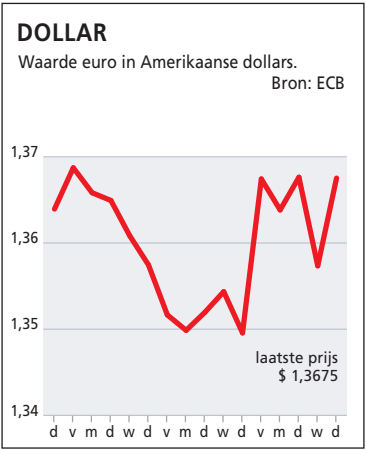
TENDENS Geld

DOOR JAN CEES BRON

De Europese Centrale Bank (ECB) verlaagde de rente vorige week niet. Daardoor nam de waarde van de euro wat toe, maar vervolgens gestabiliseerde de waarde rond \$1,35, een paar cent minder dan eind 2013 maar nog ver boven de \$1,20 dollar die banken voor het einde van het jaar verwachten. De ECB lijkt vooralsnog op grote schaal liquiditeit te blijven verstrekken aan banken.

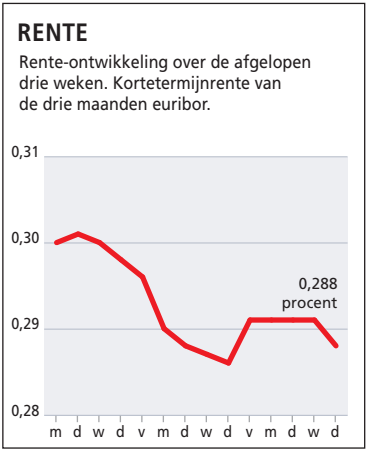
Van uitstel komt dus vermoedelijk geen afstel: de Amerikaanse economie oogt ook sterker dan de Europese en de laatste zal vermoedelijk ook meer geraakt worden als de groei in opkomende landen fors tegenvalt, zoals wordt gevreesd. De Amerikaanse landbouw is qua kostprijs beter in staat te concurreren met Brazilië en Argentinië. Als in Zuid-Amerika de munt dus valt, neemt voor de agribusiness in de Eurozone de concurrentie toe.

Senior-econoom Martin van Vliet van ING acht de kans op

een renteverlaging volgende maand 50 procent, ten minste als de inflatieramingen wijzen op een langdurig laag blijvende inflatie. De rente zou ook omlaag gedrukt kunnen worden omdat een heropleving van de Eurocrisis groei bedreigt. In 2014 lopen steunprogramma's voor Portugal en Griekenland af en het groot-scheepse balansonderzoek van de ECB kan meer zwakte bij banken blootleggen dan eerder verwacht.

In de markt wordt met name argwanend naar Spaanse banken gekeken. De Spaanse overheid

heeft een reputatie wat betreft het ruimhartig beoordelen van de balansen van eigen banken. Ook is 2014 het jaar van verkiezingen en een winst voor eurosceptische partijen kan leiden tot aanpassing of opschorting van steunprogramma's. In het kielzog van een lagere ECB-rente voor banken zal ook de rente die commerciële banken elkaar toe berekenen dalen. Het Euribor-rentetarief met een looptijd van drie maanden staat nu al historisch laag op 0,29 procent, maar kan naar 0,25 procent dalen.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Koeienboeren en cowboys

De 'nieuwe' Nationale Coöperatieve Raad voor land- en tuinbouw (NCR) heeft 'land- en tuinbouw' niet meer in zijn naam. De NCR wil er zijn voor alle coöperaties, binnen en buiten de land- en tuinbouw. Een mooie missie en een mooie uitdaging, maar ook met risico's. Want naast koeienboeren zijn er ook cowboys in coöperatieland.

Binnen de agro-coöperatieve wereld zegt men wel eens, met enige bravoure, dat het bij coöperatie 'om het geld' gaat. Het is geen bezigheidstherapie, geen kneuterigheid. Gelukkig maar. Al gaat het in de wereld om meer dan alleen het geld, er zijn ook partijen die het coöperatiemodel ge/misbruiken om geld te maken. Bijvoorbeeld – zelfs – in de groene energie. Er

zijn verschillende groene energiekoepels die voortvarend burgers overhalen om volgens centraal model – sympathiek – een lokale coöperatie op te richten. Deze betalen een management-fee aan de koepel die daarvoor het bestuur voert over de lokale coöperatie. Een begrijpbaar businessmodel. Maar: staan de groene energiemissie en het ledenbelang er wel centraal of is het de portemonnee van de koepelbaas?

Soms twijfel ik zeer. Zo is er één club – uit ongenoegen noem ik geen namen – waar de lokale statuten gewone leden onderscheiden van oprichtende leden. Oké. De oprichters, de twee koepelbazen, vormen tevens het oprichtingsbestuur. Voor onbepaalde tijd. Oh? Vervolgens kunnen alleen de oprichtende leden (zichzelf als) bestuurders schorsen of ontslaan, eventuele nieuwe bestuurders voordragen, winstuitkeringen ontvangen, statutenwijzigingen voorstellen, en het batig saldo ontvangen bij opheffing. Nou ja, zeg. Ik heb hier één woord voor: cowboys. Dit is geen coöperatie. Dit is no-operatie.

Het is best goed: een frisse wind door het 'ons kent ons'-wereldje van de NCR-agrocoöperaties. De uitwisseling van 20e-eeuwse en 21e-eeuwse coöperatie zal verrijken. Maar prioriteit nummer 1 lijkt mij het 'schoone nest' te borgen. Met bepaalde praktijken wil je niet geassocieerd worden. Cowboys in coöperatieland – die hoeven we niet.

Onno van Bakkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Dieselprijs loopt op, gasprijs bereikt bodem

TENDENS Energie

DOOR ESTHER DE SNOO

De olieprijs is opgelopen naar \$109,34 medio deze week. Dat is een stijging van \$2,50 ten opzichte van de koers van voor het weekend. De belangrijkste reden voor de stijging van de olieprijs zijn tegenvallende werkloosheidscijfers in de VS. Normaliter is dit een reden om de olieprijs te laten zakken omdat handelaren verwachten dat de vraag naar olie zal afnemen door de tegenvallende economische groei.

Echter, dit maal ziet de markt het als een teken dat de Amerikaanse Centrale Bank doorgaat met hun huidige beleid. Dat beleid is erop gericht om de Amerikaanse economie te stimuleren. Hierdoor stegen de aandelenkoersen en daardoor ook de olieprijs. Dat blijkt uit een marktanalyse van Nuon. De marktanalisten voorspellen voor de komende

week een rustigere koers die schommelt tussen de 108 en 110 dollar. Alleen begin januari was de olie zo duur.

In de schaduw van de stijgende olieprijs, liep ook de dieselprijs op. Inkoopcollectief Farmers4all gaf donderdag een verkoopprijs af van €1,11 per liter bij een afname van 4.500 liter. Vorige week betaalden klanten van het in-

koopcollectief nog een lagere prijs van €1,10 per liter diesel bij een gelijke afname.

De gasprijs blijft laag op de dagmarkt en lijkt een bodem te hebben bereikt. Bodemprijs is 24 euro per MWh. De verwachting is dat de gasprijs stabiel blijft en beweegt tussen 24 en 25 euro per MWh. Toch blijft een daling van de gasprijs nog mogelijk omdat de weersverwachting voor de komende periode niet veel zal veranderen. De temperaturen blijven hoog voor de tijd van het jaar. Dit houdt in dat de vraag naar gas laag blijft. Omdat de gasprijs niet verder daalde, liften de maand-, kwartaal- en jaarprijzen op. Ook de prijzen voor de lange termijn stegen iets. De prijs voor kalenderblok 2015 liep op van €25,43 naar €25,57 per MWh.

De stroomprijs beweegt mee met de gasprijs. De elektriciteit blijft nagenoeg even duur als vorige week. De prijs voor het kalenderblok 2015 is €43,05 per MWh. Vorige week was dit €43,10 per MWh.

Hoop voor K+S door betere kaliprijzen, oplopende problemen voor Yara

TENDENS Beurs

DOOR JAN CEES BRON

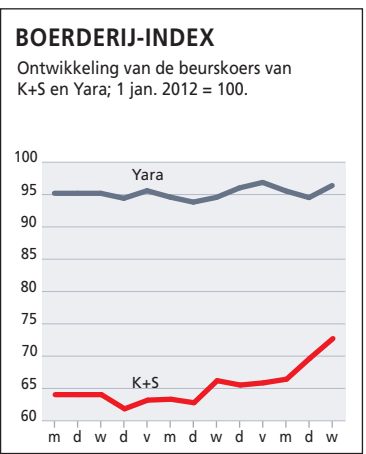
Het aandeel K+S won de afgelopen week ruim 8 procent aan waarde. Vorig jaar daalde de waarde van het aandeel van een top van bijna 38 euro naar 15 euro. Dat kwam vooral door een scherpe daling van de kaliprijs en een hoge mate van onzekerheid in de markt: het Russische Uralkali stapte uit een invloedrijk exportkartel en kondigde een prijzenoorlog aan. Niet alleen het aandeel van K+S stortte in elkaar, maar ook die van concurrenten als PotashCorp en Agrium. Het aandeel noteert op de beurs in Frankfurt nu weer ruim boven de 24 euro.

De oorzaak ligt in het perspectief op betere kaliprijzen. Het gewraakte Uralkali maakte maan-

dag bekend een Chinese chemiereus 700.000 ton kali te leveren voor een prijs van 305 dollar. Daarmee wordt eindelijk de voor de industrie magische 300-dollar-grens overschreden. Overigens werd in het eerste halfjaar van 2013 nog kali aan China verkocht voor 400 dollar per ton.

Dat andere kunstmestconcern op de Boerderij Index, Yara International, zag juist haar aandeel fors in waarde dalen. Het aandeel van de Noorse producent van stikstofkunstmest liep deze week eerst op van 255 naar 268 Noorse kroon om vervolgens te dalen naar 250 kroon. Daarmee verloor Yara in korte tijd 1 miljard dollar aan beurswaarde. De klap volgde op het bericht dat Yara het afgelopen kwartaal 97 procent minder winst boekte dan vorig jaar.

Yara maakte tevens bekend dat een aantal stikstof fabrieken mogelijk zal worden gesloten. Prijzen zijn dit jaar weliswaar verbe-

terd, maar voorlopig onvoldoende om fabrieken op (bijna) volle capaciteit te laten draaien. Voor ureum wordt nog minder dan 320 dollar per ton betaald, waar de branche twee jaar geleden fors aan het bouwen sloeg toen de prijs 500 dollar aantikte. China

voerde vorig jaar veel uit en moet wat Yara betreft samen met Oekraïne de productie terugbrengen zodat de markt terug in balans komt. China en Oekraïne kennen een vrij hoge kostprijs en nemen blijkbaar genoeg met een hele dunne of geen marge. Voor aandeelhouders is het weinig hoopgevend dat een onderne- ming afhankelijk is van politiek beleid in Beijing en Kiev.

Yara's management ziet er bovendien ook niet goed uit. De onderneming moest vanwege een omkooptschandaal 295 miljoen Noorse kroon aan boete betalen. De 70-jarige oud-topman Thorleif Enger wordt vervolgd vanwege het betalen van steekpenningen aan de zonen van de voormalige minister van olie van Libië en een ambtenaar in India. Enger werd gezien als één van de meest gerespecteerde topmannen in Scandinavië. Het is dan ook weinig verrassend dat vier van de

acht analisten die Yara intensief volgen een verkoopadvies afgeven voor Yara, en maar twee adviseren het aandeel te kopen.

STIJGERS & DALERS

De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.

Stijgers	%
K+S	8,3
Syngenta	6,3
ADM	5,2
Case New Holland	5,1
Tyson Foods	3,7
Dalers	%
Nutreco	-3,2
ABF	-3,1
Yara	-2,2
Brasil Foods	-1,9
Bongrain	-1,7

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen

De coöperatie zit in de lift: er komen veel nieuwe coöperaties bij. Mooi, want zo leren veel mensen over deze relatief onbekende ondernemingsvorm.

Coöperatiekillers

Onno van Bekkum, onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coop-champignons)

Je komt bijzondere situaties tegen. Zo kregen twee coöperatie-initiatiefnemers een oud industrieel pand voor een euro. Onder voorwaarde dat men het zou revitaliseren met een eigentijdse bestemming. Op de website zie je bij 'Wie zijn wij' de lachende gezichten van een tiental leden: de twee initiatiefnemers, klusjesmannen enzovoorts. En dan nog een ander tapje met 'Gebruikers'. Dan gaat er bij mij meteen een bel rinkelen.

De coöperatie is toch een gebruikersorganisatie? Uit de oprichtingsstatuten blijkt dat de – wettelijke minimaal – twee oprichtende leden tevens de eerste bestuurders zijn. En dat bestuurders voor onbepaalde tijd in functie zijn. Volgende bel. En dat nieuwe leden pas na het sparen van 25.000 euro hun eerste stem krijgen. Bel. Dat het individuele stemrecht gemaximeerd is tot 49 procent. Bel. En dat als niet tweederde van de stemgerechtigden aanwezig is, de algemene vergadering geen nieuwe bestuurder kan benoemen. Bel. En vervolgens vraagt men zich af hoe het komt dat de huurders/gebruikers nog niet stormlopen voor de coöperatie. Huurders als lid van een coöperatie die verhuurt. Bel. Ik vrees dat ze 'coöperatiekillers' hebben in hun coöperatie. Maar het overkomt niet alleen de nieuwe coöperaties, opgericht door nog lerende notarissen. Met coöperatiekillers doel ik niet op incompetent voorzitters of zichzelf verrijkende CEO's met anti-coöperatieve agenda's. Mijn proefschrift schreef ik veertien jaar geleden over 'incentives': welke 'prikkels' geeft de coöperatie – bewust en/of onbedoeld – af aan de leden? Nodigen die uit tot groei: tot trouw in de gebruiksrelatie, tot bereidwillige ledeninvesteringen; tot actieve deelname aan vergaderingen? Of nodigen ze uit tot uitholling of zelfs verkoop?

Ander voorbeeld: de leden van de Rabobank stemden met 99,79 procent vóór beursnotering van de certificaten. Noord-Koreaans, vond het NRC. Wat is hier de coöperatiekiller? Het waren helemaal niet de leden die stemden. Het waren eigenaren van certificaten die op dat moment allemaal individueel keken naar de waarde van hun belegging. Als het überhaupt een ledenvergadering was geweest, waren slechts 150.000 van de bijna twee miljoen leden geïnviteerd. De coöperatiekiller is dus de weeffout dat mensen, niet in hun capaciteit als gebruiker van de coöperatie, maar vanuit individueel eigenbelang besluiten kunnen nemen over de coöperatie. Zo zijn er tal van coöperatiekillers.

Waar het mee valt of staat (in onze hele samenleving): is er verbinding met de gemeenschappelijke doelstelling?

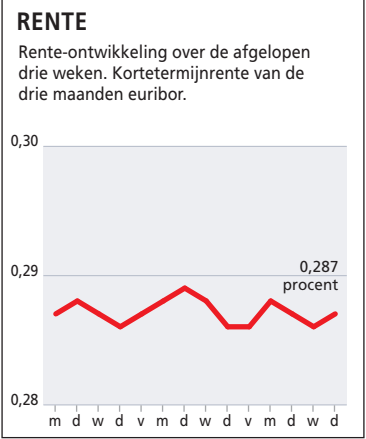
ECB houdt rentetarief gelijk

TENDENS Geld

DOOR JAN CEES BRON

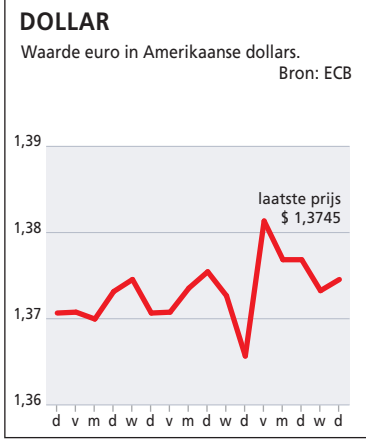
De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente die het berekent aan commerciële banken gelijk gehouden op het historisch lage niveau van 0,25 procent. De rente die het betaalt over gestald geld bleef 0 procent, waarmee banken gestimuleerd worden om geld uit te lenen.

Voorzitter van de ECB Mario Draghi zei tijdens de persconferentie over het rentebesluit dat de ECB bereid is ‘alle beschikbare instrumenten’ in te zetten om economische groei te borgen en inflatie te bestrijden. Daarmee is de kans op een renteverlaging nog niet verreken. Een renteverlaging zou een prijsopdrijvend effect moeten sorteren. Momenteel is de inflatie circa 0,8 procent en dat is duidelijk minder dan het door de ECB gewenste niveau van ‘minder dan maar vlakbij de 2 procent’. De ECB streeft een wat hogere inflatie na omdat bij de berekening een relatief grote foutmarge geldt. Bij een lage inflatie kan dus in werkelijkheid sprake zijn van dalende prijzen, en dan houden consumenten de hand op de knip.

ING-econoom Martin van Vliet denkt dat tegen de achtergrond van een aanhoudend hoge werkloosheid van gemiddeld 12 procent in de Eurozone, de inflatie in de Eurozone best eens langer laag kan blijven dan de ECB momenteel denkt. Bovendien blijft de euro in waarde stijgen, aldus Van Vliet. Een hogere waarde voor de euro drukt enerzijds de inflatie omdat het export duurder maakt en dus economische groei afremt. Anderzijds dempt een ‘sterke’ euro de inflatie door goedkopere import.

De meeste analisten verwachten dat de euro de komende maanden voorzichtig terrein gaat inleveren. De kans op een scher-

pere val van de munt lijkt geweken nu een serie ontwikkelingslanden zwakker presteert dan verwacht en dus hun munteenheid in waarde zien dalen.

Vooralsnog kiest de ECB er wat de rente betreft voor af te wachten. De economische groei in de Eurozone valt wat mee, stelt Draghi vast. Hij gaat er vanuit dat de economie van de Eurozone in een langzaam tempo verder blijft groeien. Grote vraag is natuurlijk in hoeverre de patstelling tussen Rusland en het Westen over Oekraïne economische groei zal beïnvloeden. De wederzijdse handel tussen Rusland en de EU is circa 1 miljard euro per dag waard.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

De mens binnen de coöperatie

Een coöperatie is geen stapeltje papieren met een nietje erdoor. Dat je, met een stempel van een notaris eronder, kunt opvragen bij de Kamer van Koophandel. Coöperatie is mensenwerk.

Vorige week had ik les op onze pony. Mijn dochter reed de les voor me. “Papa, ze wilde in draf niet met haar hoofd naar beneden”, zei ze met enige frustratie toen ik haar overnam. Inbuigen is belangrijk in de dressuur, maar het omgevingszicht overgeven aan de ruiter is voor een vluchtdier onnatuurlijk. En na twintig minuten strijden realiseerde ik me: “dit gaat ‘m niet worden zo.” Ik ging terug naar stap en liet de teugels vieren. Ik ademde een paar keer diep uit en als op commando boog zij diep voorover. Zo hebben

we de laatste twintig minuten met lange teugel heerlijk rondjes gedraafd. En we genoten allebei. Het werd een coöperatieve ervaring: van dominantie naar verbinding; van overrulen naar vertrouwen; van strijd naar ontspanning.

Het maakt zeer uit hoe jij binnen de coöperatie staat: geloof je ten diepste in concurrentie of in samenwerking, in solidariteit of natuurlijke

selectie, in eenheid of oppositie, gelijkwaardigheid of bevoorrechtiging? Gaat het je om hebben of delen, dienen of dealen, persoonlijk gewin of collectief belang, om gunnen of graaien; macht of kwaliteit; zichtbaarheid of ontplooiing; om waarheid of gelijk krijgen? Handel je vanuit leergierigheid of arrogantie, ambitie of bevlogenheid, eerlijkheid of beslotenheid, vanuit aandacht of onverschilligheid, commitment of vrijblijvendheid?

De coöperatie - zo gezien - vraagt om een ander soort mens dan voor een doorsnee vennootschap voldoende is. Zo coöperatief kan je niet ‘doen’ zonder het te ‘zijn’. Het vraagt een ander persoonlijkheids-DNA. Je wordt er niet mee geboren, maar krijgt het door begrip, door wil en samen doen. En met een beetje pech door schade en schande. Soms gaat de strijd vooraf aan de ontspanning. Coöperatie is mensenwerk.

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Onrust Oekraïne beïnvloedt energiemarkt

TENDENS Energie

DOOR ERIC BEUKEMA

Oekraïne was de afgelopen week bepalend voor de ontwikkelingen op de energiemarkt. Op de oliemarkt stegen de prijzen als gevolg van de onrust sterk. De prijs voor Brent olie was afgelopen vrijdag 109 dollar en steeg begin van de week razend snel naar \$111,40. Op het moment dat in Oekraïne duidelijk werd dat er mogelijk nog ruimte is voor een diplomatieke oplossing zakte de olieprijs ook meteen gestaag. Donderdag bleef de prijs zelfs onder de 108 dollar. Toch is dit een momentopname vanwege de blijvend precaire situatie in Oekraïne. Analisten denken dat de prijs bij negatieve scenario’s ook heel snel richting de 115 dollar kan gaan.

Voor de gasprijzen geldt hetzelfde, ook deze gestegen sterk door de onrust in het Oosten.

Daarmee is een alsmat dalende trend omgebogen. Handelaren bleven tot nu toe wachten met het inkopen van gas in de hoop op nog lagere gasprijzen. Door het toegenomen risico in Oekraïne werd toch besloten om gas in te kopen. De vrees bestaat dat de belangrijke gaspijpleiding in Oekraïne mogelijk buiten bedrijf komt bij een escalerend conflict.

Ondertussen kwam het Europese statistiekbureau Eurostat met nieuwe gegevens over de energiesector. De prijzen in de energiesector blijken in januari met 1,4 procent gedaald te zijn in de eurozone. Een oorzaak is dat energiebedrijven kampen met een dalende vraag naar energie in Europa.

Als gevolg van die dalende energieprijzen zakte de prijs van industriële producten in de eurozone in januari met 0,3 procent. In de hele Europese Unie daalden de prijzen ten opzichte van december met 0,4 procent. In december werden industriële producten nog 0,2 procent duurder in de eurozone.

Als de energiesector niet zou zijn meegesteld, waren de prijzen met 0,1 procent gestegen, aldus Eurostat. In Nederland daalde het prijspeil 0,3 procent, nadat de prijzen in december met datzelfde percentage waren gestegen. In Spanje en Tsjechië was de daling met 1,3 procent het hoogst in de hele EU.

Vleesconcerns zagen afgelopen week wereldwijd de koersen stijgen

TENDENS Beurs

DOOR JAN CEES BRON

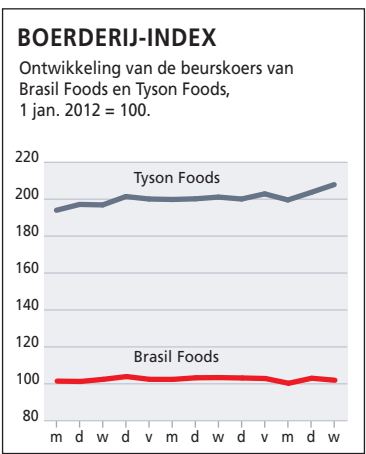
Aandelenmarkten leken deze week speelbal van de Krimcrisis. Koersen daalden scherp, tot de Russische president Vladimir Poetin bekendmaakte geen noodzaak te zien tot militair ingrijpen in Oekraïne.

Op de Boerderij-Index staan de meeste aandelen hoger dan een week geleden. Het aandeel Brasil Foods steeg zelfs bijna 13 procent in waarde. Het aandeel sloot woensdag af op 19,34 real, het hoogste niveau sinds 7 januari. Daarmee is het Braziliaanse vleesconcern nog ver verwijderd van de top van 26 real die vorig jaar is opgetekend. Oorzaak van de stijging ligt vooral in de publicatie van positieve jaarcijfers. De nettowinst steeg 38 procent tot

1,1 miljard real (345 miljoen euro). De omzet steeg 7 procent tot 30 miljard real (9,6 miljard euro). Het is een fijne binnenkomer voor de vorig jaar aangetreden CEO Claudio Galeazzi.

Het bedrijf maakte bekend in te zetten op toegevoegde waarde. Merken en innovatie moeten het bedrijf minder leverancier van grondstoffen maken. De bruto-winst kan daardoor volgens Brasil Foods voor 2016 stijgen met 50 procent ten opzichte van afgelopen jaar. Het bedrijf stelde aandeelhouders gerust door een ‘gewoon’ niveau van investeringen te beloven. De onderneming bouwde de laatste jaren een hoge schuld op door een serie overnames in de VS en Brazilië.

Sterker, Brasil Foods is volgens The Wall Street Journal naarstig op zoek naar een koper voor haar zuivelbedrijf. Er zou al worden gesproken met diverse spelers, waarbij de krant het Franse Lac-

talis, het Zwitserse Nestlé en het Mexicaanse Sigma noemt. De zuiveldivisie van Brasil Foods is gericht op de eigen markt en is hier leidend. Voor Brasil Foods is zuivel goed voor 10 procent van de omzet. Analisten zijn positief: de helft adviseert vast te houden, de

andere helft adviseert het aandeel te kopen.

Het aandeel Tyson Foods klonk afgelopen week ruim 3 procent in waarde. Sinds begin 2014 is de koers opgelopen van 31 naar 40 dollar. Wie in oktober 2012 instapte, betaalde 16 dollar. Het bedrijf realiseert behoorlijke cijfers en kan dit jaar mogelijk profiteren van gemiddeld lagere voerkosten dan een jaar eerder. In de VS en Zuid-Amerika worden grote oogsten verwacht. Als kers op de taart werd Tyson Foods deze week door magazine Fortune uitverkoren tot één van de 6 meest bewonderde bedrijven in de categorie ‘voedselproductie’.

Analisten van adviesbureau KeyCorp hebben hun koersdoel verhoogd naar 46 dollar. Analisten van Zacks en Crédit Suisse verhoogden hun koersdoel de laatste weken naar 36 dollar. BMO Capital Markets zit qua optimisme met 43 dollar tussen de

partijen in. Tyson Foods heeft een marktaandeel van bijna een kwart op de Amerikaanse pluimveevleesmarkt.

STIJGERS & DALERS

De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.

Stijgers	%
Brasil Foods	12,7
Mondelez	7,1
Bongrain	6,4
Kerry Group	5,9
Monsanto	3,6

Dalers	%
Fonterra	-2,9
Bunge	-2,1
Danone	-1,4
Unilever	-0,3
Nutreco	-0,2

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen

Het voornemen van ING om data van klanten door te leveren aan bedrijven, roept kritiek op. Maar er is een coöperatieve draai aan te geven.

Big data

Onno van Bekkum, onafhankelijk coöperatiedeskundige
(www.coopchampions.com)

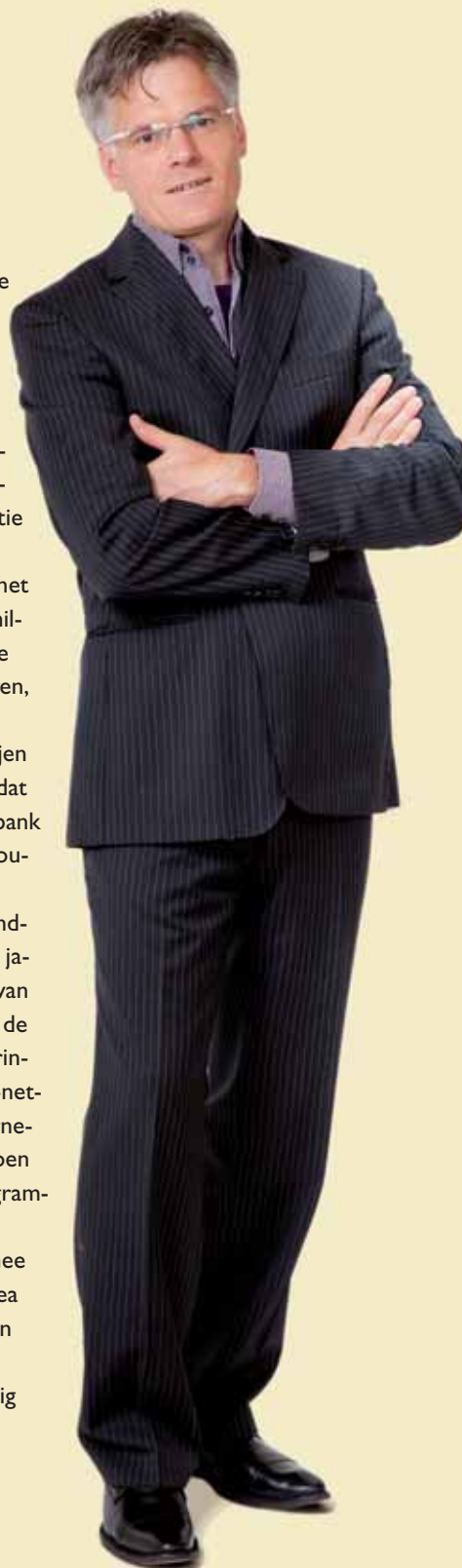
ING wil klantdata gaan verkopen aan derden. Zo zegt men klanten te helpen aan mooie productkortingen. Ja ja, dat zal wel. Hier zit een 'business case' achter. Het goede nieuws: het is niet de Rabobank die met een volgend imago schandaal komt. Ik heb zelf overigens ruim tien jaar terug voor een Rabo-project een paar maanden mogen snuffelen door hun marketing database. Prachtig om met een paar honderd duizend accounts patronen in klantgedrag te proberen te ontdekken. Ging er toen om te kijken hoe je ledentrouw kunt belonen in relatie tot hun klantgedrag. Was lekker fröbelen in Microsoft Access, toen nog.

Dit ING-experiment is van een totaal andere orde. Dit is 'big data': het koppelen van gegevens en het feitelijke elektronisch koopgedrag van miljoenen klanten aan externe databronnen met een enorm volume, grote diversiteit en hoge frequentie. Denk aan klikgedrag op internet, sensoren, slimme meters, videocamera's enzovoorts. Gebruik makend van zeer geavanceerde data-miningtechnieken. Je weet écht niet meer wat partijen straks allemaal van je weten als je hier 'ja' tegen zegt. Gelukkig hóef je dat als ING-klant niet te zeggen; dat doet men wel vóór je. Alleen, als een bank hier de verbindende partij is, denk je wel: wie kan ik dan nog wél vertrouwen? Misschien is dit verouderd denken.

Maar bekijk het eens vanuit een ander perspectief. 'Koopt Nederlandse waar, dan helpen wij elkaar' – de slogan uit de vorige crisis van de jaren dertig. Wat bekrompen, maar wel coöperatief. Wat nu als je als lid van een/ elke Nederlandse (echte!) coöperatie zelf 'Koop Coöperatief' aan de knoppen mag zitten? Voor je voeding, energie, zorg, hardware, verzekeringen, ICT of bedrijfsinputs. En dat coöperaties een 'preferred suppliers'-netwerk vormen ten behoeve van ieders leden. 3000+ zeer diverse ondernemingen met meer dan 110 miljard euro aan jaaromzet en ruim 20 miljoen Nederlandse lidmaatschappen. Daar kun je een mooi ledentrouw-programma voor ontwikkelen!

Bij pensioen coöperatie PGGM zijn ze hier overigens heel bewust mee bezig. Daar sloot men al deals met onder meer de Rabobank en Achmea om hun 580.000 leden goede financiële producten te kunnen aanbieden tegen aantrekkelijke tarieven.

Als het ledenbelang echt centraal mag staan – dan is big data prachtig binnen een coöperatieve economie.

Markten onder invloed van Krimcrisis en lage inflatie

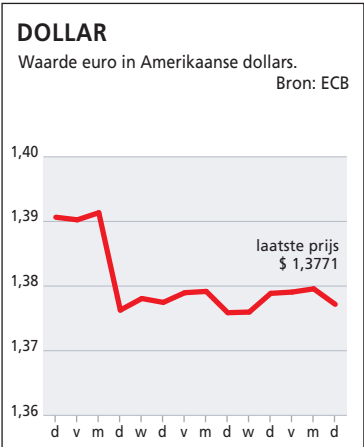
TENDENS Geld

DOOR JAN CEES BRON

Het gevecht om invloed op Oekraïne blijft als een gifwolk boven de wereldeconomie hangen. Russische troepenconcentraties staan aan de grens en Rusland heeft de gasrekening voor Oekraïne met 40 procent opgevoerd. De NAVO brengt eenheden naar Polen en de Amerikaanse president Barack Obama noemt Rusland neerbuigend een “regionale macht”.

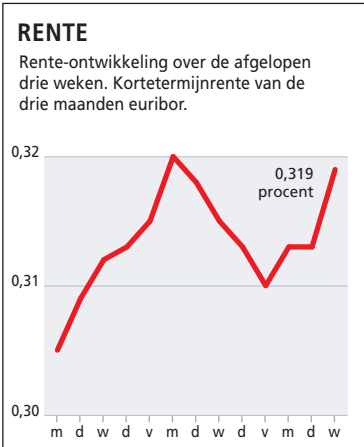
Markten toonden zich deze week wat minder bevreesd voor explosiegevaar. De Russische roebel won zelfs weer wat aan waarde. Tijdens het hoogtepunt van de Krimcrisis was een euro 51 roebel waard. Inmiddels koopt je met een euro 48 roebel. Het gevaar dat de politieke crisis in een financiële uitmondt, is niettemin niet afgewend: de Wereldbank vreest dat bij zwaardere sancties de Russische economie in 2014 met 1,8 procent kan krimpen.

De kapitaaluitstroom kan in dat scenario oplopen tot meer dan 100 miljard euro. De roebel

zal verder kelderen, waarmee het land minder in staat zal zijn bijvoorbeeld landbouwmachines of zuivel te importeren. Een crisis leidt onvermijdelijk tot oplopen van rentes op Russische staatsobligaties, want het risico dat het land de leningen niet kan terugbetalen, groeit in dat scenario.

De Europese Centrale Bank (ECB) kijkt meer naar de inflatie. De inflatie in de Eurozone daalde in maart naar 0,5 procent. Een maand eerder bedroeg de geldontwaarding 0,8 procent. Prijzen stijgen dus bijna niet, en dat heeft

onder meer als risico dat consumenten uitgaven uitstellen. Om de inflatie op te voeren kan de ECB de waarde van de euro doen afnemen door de rente die het berekend aan commerciële banken omlaag te schroeven.

Deze renteverlaging wordt normaaliter door banken “doorgegeven” in het interbancaire rentetarief, de Euribor. Vooralsnog beweegt de ECB echter niet. De Euribor met een looptijd van drie maanden kwam deze week daarvoor een fractie hoger uit dan een week eerder, op 0,31 procent.

Olief- en gasprijs zijn fors gedaald

TENDENS Energie

DOOR ESTHER DE SNOO

De olieprijs is deze week flink gedaald. Maandag noteerde Behr nog een prijs van \$108,29 per vat (159 liter). Medio deze week was dat \$104,64 per vat Brentolie. De olieprijs kon zakken omdat aanbodproblemen vanuit Libië en Nigeria zijn opgelost. De Verenigde Staten kwamen deze week met lagere voorraadcijfers. Dergelijke berichten leiden anders tot een prijsstijging, maar niet deze week.

De dieselprijs is ook iets gezakt. Inkoopcollectief Farmers4all gaf deze week een prijs af van €1,07 per liter bij een afname van 4.500 liter. Vorige week was de dieselprijs €1,08 per liter.

Niet alleen de diesel en olieprijs zakte: ook de gasprijs is opnieuw fors gedaald. Mogelijke aanbodproblemen vanuit Oekraïne of Rusland spelen geen rol

meer op de gasmarkt. Het aanbod is ruim voldoende en de vraag nihil vanwege het warme weer. De verminderde vraag leidt tot grote overschotten op de Europese gasmarkt, meldt Nuon in hun wekelijkse rapportage. De gasreserves worden zelfs alweer gevuld, omdat er weinig vraag naar gas is, door de huidige hoge temperaturen. Op de dagmarkt kostte het

gas €19,20 per MWh. Vorige week was dit nog €22,50 per MWh. Het is 2,5 jaar geleden dat de gasprijs zo laag was, zegt marktanalist Remco Wiegink van Nife Energieadvies. De contractprijzen zakten mee met de dagprijs, weliswaar minder snel dat de dagprijzen. Kalenderblok 2015 noteerde een prijs van €22,70 per MWh, ruim twee euro minder dan vorige week.

Sinds vorige week steeg de stroomprijs vrij plotseling. Reden was de sluiting van twee kerncentrales in België. De centrales blijven tot juni gesloten vanwege veiligheidsredenen. Deze week daalden de stroomprijzen toch weer, omdat het aanbod groter bleek dan gedacht en het gebrek aan productie vanuit België gemakkelijk kon worden opgevangen. Ook daalden de CO₂-prijzen sterk. Samen met een dalende gasprijs, kon de stroomprijs dus ook weer zakken. De dagprijs was donderdag 40 euro per MWh, contractprijs 2015 €40,50 per MWh. Dit zijn daluursprijzen.

COLUMN

Coöperatief asteblijf

Er was een coöperatiecolumnist

Mijn afgelopen 44 jaar, preciezer: sinds juni 2012, schreef ik 44 columns voor Boerderij. Een mooi coöperatief getal: twee keer het kwadraat van twee.

Coöperatie is voor mij meer dan mijn professie. Ik ben opgegroeid met het coöperatieve gedachtegoed van het Baha'i-geloof. “Wat de mensheid het meeste nodig heeft, is wederkerigheid en samenwerking” (Engels: cooperation). Zo luidde, vrij vertaald, het Baha'i-citaat waarmee ik 14 jaar geleden mijn proefschrift wijdde. We leven in één wereld. Onze onderlinge verbondenheid is groter dan we ons realiseren. Wat we samen te doen hebben, kan alleen op basis van ongecompromitteerd vertrouwen. Als je met iemand niet door één deur kunt, hinder je je eigen doorgang.

Een paar keer liep ik in de fuik van mijn eigen analyse

Voor mij geldt: “coöperatiever = beter”; 1+1=één. De afgelopen twee jaar als columnist heb ik gezocht naar het coöperatieve ideaal. Daarbij liep ik een paar keer in de fuik van mijn eigen analyse. Want als het betere afmeetbaar kan zijn aan het mindere, dan was het soms verleidelijk met laatstgenoemde als prooi een punt te scoren. Kon ik bijvoorbeeld over “coöperatiekillers” schrijven zonder zelf te “killen”? Ik compromitteerde het vertrouwen. Was de schrijfstijl waar ik blijkbaar voor koos steeds verenigbaar met de hoge vertrouwensstandaard die de wereld en de coöperatie nodig heeft?

Als columnist begaf ik me op glad ijs. Men vroeg mij wel eens, na een coöperatief adviesgesprek: “Hier ga je toch niet over schrijven, hè?” “Uh, hoezo níet?” (geintje!). Je bent zoveel waard als je woord en publiek, schrijven is niet vrijblijvend. Ik maak een keuze.

Op weg naar één coöperatieve wereld is er nog veel werk te verrichten. De coöperatie -‘georganiseerd vertrouwen’- zit in de lift. Mede door het succes waarmee u het coöperatiemodel de afgelopen honderd jaar ontwikkelde. Zelfstandige professionals, de burgerparticipatiebeweging en samenwerkende instellingen leren van uw ervaring. Internationaal kijkt men op naar de Nederlandse ‘champions’.

Boerderij was een prachtig platform voor mij om, voor u, over de coöperatie te schrijven. Als ik zo op ‘send’ druk, was ik coöperatiecolumnist. Het ga u goed!

Onno van Bekkum is onafhankelijk coöperatiedeskundige (www.coopchampions.com)

Vleesgigant JBS krabbelt op, Tyson-beleggers pakken winst

TENDENS Beurs

DOOR JAN CEES BRON

De aandelen JBS en Brasil Foods wonnen ten opzichte van vorige week respectievelijk 8,20 en 5,80 procent aan waarde. De Braziliaanse vleesreuzen profiteren van positief sentiment op de beurs van Sao Paulo, waar bedrijven uit de hele economie van Petroleo Brasileiro tot Banco do Brasil fors terrein wonnen. Opiniepeilingen tonen aan dat president Dilma Rousseff aan populariteit verliest.

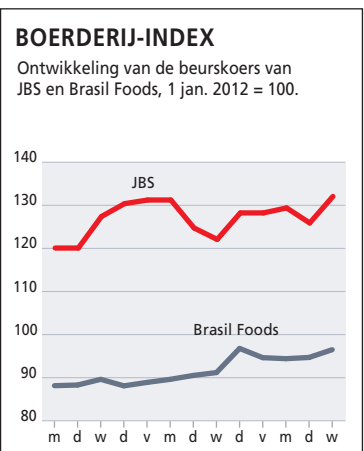
Het Braziliaanse zakenleven houdt meestal niet van Rousseff en met verkiezingen voor de deur is slecht nieuws voor Rousseff goed nieuws voor beurskoersen.

Inhoudelijk viel over JBS en Brasil Foods deze week niet veel te melden. Een deel van de koers-

winst van JBS kan worden verklaard uit de diepe val die het aandeel inzette nadat 25 maart tegenvallende jaarcijfers bekendgemaakt werden. Na een verkoopgolf herstellen aandelen vaak als het tumult wat naar de achtergrond verdwijnt.

JBS stond begin 2014 op een koers van 8,8 real, maar viel terug tot 7,32 real – om nu weer te klimmen naar 7,9 real. Brasil Foods zag de koers van haar aandeel sinds januari dalen van 20,9 naar 20,4 real. Brasil Foods is eerder dan JBS opgehouden met grote, dure, overnames en heeft een veel breder productenpakket. Bovendien voelen beleggers zich gesterkt door de opbrengst van de verkoop van Brasil Foods’ zuiveldivisie.

Analisten van de Portugese bank BES zijn nog niet zeker dat de Braziliaanse vleesbedrijven op de lange termijn koerswinst zullen boeken. De real is wat in

waarde toegenomen wat exporteurs slecht uitkomt. Bovendien is de vraag in hoeverre de door JBS in oktober van Marfrig overgenomen pluimveeslachter Seara op de toch al weinig positieve schuldpositie van JBS gaat drukken. De kredietbeoordelaars van

Fitch geven het matige BB-oordeel aan JBS, een aardig aantal stappen onder de hoogste triple-A-rating.

Schulden zijn een risico voor de hele vleessector in Brazilië, al worden de bedrijven in de praktijk vaak gedekt door staatsbank BNDES. Concurrent Marfrig maakte deze week bekend na de verkoop van Seara nog niet klaar te zijn met reorganiseren. Twee buitenlandse dochterbedrijven worden wat Marfrig betreft naar de beurs gebracht om de schuld met een derde te verlagen.

De Amerikaanse vleesproducent Tyson Foods verloor deze week 3,3 procent op de beurs. Wellicht pakten aandeelhouders hun winst, want het aandeel staat zelfs nu nog ruim 8 dollar hoger dan de 33,46 dollar waarmee het jaar werd aangevangen. Ten opzichte van een jaar geleden ligt de koers zelfs een kleine 80 procent hoger. Analisten van Zacks den-

ken dat het aandeel van 41 dollar nog wel naar 53 dollar kan. Zacks verhoogde haar oordeel dan ook van ‘neutraal’ naar ‘outperform’.

STIJGERS & DALERS	
De belangrijkste koerswijzigingen van voedingsmiddelenconcerns in de Boerderij-index in procenten ten opzichte van vorige week.	
Stijgers	%
JBS	8,2
Brasil Foods	5,8
John Deere	4,7
Agco	3,8
Case New Holland	2,7
Dalers	
Dalers	%
Südzucker	-3,6
Tyson Foods	-3,3
ABF	-2,8
Danone	-2,0
Nutreco	-1,4

Volg de dagelijkse koersen op www.boerderij.nl/koersen